

วารสารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Journal of Faculty of Education,
Sisaket Rajabhat University

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2564
Vol.4 No.1 (January – June 2021)

ISSN : 2630 – 0850

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

วารสารคณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
Journal of Faculty of Education, Sisaket Rajabhat University
ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2564
Vol.4 No.1 (January – June 2021) ISSN : 2630 – 0850

วัตถุประสงค์	เพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ แลกเปลี่ยน เผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการ
เนื้อหา	ครอบคลุมสาขาวิชาทางการศึกษา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสหวิทยาการ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
การเผยแพร่	เผยแพร่ทุกเดือนมกราคม และกรกฎาคม
หน่วยงาน	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ อาคารเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 12 สิงหาคม 2555 319 ถนนไทยพินทา ตำบลโพธิ์ อำเภอเมืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ 33000
ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.ประกาศิต อานุภาพแสนยากร รักษาการแทนอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
บรรณาธิการ	อาจารย์ปิยวรรณ กันทอง
กองบรรณาธิการ	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์กัญญาพร อยู่คล้า	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
อาจารย์เพ็ญพรพรญา อัยปัตตมาวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
อาจารย์พรพิมล ศิวินา	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
อาจารย์นพพล กรรณมณีเลิศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
อาจารย์นันนทพร บุญพรหม	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารเป็นทัศนะ ลิขสิทธิ์ และความรับผิดชอบของผู้เขียนเจ้าของผลงาน

ผู้เชี่ยวชาญประเมินบทความ (Peer Review)

ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์

ศาสตราจารย์ ดร.ปฐม หงษ์สุวรรณ

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญยงค์ เกศเทศ

รองศาสตราจารย์ ดร.วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์

รองศาสตราจารย์ ดร.วยุพา ทศะ

รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน อัครภูมิ

รองศาสตราจารย์ธีรชัย บุญมาธรรม

รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติ กิตติเลิศไพศาล

รองศาสตราจารย์ ดร.รัตน์ะ ปัญญาภา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัลยา กุลสุวรรณ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเปีย ทาปทา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงกลด พิมพิศาล

อาจารย์ ดร.ชนิกานต์ คุ่มนง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรธิดา ประสาร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฬารัตน์ บุษบงก์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น้ำมนต์ บุษบงก์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิตติราช พงษ์เฉลียว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปกกลิน ขาทิพฮอด

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

มหาวิทยาลัยมหิดล

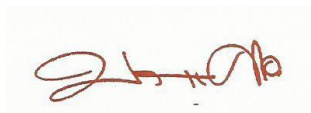
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สารจากอธิการบดี

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่ได้น้อมนำพระบรมราโชบายในพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 มาเป็นยุทธศาสตร์หลักในการพัฒนาเพื่อให้สามารถเป็นแกนนำในการพัฒนาท้องถิ่น ตลอดจนการผลิตและพัฒนาครู และยกระดับคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยฯ รวมถึงพัฒนาระบบบริหารจัดการเพื่อจัดระบบงานสู่ความเป็นเลิศและเสริมสร้างธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 – พ.ศ.2579) ทั้งนี้มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษได้มีการดำเนินการเกี่ยวกับการบริการวิชาการและโครงการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง มีพันธกิจในด้านการผลิตบัณฑิต วิจัย ปรับปรุง ถ่ายทอด และพัฒนาเทคโนโลยี ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นเพื่อก้าวสู่ความเป็น “Green University” ซึ่งสภาพภูมิสถาปัตยกรรมของมหาวิทยาลัยฯ เป็นหัวใจสำคัญที่ก่อให้เกิดความเป็นไปได้ในการใช้เทคโนโลยีสูงสุดทุกรูปแบบ เพื่อตอบสนองความต้องการของโลกปัจจุบันและอนาคต และจากปรัชญาและวิสัยทัศน์ของผู้ก่อตั้ง นอกจากจะเน้นการแก้ปัญหาทางการศึกษา ทางเศรษฐกิจและสังคมแล้ว ยังมุ่งหวังที่จะสร้างทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ คุณธรรม และจริยธรรมที่ดี ทั้งนี้จากกล่าวได้ว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษเป็นสถาบันอุดมศึกษาหนึ่งที่ทรงคุณค่าของสังคมไทย โดยเฉพาะการเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาท้องถิ่นตามพระบรมราโชบายในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ควบคู่ไปกับสังคมอุดมปัญญาในศตวรรษที่ 21 หรือสังคมไทยแลนด์ 4.0

ภารกิจสำคัญประการหนึ่งที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาข้างต้น คือ การจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นเพื่อสรรค์สร้างองค์ความรู้ใหม่ผ่านสู่สาธารณะชนด้วยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านวารสารวิชาการนั้นเป็นสิ่งสำคัญในปัจจุบัน เมื่อได้องค์ความรู้ใหม่และเพื่อให้้องค์ความรู้นั้นเกิดประโยชน์กับท้องถิ่น สังคม และประเทศชาติ จำเป็นที่จะต้องมีการเผยแพร่อย่างกว้างขวาง ซึ่งเวทีที่สำคัญเวทีหนึ่งที่เผยแพร่องค์ความรู้ใหม่นั้นก็คือ การทำวารสารทางวิชาการเพื่อเป็นเวทีให้กับคณาจารย์ นักวิจัย และบุคลากรทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยให้ได้เสนอองค์ความรู้ใหม่สู่สาธารณะ หวังว่าวารสารคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษฉบับนี้จะเป็นพื้นที่ให้กับคณาจารย์ นักวิจัย บุคลากร ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยได้ใช้เป็นเวทีแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการ อันจะนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่เพื่อประยุกต์ให้เกิดประโยชน์กับการพัฒนาท้องถิ่น สังคม และประเทศชาติต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร.ประกาศิต อานุภาพแสนยากร

รักษาราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

สารจากคณบดี

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ได้รับการอนุมัติจัดตั้งขึ้นตั้งแต่วันที่ ๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๖ เปิดการเรียนการสอนในระดับปริญญาเอก ปริญญาโท ปริญญาตรี และหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู โดยได้มีการจัดการเรียนการสอนและมีการผลิตบัณฑิตวิชาชีพครูเพื่อไปพัฒนาท้องถิ่นและประเทศชาติอย่างต่อเนื่อง

พ.ศ. ๒๕๖๑ คณะฯ ได้จัดทำวารสาร “คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ” ซึ่งนับว่าเป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งของคณะครุศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและงานวิจัย ในนามคณะครุศาสตร์ ขอขอบคุณเจ้าของผลงาน บทความทุกบทความที่มีส่วนร่วมให้วารสารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ได้เผยแพร่ความรู้ทางวิชาการอันจะเป็นประโยชน์สู่การพัฒนาและประยุกต์ เพื่อใช้ประโยชน์ต่อท้องถิ่น องค์กร สังคม และประเทศชาติต่อไป

ขอขอบคุณคณะกรรมการกลั่นกรองบทความที่ได้แก้ไข ประเมิน ปรับปรุงบทความ ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะเพื่อความสมบูรณ์ของบทความและเพื่อประโยชน์ทางวิชาการ ขอขอบคุณกองบรรณาธิการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ทำให้วารสารฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี หวังว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์กับผู้อ่าน และจักขอบคุณเป็นพิเศษหากท่านมีข้อเสนอแนะต่อคณะผู้จัดทำวารสารและนักวิจัย ทั้งในส่วนเนื้อหาของสาระและรูปแบบอื่น ๆ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาวรรณ ขาติมนตรี

คณบดีคณะครุศาสตร์

บทบรรณาธิการ

วารสารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2564) เป็นวารสารที่มีวัตถุประสงค์ในการเผยแพร่องค์ความรู้ครอบคลุมสาขาทางการศึกษา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วารสารฉบับนี้มีเนื้อหาประกอบไปด้วยประเด็นทางด้านการศึกษา ภายใต้บทความเรื่อง สภาพการนำทักษะกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน PBL บูรณาการผ่านฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้น ป.6 โรงเรียนบ้านหนองแก้ว (ราษฎร์ผดุงวิทยา) การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาสังคมศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง หลักธรรมของศาสนาคริสต์ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนค้อวังวิทยาคม อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบวัฏจักรการเรียนรู้หรือ 4 MAT ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ความขัดแย้งและความร่วมมือของมนุษยชาติในคริสต์ศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบัน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมหาชนะชัยวิทยาคม อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร และการพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ ตามข้อตกลงความร่วมมือมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ และมุ่งนำเสนอประเด็นทางด้านภาษาและวัฒนธรรม โดยการศึกษาจากคัมภีร์ไบเบิล ที่มีเนื้อหาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ปรากฏในบทความเรื่อง “สร้อยสายคำ” คัมภีร์ปกครองศาสนจักรและอาณาจักร และบทความเรื่อง คุณค่าและความสำคัญของจิตรกรรมฝาผนังของพระอุโบสถวัดเจียงอี ศรีมงคลวราราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ ที่นำเสนอเรื่องความเชื่อและสภาพสังคมเมืองศรีสะเกษ ผ่านภาพจิตรกรรมฝาผนัง ทำให้เห็นคุณค่าของการถ่ายทอดเรื่องราวคติความเชื่อของพุทธศาสนิกชนและเรื่องราวของท้องถิ่นเมืองศรีสะเกษให้ทรงคุณค่าด้านศิลปวัฒนธรรม

ในนามของบรรณาธิการวารสารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ขอขอบคุณอาจารย์ นักวิชาการที่เสียสละเวลาส่งบทความมาเผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ ซึ่งจะนำไปสู่การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ต่าง ๆ ในอนาคต และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในวงวิชาการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาชีวิตชุมชน สังคม และประเทศชาติ บรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารคณะครุศาสตร์จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ใดศึกษาไม่มากนักน้อย และบรรณาธิการจะพยายามพัฒนาวารสารฉบับนี้ให้มีคุณภาพและมาตรฐานตามสากลในอนาคตต่อไป

กองบรรณาธิการ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
สภาพการนำทักษะกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน PBL บูรณาการผ่านฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้น ป.6 โรงเรียนบ้านหนองแก้ว (ราษฎร์ผดุงวิทยา) ประสาธน์ เครื่องทอง	1
การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาสังคมศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง หลักธรรมของศาสนาคริสต์ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ แบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนค้อวังวิทยาคม อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร ธีรวัช บริบูรณ์	15
การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบ วัฏจักรการเรียนรู้หรือ 4 MAT ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ความขัดแย้งและความร่วมมือของมนุษยชาติในคริสต์ศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบัน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมหาชนะชัยวิทยาคม อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร สุทิน สิงห์นา	24
การพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ ตามข้อตกลงความร่วมมือมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ รุ่งรัตน์ สหัสดี	35
“สร้อยสายคำ” คัมภีร์ปกครองศาสนจักรและอาณาจักร ชาญวิช ทุมโหมง	47
คุณค่าและความสำคัญของจิตรกรรมฝาผนังของพระอุโบสถ วัดเจียงอีศรีมงคลวราราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ ธัญพงศ์ สารรัตน์, ทศพล ทองอร่าม, ณัฐพล เกษกุล, สิริโชค สิงห์วงษา	59
รูปแบบการเขียนบทความต้นฉบับ	74
จริยธรรมในการตีพิมพ์	78

สภาพการนำทักษะกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน PBL
บูรณาการผ่านฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้น ป.6
โรงเรียนบ้านหนองแก้ว (ราษฎร์ผดุงวิทยา)

The results of Taking Problem Based Learning integrated with
Sufficiency Economy of Prathomsuksa 6 Students Bannongkaew
School (Ratchphadungwittaya).

ประสาธ เครื่องทอง
Prasart Khuengthong

บทคัดย่อ

การวิจัย เรื่อง สภาพการนำทักษะกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน PBL บูรณาการผ่านฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้น ป.6 โรงเรียนบ้านหนองแก้ว (ราษฎร์ผดุงวิทยา) มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบ PBL โดยผ่านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนการนำการจัดการเรียนการสอนแบบ PBL โดยผ่านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้น ป.6 โรงเรียนบ้านหนองแก้ว (ราษฎร์ผดุงวิทยา) จำนวน 14 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์

ผลการวิจัย พบว่า 1) ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน พบว่า ครูจะเริ่มต้นตั้งโจทย์ปัญหาไว้เพื่อให้หาคำตอบเป็นคำถามที่มีความท้าทายและตื่นเต้น มุ่งเป้าหมายทางแก้ไขและแสวงหาคำตอบผ่านการปฏิบัติจริง โดยเฉพาะที่แปลงเกษตรจะทำให้เรามีวิธีการที่หลากหลาย เช่น ในแง่ของการหาเมล็ดพันธุ์ วิธีปลูก และการรดน้ำ รวมทั้งการเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ ได้ฝึกฝนคุณลักษณะ เช่น ความขยัน อดทน ความรับผิดชอบ มีวินัย การทำงานเป็นทีม ตั้งอยู่บนแนวคิด พอประมาณ มีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกัน ผ่านเงื่อนไข ความรู้และคุณธรรม ในขณะที่ลงมือปฏิบัติคุณครูก็จะคอยให้คำแนะนำเพิ่มเติม หรือให้ไปศึกษาเพิ่มเติมในยูทูป 2) ความรู้สึกที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบ PBL โดยผ่านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน พบว่า นักเรียนรู้สึกมีความสุขอดคล้องกันเป็นอย่างดี ไปในทางเดียวกัน ชอบเวลาครูถามว่ามีความคิดเห็นอย่างไร เรียนง่ายดี สนุกดี รู้สึกว่ามันเป็นสิ่งที่อยู่ในชีวิตประจำวันของเรา ได้มีการปรึกษากันว่าจะแก้ไขปัญหายังไง เพื่อร่วมกันวิพากษ์ วิเคราะห์หาสาเหตุและวิธีแก้ปัญหา จนได้ข้อสรุปว่า แนวทางแก้ไขปัญหาก็คือ หากไม่ได้ผลก็จะหาวิธีใหม่ต่อไป เราได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติมันรู้สึกสนุกดี ไม่เครียด สนุกสนาน

ผ่อนคลาย ได้กระบวนการคิด นำไปใช้ประโยชน์ได้จริง และมีนำเอาผลงานที่เราทำขึ้นมาแสดงให้เพื่อน ๆ และผู้ปกครองดู และได้นำเอาผลผลิตมาจำหน่ายได้เงินเราก็เอามาแบ่งปันกับเพื่อน พวกเราก็นำเอาไปฝากออมไว้กับคุณครูไว้เบิกตอนสิ้นปี เป็นการสร้างรายได้และเก็บออมขณะเรียน และ 3) การนำการจัดการเรียนการสอนแบบ PBL โดยผ่านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้จริงในชีวิตประจำวันของนักเรียน พบว่า จากการฝึกทำแปลงเกษตรพอเพียงสำหรับฝึกปฏิบัติจริง ได้มีเวลาศึกษาข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์ กลั่นกรองและตรวจสอบความถูกต้องก่อนลงมือทำ ซึ่งเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับเราได้ด้วย ซึ่งเดิมาก็พอมีประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปพัฒนาต่อบ้าน และในทางกลับกันยังพบอีกว่ามีการนำความรู้จากที่บ้านมาใช้ที่โรงเรียน และยังมีการช่วยแรงพ่อแม่ในการทำงานได้มากขึ้น รวมทั้งสร้างเป็นรายได้เสริมให้ครอบครัวได้ หากมีวิธีการที่ดี ยังสามารถลดต้นทุนการผลิตได้อีกทางหนึ่ง

คำสำคัญ : การใช้ปัญหาเป็นฐาน PBL บูรณาการผ่านฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

ABSTRACT

The purposes of this research were to study understanding about Problem Based Learning and the Philosophy of Sufficiency Economy, the satisfaction of students to Problem Based Learning integrated with Sufficiency Economy and taking Problem Based Learning integrated with Sufficiency Economy to their daily routine. The samples in this research were Prathomsuksa 6 Students Bannongkaew School (Ratchphadungwittaya). The instrument used in this research was interview form.

The results of this study indicated that 1) Understanding about Problem Based Learning and the Philosophy of Sufficiency Economy was found that teachers prepared questions for students to find out the answers. These questions were challenging and exciting. They had to learning by doing during finding out the answers. For example on the farm, the teachers would prepare the questions such as how to select the seed, how to grow, how to water or how to feed laying hen. The students also had the chance to practice their attitude such as diligence, patience, responsibility, discipline and team work. The process of their learning based on tolerable, rational and immune on the condition of cognition and virtue. Whereas the teachers were the coach who give the advice or encourage them to find out more information on YouTube. 2) The satisfaction of students to Problem Based Learning integrated with Sufficiency Economy was found that all of students feel in the same way. They liked when the teachers ask them about their opinions. It was easy and enjoy learning because it was in their daily routine. They had to consult how to solve the problems. They had to criticize and analyze to find the ways. If

the ways that they were chosen were not success they had to find out the new way. Learning by doing was not serious. It was funny and relax. They were developed their thinking. They had some products from learning that they can show to their friends and parents. Sometimes they could sell these products to make money. Finally they could save these money while they were learning and 3) Taking Problem Based Learning integrated with Sufficiency Economy to their daily routine was found that practicing to make sufficiency agriculture plots by themselves gave them a chance to study the information. After that they had to analyze consider and check correctly before doing. This way of learning was immune students. They could share the experience between the house and the school. They could develop their working skill that make them can help their parents. They could make extra money for their family. They also had more skill on working. From their practicing could make them to have more skill and more experience. They can choose the better way to save the cost on working.

Keywords: The results of Taking Problem Based Learning integrated with Sufficiency.

บทนำ

โรงเรียนบ้านหนองแก้ว (ราษฎร์ผดุงวิทยา) เป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ตั้งอยู่เลขที่ 125 หมู่ที่ 1 บ้านหนองแก้ว ตำบลหนองแก้ว อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีขนาดพื้นที่ 10 ไร่ 1 งาน 16 ตารางวา โรงเรียนนี้ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2460 เดิมชื่อว่า โรงเรียนประชาบาลตำบลหนองแก้ว (วัดบ้านหนองแก้ว) อาศัยศาลาวัดบ้านหนองแก้ว เป็นสถานศึกษา ในสมัยนั้นชุมชนแห่งนี้สังกัดอำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี นายอำเภอจัดตั้งโรงเรียนคือ หลวงชาญ ประสาท นายพร บัวงาม เป็นครูใหญ่ มีนักเรียนมาจากบ้านกอก บ้านห้วยนา บ้านเปือย เปิดสอนชั้น ป.1- ป.4 พ.ศ. 2480 ทางราชการได้โอนตำบลหนองแก้ว ไปสังกัดอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ หมู่บ้านต่างๆ ที่มาเข้าเรียนกับโรงเรียนนี้ได้แยกไปตั้งโรงเรียนในหมู่บ้านของตนเอง

ปัจจุบัน หมู่บ้านในเขตบริการของโรงเรียนบ้านหนองแก้ว (ราษฎร์ผดุงวิทยา) มี 2 หมู่ คือ บ้านหนองแก้วหมู่ที่ 1 และบ้านหนองแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลหนองแก้ว อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยมีจำนวนประชากรในพื้นที่บริการ ประมาณ 242 ครอบครัว ขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น ชาวบ้านร้อยละ 99 เป็นชาวไทยอีสานที่ตั้งถิ่นฐานมานาน นับร้อยปี มีขนบธรรมเนียม ศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบเดียวกันเป็นลักษณะชาวลาอูล ทั้งภาษาพูดและวิถีชีวิตตลอดทั้งความรู้สึกความผูกพันจะใกล้ชิดกับทางอุบลมากกว่าศรีสะเกษ เพราะเดิมบ้านหนองแก้วขึ้นกับอำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ที่เหลือ 1 % มาจากภาคอื่น ๆ ศิลปวัฒนธรรม การแสดงและการละเล่นพื้นบ้านที่สวยงามและเป็นที่เลื่องลือมากของชาวบ้านหนองแก้ว คือ ประเพณีการฟ้อนกลองตุ้ม ซึ่งทุกปีในงานประจำปีของจังหวัดศรีสะเกษ งานดอกคำวนวน ชาวบ้านจะได้รับเกียรติจากทางจังหวัดให้นำกิจกรรมการแสดงนี้ไปแสดง ในงานทุกคืนและทุก ๆ ปี และที่สำคัญเคยนำศิลปะการละเล่นพื้นบ้านนี้ไปทำการแสดงที่จังหวัดตรัง ในพิธีรับมอบธงกีฬาเยาวชนแห่งชาติที่จังหวัดศรีสะเกษ เป็นเจ้าภาพจัด

อาชีพสินค้าที่สำคัญของท้องถิ่น อาชีพหลักของชาวบ้านที่นี่คือ การทำเกษตรกรรม เช่น ทำนา ปลูกลำไย ลิ้น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน หาดของป่าคือเห็ดไปขาย และหาปลาแม่น้ำมูล แม่น้ำชี ส่วนสินค้าทำรายได้ให้ เกษตรกรจะเป็นการผลิตผลทางการเกษตรที่เหลือจากการบริโภคในครอบครัว เช่น ข้าว พริก หอม กระเทียม ถั่วลิสง และมีอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่นิยมทำกันมากคือ การจักสานจากไม้ไผ่ เช่น ตะกร้า กระบุง ไม้ย่างไก่ ฯลฯ งานหัตถกรรมจากเถาวัลย์ งานทอผ้า เช่น ทอผ้าลายขิด ทอเสื่อกก

ความสัมพันธ์กับสถานศึกษา โรงเรียนตั้งอยู่ในชุมชน ความใกล้ชิดความสัมพันธ์เป็นไปใน ลักษณะของการพึ่งพากัน เมื่อมีงานประจำปี เช่น งานปีใหม่ งานบุญบั้งไฟหากมีขบวนแห่ชาวบ้านจะมา รวมตัวกันที่โรงเรียน และแห่ขบวนไปวัด ชุมชนแห่งนี้จะรักการกีฬามาก จึงมาใช้สถานที่ของโรงเรียน เป็นประจำ ความสัมพันธ์กับสถานศึกษาจึงเป็นไปอย่างราบรื่นดีมาก เมื่อโรงเรียนมีความต้องการจะ พัฒนางานในส่วนใด ๆ ก็ตามขอความร่วมมือไปยังชุมชน บรรดาผู้นำและชาวบ้านจะให้ความร่วมมืออย่าง ดี ศิษย์เก่าที่อยู่ต่างจังหวัดจะรวมตัวกันจัดทำผ้าป่าเพื่อการศึกษา มาสนับสนุนการศึกษา จนมีหลักฐาน ปรากฏเป็นที่ประจักษ์ตลอดมา และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาอยู่ในระดับที่น่าพอใจ ดีเยี่ยม สภาพชุมชนมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มเยาวชนน้อยมาก การคมนาคมอยู่ห่างจาก อำเภอกันทรารมย์ ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ระยะทาง 14 กิโลเมตร และห่างจากจังหวัด ศรีสะเกษ 40 กิโลเมตร เส้นทางคมนาคมเป็นถนนลาดยาง การสัญจรไปมาสะดวกรวดเร็ว

ปัญหาที่โรงเรียนประสบอยู่ในปัจจุบัน คือ นักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาหลายอย่างที่ไม่สามารถ แก้ไขได้ด้วยตนเองบางครั้งอาจจะแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการผิด ๆ ไม่สามารถแสวงหาวิธีการแก้ไขปัญหากัน อย่างถูกต้องและหลากหลาย คอยคำตอบจากครู ซึ่งปัญหาเหล่านี้สามารถแก้ไขได้โดยเริ่มจากการให้ ความสำคัญกับพวกเขาให้เขาได้มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็น ได้ลงมือทำด้วยตัวเอง เพื่อเป็นแนวทาง ในการแก้ปัญหาของเด็กนักเรียนส่วนใหญ่ที่มักจะประสบปัญหาคือเขาไม่สามารถตัดสินใจเลือกสิ่งที่ถูก หรือผิดได้อย่างเหมาะสม ขาดคนมาให้ความรู้ให้คำปรึกษาที่ถูกและชี้แนะแนวทางการแก้ไขหรือ ข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการคิดที่ขาดการยังคิดปัญหาส่วนใหญ่ เช่น ติดยาเสพติด ติดเกม ติดโทรศัพท์ ไม่เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ ไม่เป็นผู้สร้างสรรค์นวัตกรรม ใช้เวลาว่างกับการเล่นโทรศัพท์มากเกินไป เนื่องจาก นักเรียนไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ ส่วนมากอยู่กับยาย หรือญาติที่เลี้ยงดู วิธีการเลี้ยงจึงมักจะให้อยู่กับโทรศัพท์ และให้เงินไปซื้อของกินเอง ขาดการอบรมบ่มเพาะในเรื่องที่ตั้งมาจากผู้ใหญ่ ไม่ค่อยมีการทำกิจกรรม ร่วมกันในครอบครัว เมื่อประสบพบเจอกับปัญหาต่าง ๆ ไม่สามารถหาสาเหตุ แยกประเด็นปัญหาและ ลำดับความสำคัญไม่เป็น ขาดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ ไม่มีความอดทนต่อสภาพปัญหาที่ประสบอยู่ ขาดวินัยและความรับผิดชอบ

ปัญหาทั้งหมดเหล่านี้อาจเกิดจากสาเหตุหลายมิติด้วยกัน เช่น มิติด้านกระบวนการจัดการ เรียนการสอนของครู คือ ครูมักใช้วิธีการสอนแบบบอกความรู้ให้กับเด็ก ทำให้เด็กเสียดความรู้อาจครู นำไปสู่การไม่ได้รับการฝึกฝนทักษะกระบวนการคิดอย่างเป็นขั้นตอน เมื่อเผชิญปัญหาจึงไม่สามารถหา ทางออกเอง หรือตัดสินใจเผชิญปัญหาได้อย่างเหมาะสม ครูไม่เน้นการจัดการเรียนการสอนที่เป็น Active learning ที่เน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง มิติด้านการบริหารจัดการ หมายถึงหลักสูตรสถานศึกษาที่ ใช้จัดการเรียนการสอนในปัจจุบันไม่สอดคล้องสภาพการเปลี่ยนแปลงของโลก การนิเทศกำกับติดตามที่ไม่ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน กระบวนการ PLC ที่ยังไม่เข้มแข็งต่อเนื่อง มิติด้านอาคารสถานที่ ที่ไม่ เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของนักเรียน Learning Area หมายถึงการจัดการพื้นที่ภายในโรงเรียนให้นักเรียน ได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติจริงเพื่อฝึกเผชิญปัญหาการหาวิธีแก้ปัญหา ด้านความสะอาด ปลอดภัย ร่มรื่น ที่จะ ส่งผลต่อการเรียนรู้ ความสุขของนักเรียนเรียน และมิติการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนา คุณภาพการศึกษา คุณภาพผู้เรียนให้เป็นผู้มีสมรรถนะแห่งศตวรรษที่ 21 ชุมชนยังไม่เข้าใจในบทบาท

หน้าที่ในการให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน โดยการเข้ามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา แผนพัฒนาโรงเรียน ตลอดจนการพัฒนาอาคารสถานที่ การสนับสนุนร่างกายและงบประมาณขององค์กร หน่วยในท้องถิ่น เป็นต้น

โรงเรียนบ้านหนองแก้ว (ราษฎร์ผดุงวิทยา) มีวิสัยทัศน์ ดังนี้ “ภายในปีการศึกษา 2565 โรงเรียนบ้านหนองแก้ว(ราษฎร์ผดุงวิทยา) มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมในพื้นฐานชีวิตทุกด้าน ครู ผู้บริหารมีอาชีพ คุณภาพผู้เรียนโดดเด่นเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง ก้าวหน้าสู่ศตวรรษที่ 21 อย่างยั่งยืน มีระบบประกันคุณภาพภายใน ใช้หลักธรรมาภิบาล ในการบริหาร บนพื้นฐานความเป็นไทยภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” จากวิสัยทัศน์ ดังกล่าวข้างต้น ก่อให้เกิดพันธกิจ 11 ข้อ และในข้อที่ 8 มีความว่า “น้อมนำแนวพระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ 9 และพระราชกระแสรับสั่งในหลวงรัชกาลที่ 10 มาเป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษา ประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาด้านการบริหารจัดการและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม” การศึกษาวิจัยนี้จะเน้นศึกษาเกี่ยวกับการน้อมนำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา โดยมุ่งที่จะศึกษาเกี่ยวกับการฝึกทักษะในการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Problem Based Learning (PBL) ด้วยการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้และการทำงานของนักเรียนชั้น ป. 6 จำนวน 14 คน ว่านักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ การแก้ปัญหาอย่างไร และเกิดผลลัพธ์หลังการบูรณาการทั้ง 2 ทฤษฎีนี้เข้ากันเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเข้าใจของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. เพื่อศึกษาความรู้สึกรักของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบ PBL โดยผ่านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. เพื่อศึกษาการนำการจัดการเรียนการสอนแบบ PBL โดยผ่านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนบ้านหนองแก้ว (ราษฎร์ผดุงวิทยา) ตำบลหนองแก้ว อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

1.2 ตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองแก้ว (ราษฎร์ผดุงวิทยา) ปีการศึกษา 2563 จำนวน 14 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย การใช้ปัญหาเป็นฐาน PBL บูรณาการผ่านฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

3. ขอบเขตเนื้อหา

- รูปแบบและวิธีการทำงานของนักเรียนที่ส่งผลต่อผลสำเร็จและผลลัพธ์ตามหลักสูตรสถานศึกษา
- ความสอดคล้องเชื่อมโยง และความแตกต่างของ ของนวัตกรรมทางการศึกษา Problem Based Learning (PBL) กับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- รูปแบบวิธีการความร่วมมือของชุมชน องค์กรหน่วยงานในท้องถิ่นในการร่วมมือพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ผลการดำเนินวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาบริบทของกระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบไปด้วยหน่วยการจัดการเรียนรู้เรื่อง ฉันทายกเป็นยุวเกษตรกรยุคใหม่ ใช้เวลาทั้งหมด 10 สัปดาห์ ครูประจำชั้น ฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง อุปกรณ์เครื่องมือทางการเกษตร สัตว์เลี้ยง เมล็ดพันธุ์พืช อาหาร งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาถึงความสัมพันธ์สอดคล้องกับนวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน PBL กับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยศึกษาจากการลงปฏิบัติกิจกรรมของหน่วยการเรียนรู้ ฉันทายกเป็นยุวเกษตรกรยุคใหม่ เป็นเวลา 10 สัปดาห์ ช่วงเดือน สิงหาคม – ตุลาคม 2563 ใช้เทคนิคการวิจัยแบบมีส่วนร่วมด้วยการเข้าร่วมกิจกรรม การสังเกต การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยการสังเกตและสัมภาษณ์อย่างละเอียด และบันทึกคำให้สัมภาษณ์ โดยการบันทึกลงกระดาษและการบันทึกเสียงและภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เน้นการลงมือปฏิบัติงาน ความรู้สึกนึกคิด และผลสำเร็จของกิจกรรม ดังนี้

ผู้ให้คำสัมภาษณ์ คนที่ 1 เด็กชายธนวรรณ เครือไชย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยมีการบันทึกเสียงพูด และภาพนิ่ง พบว่า

1. มีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร

- รู้ว่าคุณครูให้ทำงานหาความรู้เอง โดยครูพยายามตั้งคำถาม แล้วให้ลงมือค้นคว้าเอง ตอนแรกก็งง ๆ อยู่ไม่รู้จะทำอย่างไร พอาน ๆ เข้าก็เริ่มเข้าใจขึ้น ในขณะที่ลงมือปฏิบัติคุณครูก็จะคอยให้คำแนะนำเพิ่มเติม หรือโยนปัญหาใหม่เพิ่มเข้ามาอีกเพื่อให้มันยากขึ้น นักเรียนก็จะตื่นเต้นอยู่ตลอดเวลา รู้สึกสนุกและได้ความรู้ในขณะเดียวกัน เศรษฐกิจพอเพียงคือ ทำอย่างมีเหตุผล ถามตัวเองว่าทำไมต้องทำแบบนี้ ทำแล้วเกิดผลดี เสียอย่างไร ถ้าเจอปัญหานี้เราจะแก้ไขอย่างไร ทำให้เรามีภูมิคุ้มกันในตัว เช่นการเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ วันนี้ไข่ 24 ฟอง ก็มีคำถามว่า ไก่เหลืงทำอะไรไม่ให้อาหารอย่างไร ให้น้ำอย่างไร มีปัจจัยอื่น ๆ อะไรบ้างที่มีผลต่อการไข่ของไก่

2. มีความรู้สึกร้อย่างไรต่อการจัดการเรียนการสอนแบบ PBL โดยผ่านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

- รู้สึกว่ามันเข้ากันได้ดี สอดรับไปในทางเดียวกัน เช่นการเลี้ยงปลาในบ่อซีเมนต์ วันนี้เกิดปัญหาน้ำสกปรก เป็นสีดำ มีกลิ่นเหม็น ผมกับเพื่อนที่รับผิดชอบก็ได้ปรึกษากันว่าเราจะแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างไร จนได้ข้อสรุปว่า เราจะนำสาร EM มาแก้ไขปัญหานี้ รอดูผลต่อไปเป็นอย่างไร ถ้าไม่ได้ผลเราก็จะหาวิธีใหม่ต่อไป รู้สึกว่ามันเป็นสิ่งที่อยู่ในวิถีชีวิตประจำวันของเรา เราได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติมันรู้สึกสนุกดี ไม่เครียด สนุกสนานผ่อนคลาย ได้กระบวนการคิด นำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

3. สามารถนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวันได้หรือไม่ อย่างไร

- ที่บ้านผมก็เลี้ยงไก่บ้าน เลี้ยงปลาในบ่อ เหมือนกันครับ แต่ที่บ้านผมเลี้ยงในบ่อดินธรรมชาติ ลักษณะของตัวปลาก็แตกต่างกันน่าจะเกิดจากสีของน้ำและพืชพรรณธรรมชาติ ส่วนไก่บ้านที่บ้านผมจะเยอะกว่าที่โรงเรียน การเลี้ยงแบบปล่อยตามธรรมชาติไม่ขัง ทำให้ไก่รู้สึกไม่เครียด อารมณ์ดี กินอาหารดี

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2564)

โตเร็ว ส่วนที่โรงเรียนข้อดีคือเราสามารถควบคุมอาหาร โรคภัย และการสูญหายได้ บางอย่างผมก็ได้ นำความรู้จากที่บ้านมาใช้ที่โรงเรียน บางอย่างก็ได้ นำความรู้จากโรงเรียนไปใช้ที่บ้าน

ผู้ให้คำสัมภาษณ์ คนที่ 2 เด็กชายศิริวัฒน์ ผาสมวงศ์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยมีการบันทึกเสียงพูด และภาพนิ่ง พบว่า

1. มีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร

- คุณครูให้ผมเอาดินจากโคนต้นก้ามปูมาปลูกต้นไม้ในบริเวณฐานเศรษฐกิจพอเพียง ผมถามว่าทำไมต้องเอาดินบริเวณนี้ครับ ครูไม่ตอบและบอกว่าให้ไปค้นหาดูในยูทูบ จนผมได้ความรู้ว่ามันเป็นดินที่มีธาตุอาหารสูง มีไนโตรเจนสูง ดินร่วนซุย มีสีดำเหมาะแก่การนำมาเป็นดินปลูก ครูก็ถามผมต่อว่าวิธีปลูกต้นดอกทานตะวันมีขั้นตอนอย่างไร ผมได้เมล็ดทานตะวันมาจากวัด และหน้าบ้านญาติมีดอกที่แก่แล้วพร้อมนำไปปลูก ปรากฏว่าผมปลูก 3 รอบครบรอบแรกไม่ออก รอบ 2 งอกนิดหน่อย จนรอบที่ 3 งอกเยอะ แต่ละครั้งผมทำแตกต่างกันในแง่ของการหาเมล็ดพันธุ์ วิธีปลูก และการรดน้ำ จนได้ข้อสรุป

2. มีความรู้สักอย่างไรต่อการจัดการเรียนการสอนแบบ PBL โดยผ่านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

- เวลาเรียนในภาคบ่ายครูให้ลงมาทำงานที่ฐานการเรียนรู้พอเพียง โดยให้แต่ละคนไปดูในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบแล้วตั้งปัญหามาคนละ 1 ปัญหา แล้วนำมาคุยกันในวง เพื่อร่วมกันวิพากษ์ วิเคราะห์หาสาเหตุและวิธีแก้ปัญหา ผมรู้สึกว่ามันเรียนง่ายดี สนุกดีครับ ผมชอบเวลาครูถามว่ามีความคิดเห็นอย่างไร

3. สามารถนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวันได้หรือไม่ อย่างไร

- เห็นพ้องกับแม่ทำงานที่ทุ่งนา ก็จะช่วย ๑ กับที่ฝึกทำเกษตรพอเพียงที่โรงเรียน แต่พื้นที่ที่โรงเรียนจะเล็กกว่า เพื่อเป็นพื้นที่สำหรับฝึกปฏิบัติ แล้วเราก็เอาไปทำต่อที่บ้าน ที่นาของเรา เราก็จะมีประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปพัฒนาต่อ

ผู้ให้คำสัมภาษณ์ คนที่ 3 เด็กชายณัฐวัฒน์ สรรพสาร นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยมีการบันทึกเสียงพูด และภาพนิ่งด้วย พบว่า

1. มีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร

- PBL คือการตั้งโจทย์ปัญหาไว้หาคำตอบ มันเป็นความท้าทายและตื่นเต้น มุ่งเป้าหมายทางแก้ไขและแสวงหาคำตอบผ่านการปฏิบัติจริง ตั้งอยู่บนแนวคิด พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน

2. มีความรู้สักอย่างไรต่อการจัดการเรียนการสอนแบบ PBL โดยผ่านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

- ผมชอบตอนปิด Quarter เพราะเราได้นำเอาผลงานที่เราทำขึ้นมาแสดงให้เพื่อน ๆ และผู้ปกครองดู เช่น ผักต่าง ๆ ไข่ไก่ ปลา กบ เป็นต้น เราได้นำเอาผลิตรายงานมาได้เงินเราก็เอามาแบ่งปันกับเพื่อน พวกเราก็นำเอาไปฝากออมไว้กับคุณครูไว้เบิกตอนสิ้นปี เป็นการสร้างรายได้และเก็บออมขณะเรียน

3. สามารถนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวันได้หรือไม่ อย่างไร

- ผมไม่เคยเลี้ยงกบ เลี้ยงปลา เพราะที่บ้านไม่เคยเลี้ยง ทำให้ผมรู้วิธีและกล้าทำ แต่ก่อนผมว่ามันยาก เป็นไปไม่ได้ พ่อแม่ก็ไม่เคยเลี้ยง ต่อไปผมจะไปชวนพ่อแม่ทำที่บ้านครับ

ผู้ให้คำสัมภาษณ์ คนที่ 4 เด็กชายกิตติพงศ์ บุญเต็ม นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยมีการบันทึกเสียงพูด และภาพนิ่ง พบว่า

1. มีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร

- การฝึกวิธีการคิดอย่างมีเหตุผล ทำอย่างเป็นขั้นตอน มีความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน ผ่านเงื่อนไข ความรู้และคุณธรรม

2. มีความรู้สึกอย่างไรต่อการจัดการเรียนการสอนแบบ PBL โดยผ่านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

- อยากจะทำงานแบบนี้ทั้งวัน โดยไม่ต้องไปเรียนที่ห้องเพราะมันน่าเบื่อ อยู่กับการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์มีความสุขกว่า

3. สามารถนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวันได้หรือไม่ อย่างไร

- ช่วยแรงพ่อแม่ในการทำงานได้เยอะ เช่น การช่วยเลี้ยงวัวควาย รดน้ำผัก

ผู้ให้คำสัมภาษณ์ คนที่ 5 เด็กหญิงณิกานต์ คำชมภู นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยมีการบันทึกเสียงพูด และภาพนิ่ง พบว่า

1. มีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร

- ความรู้ความเข้าใจที่เกิดจากบอกความรู้ของครู เรารู้แต่จะไม่เข้าใจ เพราะเราไม่ได้สัมผัสกับปัญหา ซึ่งเป็นที่มาของความเข้าใจที่ฝังแน่น ตอนที่เรามาฝึกปฏิบัติที่แปลงเกษตรจะทำให้เราในวิธีการที่หลากหลาย ได้เผชิญกับโลกแห่งความจริง ได้ฝึกฝนคุณลักษณะ เช่น ความขยัน อดทน ความรับผิดชอบ มีวินัย การทำงานเป็นทีม

2. มีความรู้สึกอย่างไรต่อการจัดการเรียนการสอนแบบ PBL โดยผ่านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

- หนูชอบตอนที่มาเก็บไข่ไก่ เพราะมันเห็นผลสำเร็จของการที่เราเอาใจใส่ดูแลให้อาหารให้น้ำไก่ รู้สึกสนุกและเพลินดี หนูได้เวรวัน เสาร์ อาทิตย์ มาดูแลไก่ที่เลี้ยงกับเพื่อน มีแม่มาเป็นเพื่อนทุกวัน เป็นประสบการณ์ใหม่ที่ยังไม่เคยทำ

3. สามารถนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวันได้หรือไม่ อย่างไร

- หนูชวนแม่ซื้อไก่พันธุ์ไข่มาเลี้ยงที่บ้านเพื่อจะได้เก็บไข่ทุกวัน และอาจจะเป็นรายได้เสริมให้เราได้ถ้าเรามีวิธีการที่ดี สามารถลดต้นทุนการผลิตได้

ผู้ให้คำสัมภาษณ์ คนที่ 6 เด็กหญิงณัฐธิดา สาวิลุน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยมีการบันทึกเสียงพูด และภาพนิ่ง พบว่า

1. มีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร

- กว่าจะเข้าใจ หรือได้ความรู้สึกอย่างต้องใช้เวลา และเหนื่อยกับกิจกรรม ครูไม่ได้บอกความรู้ หรือไม่ได้เฉลยให้ แต่ความเข้าใจจะเกิดเมื่อเราได้ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูวางแผนไว้แล้ว เศรษฐกิจพอเพียงเป็นสิ่งที่ครอบครัวทำอยู่แล้วเช่น การใช้จ่ายประหยัด การนำสิ่งของกลับมาใช้ซ้ำ การปลูกพืชกินเองเหลือก็แจกจ่ายและขาย

2. มีความรู้สึกอย่างไรต่อการจัดการเรียนการสอนแบบ PBL โดยผ่านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

- ครูผสมผสานการเรียนกับการทำงานเข้าด้วยกัน ก่อนลงภาคสนามก็จะมีการล้อมวงคุยกันเพื่อร่วมกันตั้งคำถามและกำหนดเป้าหมายกิจกรรมร่วมกัน และหลังจากปฏิบัติกิจกรรมเสร็จเข้าล้อมวงเพื่อสรุปกิจกรรมอีกครั้ง เป็นการเรียนที่มีความหมาย สอดคล้องกับชีวิตจริง

3. สามารถนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวันได้หรือไม่ อย่างไร

- เมื่อเราผ่านการฝึกปฏิบัติจริง เวลาที่มีข้อมูลอะไรเข้ามาใหม่ เราก็จะรู้จักวิเคราะห์ ถิ่นกรองและตรวจสอบความถูกต้องก่อนเชื่อ ซึ่งเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีให้เราด้วย

ผู้ให้คำสัมภาษณ์ คนที่ 7 เด็กหญิงอริศรา บัวงาม นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยมีการบันทึกเสียงพูด และภาพนิ่ง พบว่า

1. มีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร

- ส่วนมากคุณครูจะไม่ค่อยพูดอะไรมาก จะให้พวกเราคุยกันเองว่าจะทำอะไร อย่างไรบ้าง แล้วลงมือทำ เกิดปัญหาอะไรเราก็เอามานั่งคุยกัน คุณครูจะคอยตั้งคำถามว่า ถ้าเราจะทำปุ๋ยชีวภาพ จะต้องทำอย่างไร ใช้อะไรบ้าง มีประโยชน์อย่างไร ถ้าเราจะทำปุ๋ยชีวภาพขายให้ชาวบ้านจะดีไหม และคุณครูก็คอยให้กำลังใจ ชื่นชม

2. มีความรู้สึกอย่างไรต่อการจัดการเรียนการสอนแบบ PBL โดยผ่านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

- อาจจะเหนื่อยที่จะต้องทำโน่นทำนี่ และต้องฝึกคิดกระบวนการทำงาน อย่างเป็นขั้นตอน ทำงานร่วมกับคนอื่น แสร้งความคิด แบ่งปันประสบการณ์ ช่วยเหลือกันเวลาเจอปัญหา รู้สึกภูมิใจและกล้าที่จะคิด กล้าทำมากขึ้น

3. สามารถนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวันได้หรือไม่ อย่างไร

- เวลาอยู่ที่บ้านส่วนมากผู้ใหญ่จะไม่ค่อยให้เราทำอะไร อาจจะคิดว่าเรายังเด็ก ยังทำไม่เป็นกลัวว่าของจะเสียหาย เลยให้ทำทำเฉพาะหน้าที่ของเราเองเช่นเรียนหนังสือ ดูแลน้อง ภูบ้านบางครั้งแต่เรารู้สึกว่าอยากทำมากกว่านี้ เพราะเชื่อว่าเราทำได้

ผู้ให้คำสัมภาษณ์ คนที่ 8 เด็กหญิงจรรย์ญา เจริญศรี นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยมีการบันทึกเสียงพูด และภาพนิ่ง พบว่า

1. มีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร

- เศรษฐกิจพอเพียงเป็นวิถีที่เรียบง่าย ตามหลักธรรมชาติ ไม่เบียดเบียนธรรมชาติ ดูแลพืช และสัตว์ด้วยความเอาใจใส่ เข้าใจปัญหาและแก้ปัญหาตามวิถีธรรมชาติ

2. มีความรู้สึกอย่างไรต่อการจัดการเรียนการสอนแบบ PBL โดยผ่านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

- รู้สึกผ่อนคลาย และสบายสมองเมื่อเราลงมือเรียนรู้ที่ฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ไม่เคยคิดว่าจะมีวิธีการเรียนการสอนที่มันจะสนุกสนานแบบนี้ เคยอยู่แต่ในห้องเรียนทำงานตามครูสั่ง แต่วันนี้ต้องมาลงมือทำ คิดเอง แก้ปัญหาเอง แลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ รู้สึกได้ความรู้และสนุกสนานกว่าเดิมมาก รู้สึกมีความสุขที่ได้รับการชื่นชม

3. สามารถนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวันได้หรือไม่ อย่างไร

- หนูสามารถช่วยเหลืองานพ่อแม่ได้มากขึ้น ได้รับการยอมรับจากผู้ใหญ่มากขึ้น

ผู้ให้คำสัมภาษณ์ คนที่ 9 เด็กหญิงสุธิสา จงรักษ์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยมีการบันทึกเสียงพูด และภาพนิ่ง พบว่า

1. มีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร

- เราได้สร้างหน่วยการเรียนรู้เอง ได้เลือกเองว่าอยากเรียนรู้เรื่องอะไร เพื่อน ๆ ช่วยกันเลือกส่วนมากอยากจะไปปลูกผัก เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ เพราะมันสนุกดี คุณครูเลยตั้งชื่อหน่วยว่า ฉันทอยากเป็นยูเรกษตรยุคใหม่ ซึ่งเป็นสิ่งที่ท้าทายพวกเรามาก

2. มีความรู้สึกละเอียดต่อการจัดการเรียนการสอนแบบ PBL โดยผ่านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

- รู้สึกว่าการเรียนการสอนมันเป็นของเราเอง พวกเรามองเห็นภาพว่าจะเรียนเรื่องอะไร ด้วยกระบวนการอย่างไร เกิดปัญหาแล้วเราแก้อย่างไร มีเป้าหมายและผลลัพธ์อย่างไร ครูไม่ได้เป็นผู้กำหนดหรือสั่งการให้พวกเราทำอย่างนั้นอย่างนี้

3. สามารถนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวันได้หรือไม่ อย่างไร

- หนูคิดว่า มันเป็นวิธีการสอนที่ฝึกกระบวนการคิด ให้เราคิดเป็นขั้นตอน คิดรอบด้าน คิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ

ผู้ให้คำสัมภาษณ์ คนที่ 10 เด็กชายธนพัฒน์ สิมมา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยมีการบันทึกเสียงพูด และภาพนิ่ง พบว่า

1. มีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร

- เข้าใจว่าการเรียนแบบครูพูดให้ฟังมันเข้าใจแล้วก็ลืม บางเรื่องมันมองไม่เห็นภาพทำให้เรานึกเข้าใจไปเอง แต่พอลงมือปฏิบัติจริงมันมีสิ่งที่จะต้องทำอีกเยอะมากในระหว่างทางก็มีสิ่งที่ต้องคิดแก้ไข ปัญหาเยอะแยะ ซึ่งสนุกและท้าทายดี เมื่อเราทำงานร่วมกับเพื่อนบางทีก็ทะเลาะกัน เพราะต่างคนต่างทำต่างคิด เราต้องปรับวิธีคิด วิธีทำงานให้ไปด้วยกัน

2. มีความรู้สึกละเอียดต่อการจัดการเรียนการสอนแบบ PBL โดยผ่านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

- กว่าจะเกิดความรู้ความเข้าใจในอะไรสักอย่าง ต้องใช้เวลาทั้ง 10 สัปดาห์ สรุปผลงานองค์ความรู้ที่เราทำกันมา มันเป็นเรื่องใหม่ ทำท้าทายและสนุกครับ

3. สามารถนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวันได้หรือไม่ อย่างไร

- ต้องนำไปพัฒนาต่อไปอีก เพราะทุกอย่างมันเปลี่ยนแปลงตลอดครับ

ผู้ให้คำสัมภาษณ์ คนที่ 11 เด็กชายนนทกร อุ่นจิต นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยมีการบันทึกเสียงพูด และภาพนิ่ง พบว่า

1. มีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร

- เห็นพ่อแม่ทำงานที่บ้าน ที่ทุ่งนาผมคิดว่ามันเป็นการเหนื่อยและไม่อยากทำ พอเรียนที่โรงเรียนครูได้พาทำงานต่าง ๆ ในโรงเรียน เช่นทำความสะอาด ขุดดิน ปลูกต้นไม้ เลี้ยงสัตว์ ที่แรกก็รู้สึกไม่ชอบเพราะมันเหนื่อย ไม่อยากทำ แต่พอทำไปเรื่อย ๆ เราเริ่มสนุก ทำท้าทาย เพราะเราเป็นคนกำหนดเรื่องเรียนเอง เพื่อน ๆ ช่วยกันคิด การเรียนมีชีวิตชีวามากขึ้น การเรียนผ่านการปฏิบัติงานเป็นกระบวนการฝึกความเป็นมนุษย์ ทำให้เราสุขภาพดีด้วยครับ เพราะได้ออกกำลังกายด้วย

2. มีความรู้สึกละเอียดต่อการจัดการเรียนการสอนแบบ PBL โดยผ่านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

- แต่ก่อนผมไม่ชอบ แต่เดี๋ยวนี้เริ่มชอบและสนุกกับสิ่งที่ทำแล้วครับ ทำให้ผมรู้ว่าการช่วยเหลือแบ่งปันเป็นอย่างไร การแก้ปัญหา ความอดทน เพียรพยายาม ทั้งหมดฝึกผ่านการเรียนด้วย PBL หมดครับ

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2564)

3. สามารถนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวันได้หรือไม่ อย่างไร

- ผมจะนำเอาความรู้และประสบการณ์ที่ได้ไปช่วยเหลืองานพ่อแม่ที่บ้านครับ และจะลองไปทำปุ๋ยหมักจากเศษใบไม้ที่บ้านด้วยครับ

ผู้ให้คำสัมภาษณ์ คนที่ 12 เด็กชายเศรษฐวัฒน์ นาคี นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยมีการบันทึกเสียงพูด และภาพนิ่ง พบว่า

1. มีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร

- ผมรู้สึกที่ผมเข้าใจคนอื่น เข้าใจโลก เข้าใจธรรมชาติมากขึ้น เพราะครูสร้างกิจกรรมให้เราได้ฝึกคิด ฝึกทำ ฝึกฟังคนอื่นให้มาก ผมกับเพื่อน ๆ ได้ช่วยกันสร้างเล้าไก่บ้านที่มีตาข่ายล้อมรอบ มีที่ให้ไก่ขึ้นนอน ที่กินอาหาร กินน้ำ มีรังสำหรับไข่ เราได้คิดวางแผนออกแบบจากประสบการณ์เดิมที่มีแล้วเอามาผสมกับความคิดของเพื่อน ๆ เราได้เรียนรู้การทำงานร่วมกันเป็นทีม ฝึกเป็นคนมีเหตุผล ความพอประมาณความเป็นไปได้

2. มีความรู้สึกอย่างไรต่อการจัดการเรียนการสอนแบบ PBL โดยผ่านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

- รู้สึกว่าเราโตขึ้น มีคุณธรรมจริยธรรมกับเพื่อน ครู โรงเรียน สิ่งแวดล้อม ทำให้เรารู้จักแบ่งปันช่วยเหลือ

3. สามารถนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวันได้หรือไม่ อย่างไร

- นำไปใช้ได้จริง เพราะเราลงมือปฏิบัติเอง เราเชื่อว่าทำได้และเป็นวิถีชีวิตของเราที่บ้านอยู่แล้ว

ผู้ให้คำสัมภาษณ์ คนที่ 13 เด็กชายธนพัฒน์ ทัดเทียม นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยมีการบันทึกเสียงพูด และภาพนิ่ง พบว่า

1. มีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร

- ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา ครูให้พวกเรากำหนดปัญหาที่อยากเรียนรู้ขึ้นมาเองก่อน ขั้นที่ 2 ทำความเข้าใจกับปัญหาว่าสาเหตุที่มาของปัญหานั้นเป็นอย่างไร ขั้นที่ 3 ดำเนินการศึกษาค้นคว้าสร้างแรงบันดาลใจโดยการไปศึกษาสถานที่จริง ลงมือปฏิบัติจริง ขั้นที่ 4 สังเคราะห์ความรู้ นำเอาความรู้และปัญหาที่ได้มาสรุปร่วมกันเป็นองค์ความรู้ ขั้นที่ 5 สรุปและประเมินค่าของคำตอบ ผลลัพธ์ ขั้นที่ 6 นำเสนอและประเมินผลงาน ปิด Quarter ส่วนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเราจะได้เรียนรู้ร่วมกันในขณะที่เราลงมือปฏิบัติที่ฐานการเรียนรู้ ที่สามารถบูรณาการไปด้วยกันได้

2. มีความรู้สึกอย่างไรต่อการจัดการเรียนการสอนแบบ PBL โดยผ่านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

- อยากให้คุณครูจัดการเรียนการสอนแบบนี้ตลอดไป เพราะเรารู้สึกมีความสุขและสนุกเมื่อได้เรียนในกระบวนการ PBL และการบูรณาการเข้าสู่ฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

3. สามารถนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวันได้หรือไม่ อย่างไร

- สามารถนำไปใช้ได้ทั้งในระดับตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ

ผู้ให้คำสัมภาษณ์ คนที่ 14 เด็กหญิงศรินทรา พากเพียร นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยมีการบันทึกเสียงพูด และภาพนิ่ง พบว่า

1. มีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร

- ที่บ้านแม่ให้ดิฉันทำงานบ้าน เช่น กวาดบ้าน ถูบ้าน ล้างถ้วยจาน ชักผ้า แต่ก่อนทำแบบไม่เต็มใจเพราะถูกบังคับ แต่เมื่อครูจัดการเรียนการสอนแบบ PBL ถูกฝึกให้รู้ว่าปัญหาทุกอย่างคือสิ่งที่ท้าทายเรา เราต้องเผชิญกับปัญหาเพื่อหาสาเหตุ ที่มาหาทางแก้ ให้มีความสุขสนุกกับปัญหาที่ต้องเผชิญ ในขณะที่เราลงมือทำจะเกิดทักษะกระบวนการคิด วิเคราะห์สังเคราะห์ ฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นสิ่งที่ท้าทายให้เราเอาชนะปัญหา ตามกระบวนการที่ครูวางแผนไว้

2. มีความรู้สึกอย่างไรต่อการจัดการเรียนการสอนแบบ PBL โดยผ่านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

- ทำให้รู้สึกว่าการจัดการเรียนรู้ที่โรงเรียนเป็นอย่างเดียวกันกับวิถีชีวิตของเรที่บ้าน เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ฝึกให้เราเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

3. สามารถนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวันได้หรือไม่ อย่างไร

- ดิฉันจึงเรียนรู้อย่างมีความหมาย มีชีวิตชีวา สามารถนำไปสู่การปฏิบัติที่บ้านได้อย่างไม่แตกต่าง

เมื่อนำผลการวิจัยมาวิเคราะห์ และจำแนกเป็นประเด็น พบว่า

1. ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน

โดยเริ่มต้นครูจะตั้งโจทย์ปัญหามาให้เพื่อให้หาคำตอบ เป็นคำถามที่มีความท้าทายและตื่นเต้น มุ่งเป้าหมายหาทางแก้ไขและแสวงหาคำตอบผ่านการปฏิบัติจริง โดยเฉพาะที่แปลงเกษตรจะทำให้เราในวิธีการที่หลากหลาย เช่น ในแง่ของการหาเมล็ดพันธุ์ วิธีปลูก และการรดน้ำ รวมทั้งการเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ ก็มีตั้งคำถามว่า ไก่เหลือทำไมไม่ไข่ ให้หาอาหารอย่างไร ให้น้ำอย่างไร มีปัจจัยอื่น ๆ อะไรบ้างที่มีผลต่อการไข่ของไก่ รู้สึกถึงการได้เผชิญกับโลกแห่งความจริง ได้ฝึกฝนคุณลักษณะ เช่น ความขยัน อดทน ความรับผิดชอบ มีวินัย การทำงานเป็นทีม ตั้งอยู่บนแนวคิด พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน ผ่านเงื่อนไขความรู้และคุณธรรม พอนาน ๆ เข้าก็เริ่มเข้าใจขึ้น ในขณะที่ลงมือปฏิบัติคุณครูก็จะคอยให้คำแนะนำเพิ่มเติม หรือให้ไปศึกษาเพิ่มเติมในยูทูบ

2. เพื่อศึกษาความรู้สึกที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบ PBL โดยผ่านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน

- รู้สึกว่ามันสอดคล้องกันเป็นอย่างดี ไปในทางเดียวกัน ชอบเวลาครูถามว่ามีความคิดเห็นอย่างไร เรียนง่ายดี สนุกดี รู้สึกว่ามันเป็นสิ่งที่อยู่ในวิถีชีวิตประจำวันของเรา เช่น การเลี้ยงปลาในบ่อซีเมนต์ การแก้ปัญหาหน้าสกรป เป็นสีดำ มีกลิ่นเหม็น ได้มีการปรึกษากันว่าจะแก้ไขปัญหายังไง เพื่อร่วมกันวิพากษ์ วิเคราะห์หาสาเหตุและวิธีแก้ปัญหา จนได้ข้อสรุปว่า เราจะนำสาร EM มาแก้ไขปัญหาก็รอดูผลต่อไปอย่างเป็นอย่างดี ถ้าไม่ได้ผลเราก็จะหาวิธีใหม่ต่อไป เราได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติมันรู้สึกสนุกดี ไม่เครียด สนุกสนานผ่อนคลาย ได้กระบวนการคิด นำไปใช้ประโยชน์ได้จริง และมีนำเอาผลงานที่เราทำขึ้นมาเองมาแสดงให้เห็นเพื่อน ๆ และผู้ปกครองดู เช่น ผักต่าง ๆ ไข่ไก่ ปลา กบ เป็นต้น และได้นำเอาผลผลิตมาจำหน่ายได้เงินเราก็ก็นำมาแบ่งปันกับเพื่อน พวกเราก็นำเอาไปฝากอ้อมไว้กับคุณครูไว้เบิกตอนสิ้นปี เป็นการสร้างรายได้และเก็บออมขณะเรียน

3. เพื่อศึกษาการนำการจัดการเรียนการสอนแบบ PBL โดยผ่านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้จริงในชีวิตประจำวันของนักเรียน

จากการฝึกทำเกษตรพอเพียงที่โรงเรียน แต่พื้นที่ๆ โรงเรียนจะเล็กกว่า แต่ก็สามารถเป็นพื้นที่สำหรับฝึกปฏิบัติจริงได้ เวลาที่มีข้อมูลอะไรเข้ามาใหม่ เราก็จึงรู้จักวิเคราะห์ กลั่นกรองและตรวจสอบความถูกต้องก่อนลงมือทำ ซึ่งเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับเราได้ด้วย ซึ่งเดิมาก็พอมีประสบการณ์ที่ได้

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2564)

จากโรงเรียนไปพัฒนาที่บ้าน โดยเฉพาะที่นา เช่น เลี้ยงไก่บ้านจะพบว่า การเลี้ยงแบบปล่อยตามธรรมชาติไม่ขัง ทำให้ไก่รู้สึกไม่เครียด อารมณ์ดี กินอาหารดี โตเร็ว ส่วนที่โรงเรียนข้อดีคือเราสามารถควบคุมอาหาร โรคไก่ และการสูญหายได้ เลี้ยงปลาดุกในบ่อดินธรรมชาติจะ พบว่า ลักษณะของตัวปลาก็แตกต่างกันน่าจะเกิดจากสีของน้ำและพืชพรรณธรรมชาติ เหมือนกัน และยังพบอีกว่ามีการนำความรู้จากที่บ้านมาใช้ที่โรงเรียน บางอย่างก็ได้นำความรู้จากโรงเรียนไปใช้ที่บ้าน และยังมีการช่วยแรงพ่อแม่ในการทำงานได้เยอะ เช่น การช่วยเลี้ยงวัวควาย รดน้ำผัก และสร้างเป็นรายได้เสริมให้ครอบครัวได้ หากมีวิธีการที่ดี สามารถลดต้นทุนการผลิตได้อีกทางหนึ่ง

อภิปรายผล

จากการศึกษาความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน พบว่า ครูจะเริ่มต้นเป็นผู้ตั้งโจทย์ปัญหาไว้ เพื่อให้หาคำตอบ เป็นคำถามที่มีความท้าทายและตื่นเต้น มีเป้าหมายเพื่อหาทางแก้ไขและแสวงหาคำตอบผ่านการปฏิบัติจริง โดยเฉพาะที่แปลงเกษตรจะทำให้เราในวิธีการที่หลากหลาย เช่น ในแง่ของการหาเมล็ดพันธุ์ วิธีปลูก และการรดน้ำ รวมทั้งการเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ ก็มีตั้งคำถามว่า ไก่เหลือทำไมไม่ไข่ ให้อาหารอย่างไร ให้น้ำอย่างไร มีปัจจัยอื่น ๆ อะไรบ้างที่มีผลต่อการไข่ของไก่ รู้สึกถึงการได้เผชิญกับโลกแห่งความจริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุพล วังสินธุ์ (2549) ที่ได้กล่าวว่าการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นการจัดสภาพการณ์ของการเรียนการสอนที่ใช้ปัญหา เป็นเครื่องมือในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายยึดหลัก ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด รวมทั้งได้ฝึกฝนคุณลักษณะ เช่น ความขยัน อดทน ความรับผิดชอบ มีวินัย การทำงานเป็นทีม ตั้งอยู่บนแนวคิด พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน ผ่านเงื่อนไข ความรู้และคุณธรรม พอนาน ๆ เข้าก็เริ่มเข้าใจขึ้น ในขณะที่ลงมือปฏิบัติคุณครูก็จะคอยให้คำแนะนำเพิ่มเติม หรือให้ไปศึกษาเพิ่มเติมในยูทูบ

การศึกษาค้นคว้าที่มต่อการจัดการเรียนการสอนแบบ PBL โดยผ่านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน พบว่า นักเรียนรู้สึกมีความสอดคล้องกันเป็นอย่างดี ไปในทางเดียวกัน ชอบเวลาครูถามว่ามีความคิดเห็นอย่างไร เรียนง่ายดี สนุกดี รู้สึกว่ามันเป็นสิ่งที่อยู่ในวิถีชีวิตประจำวันของเรา เช่น การเลี้ยงปลาดุกในบ่อซีเมนต์ การแก้ปัญหาหน้าสปรก เป็นสีดำ มีกลิ่นเหม็น ได้มีการปรึกษากันว่าจะแก้ไขปัญหายังไง เพื่อร่วมกันวิพากษ์ วิเคราะห์หาสาเหตุและวิธีแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทิศนา ขัมมณี (2545) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นการจัดสภาพการณ์ของการเรียนที่ใช้ปัญหาเป็นเครื่องมือ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมาย มีการเผชิญปัญหา ฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาร่วมกันเป็นกลุ่ม จนได้ข้อสรุปว่า เราจะนำสาร EM มาแก้ไขปัญหาก็คือรดดูแลต่อไปอย่างเป็นอย่างดี ถ้าไม่ได้ผลเราก็จะหาวิธีใหม่ต่อไป เราได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติมันรู้สึกสนุกดี ไม่เครียด สนุกสนานผ่อนคลาย ได้กระบวนการคิด นำไปใช้ประโยชน์ได้จริง และมีนำเอาผลงานที่เราทำขึ้นมาแสดงให้เห็นให้เพื่อน ๆ และผู้ปกครองดู เช่น ผักต่าง ๆ ไข่ไก่ ปลา กบ เป็นต้น และได้นำเอาผลผลิตมาจำหน่ายได้เงินเราก็เอามาแบ่งปันกับเพื่อน พวกเราก็นำเอาไปฝากออมไว้กับคุณครูไว้เบิกตอนสิ้นปี เป็นการสร้างรายได้และเก็บออมขณะเรียน

การศึกษาก่อนนำการจัดการเรียนการสอนแบบ PBL โดยผ่านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้จริงในชีวิตประจำวันของนักเรียน พบว่า จากการฝึกทำเกษตรพอเพียงที่โรงเรียน แต่พื้นที่ๆ โรงเรียนจะเล็กกว่า แต่ก็สามารถเป็นพื้นที่สำหรับฝึกปฏิบัติจริงได้ เวลาที่มีข้อมูลอะไรเข้ามาใหม่ เราจะรู้จักวิเคราะห์ ถิ่นกรองและตรวจสอบความถูกต้องก่อนลงมือทำ ซึ่งเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับเราได้ด้วย ซึ่งเดิมก็พอมีประสบการณ์ที่ได้จากโรงเรียนไปพัฒนาที่บ้าน โดยเฉพาะที่นา เช่น เลี้ยงไก่บ้านจะ

พบว่า การเลี้ยงแบบปล่อยตามธรรมชาติไม่ขัง ทำให้ไก่รู้สึกไม่เครียด อารมณ์ดี กินอาหารดี โตเร็ว ส่วนที่โรงเรียนข้อดีคือเราสามารถควบคุมอาหาร โรคไก่ และการสูญหายได้ เลี้ยงปลาตกในบ่อดินธรรมชาติพบว่า ลักษณะของตัวปลาก็แตกต่างกันน่าจะเกิดจากสีของน้ำและพืชพรรณธรรมชาติเหมือนกัน และยังพบอีกว่ามีการนำความรู้จากที่บ้านมาใช้ที่โรงเรียน บางอย่างก็ได้้นำความรู้จากโรงเรียนไปใช้ที่บ้าน และยังมีการช่วยแรงพ่อแม่ในการทำงานได้เยอะ เช่น การช่วยเลี้ยงวัวควาย รดน้ำผัก และสร้างเป็นรายได้เสริมให้ครอบครัวได้ หากมีวิธีการที่ดี สามารถลดต้นทุนการผลิตได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งวุฒิส (Woods, 1994) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า การเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานผู้สอนควรให้ผลย้อนกลับ (Feedback) กับผู้เรียนตลอดเวลาเมื่อมีการประเมินขณะเข้ากลุ่มและหลังสิ้นสุดการเรียนรู้ การสอนความรู้และเจตคติที่ควรประเมินในการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานประกอบไปด้วย 11 ด้าน ได้แก่ 1) ความรู้ 2) การทำงานเป็นทีม 3) การทำหน้าที่ประธาน 4) การฟัง 5) การจดบันทึก 6) ทักษะการแก้ปัญหา 7) ความร่วมมือ 8) เคารพความเห็นของผู้อื่น 9) การประเมินวรรณกรรมเชิงวิจารณ์ 10) การเรียนโดยการกำกับตนเอง และ 11) ทักษะการนำเสนอ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพอสมควร เมื่อลงมือปฏิบัติแล้ว ทำให้นักเรียนเข้าใจมากยิ่งขึ้น แต่ครูควรหาสื่อหรือเทคโนโลยีมาช่วยในการจัดการเรียนการสอน ย่อมจะทำให้นักเรียนมีความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความรู้สึกลึกซึ้งที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบ PBL โดยผ่านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนค่อนข้างดี หากแต่ครูผู้สอนควรแสวงหากิจกรรมอื่นเสริมให้มีความหลากหลาย ย่อมจะทำให้นักเรียนมีความรู้สึกลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

1.3 จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนสามารถนำการจัดการเรียนการสอนแบบ PBL โดยผ่านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้จริงในชีวิตประจำวันของนักเรียนได้ค่อนข้างดี หากแต่ครูผู้สอนควรแสวงหากิจกรรมอื่นเสริมให้มีความหลากหลาย ย่อมจะทำให้นักเรียนมีสมารถนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวันมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผู้วิจัยควรจะมีการหาแนวทางการพัฒนาอาชีพให้แก่ก็นักเรียนนำไปสู่การสร้างรายได้หลังเลิกเรียน

2.2 ผู้วิจัยควรจะทำวิจัยเรื่องรูปแบบการสร้างอาชีพให้แก่ก็นักเรียนสู่การสร้างรายได้หลังเลิกเรียน

เอกสารอ้างอิง

ทิศนา ขัมมณี. (2552). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.

กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุพล วังสินธุ์. (2549). วิธีสอนแบบแก้ปัญหา: การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. [ม.ป.ท.: ม.ป.พ.].

Woods, D. R. (1994). Problem-based learning: How to gain the most from PBL.

Hamilton : Woods Publisher.

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2564)

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาสังคมศึกษา
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
เรื่อง หลักธรรมของศาสนาคริสต์ โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบวัฏจักรสืบ
เสาะหาความรู้ (5Es) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนค้อวังวิทยาคม
อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร

Improving academic achievement Social Studies, Social Studies,
Religion and Culture: Christian Principles Quest for Knowledge
Cycle (5)Es 6th grade, Kho Wang Witthayakhom School,
Kho Wang District, Yasothon Province

นายธีรวัช บริบูรณ์
Theethawat Boriboon

นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
Teacher Experience Training Students, Faculty of Education Sisaket Rajabhat University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมของศาสนาคริสต์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้ (5Es) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 โรงเรียนค้อวังวิทยาคม และ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 ที่มีต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมของศาสนาคริสต์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้ (5Es) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 โรงเรียนค้อวังวิทยาคม

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เรื่อง หลักธรรมของศาสนาคริสต์ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 โรงเรียนค้อวังวิทยาคม อำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และ 2) เจตคติของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยรูปแบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้ (5Es) รายวิชาสังคมศึกษา เรื่อง หลักธรรมของศาสนาคริสต์ พบว่าภาพรวมอยู่ที่ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) = 8.07 อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก

คำสำคัญ : การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้ (5Es)

ABSTRACT

The purposes of the research were to 1) To improve academic achievement The Principles of Christianity. Using cyclical learning management to seek knowledge (5Es) for secondary school students in Year 6, Khowang Witthayakhom School. And 2) To study the satisfaction of secondary school students in year 6 towards the development of

academic achievement. The Principles of Christianity Using learning management Quest for Knowledge Cycle (5Es) For 6th grade students at Kho Wang Witthayakhom School

The results showed that 1) Results of Cyclical Learning Management Quest (5Es) The Principles of Christianity The achievements of 6th grade students at Kho Wang Witthayakhom School, Kho Wang District, Yasothon Province. Significantly at 0.05 and 2) Students' attitude towards learning activities by the quest for knowledge cycle (5Es) Social Studies Courses The Principles of Christianity The overall picture was average (=8.07) At a very satisfied level

Keywords: Improving academic achievement using a cycle learning model for knowledge (5Es)

บทนำ

จากการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา 6 (ส33102) สารการเรียนรู้ศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนค้อวังวิทยาคมพบว่า นักเรียนไม่ค่อยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศาสนาและหลักธรรมคำสอน นักเรียนไม่สามารถตอบคำถามของครูผู้สอนได้เกี่ยวกับศาสนาและหลักธรรมคำสอน ได้จากการที่ครูผู้สอนได้ถามนักเรียนในช่วงของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน และนักเรียนไม่สามารถวิเคราะห์ความสำคัญและหลักธรรมคำสอนได้จากการที่ครูผู้สอนได้ถามนักเรียนในขณะที่ทำการเรียนการสอนและจากที่ครูได้ให้นักเรียนตอบคำถามในใบงาน หากไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนอาจจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ และเกิดเจตคติในด้านลบต่อรายวิชาสังคมศึกษา สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาเหล่านี้ขึ้นมา พบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ส่วนใหญ่ครูจะเป็นผู้อธิบายให้ฟังจากหนังสือเรียน ใบความรู้ บางครั้งครูเขียนเนื้อหาบนกระดานแล้วให้นักเรียนบันทึกและทำแบบฝึกหัดลงในสมุด บางครั้งมีการใช้สื่อการสอน เช่น สื่อ Power Point แต่นักเรียนไม่มีโอกาสได้สัมผัสหรือเรียนรู้อย่างใกล้ชิด ซึ่งเป็นลักษณะการสอนที่เน้นครูเป็นศูนย์กลาง

จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยตระหนักและสนใจที่จะศึกษาแนวทางในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดของนักเรียนเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ที่ต่างไปจากรูปแบบเดิม ซึ่งสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนากระบวนการเรียนรู้และกระบวนการคิดของนักเรียนได้เป็นอย่างดี คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบสืบเสาะหาความรู้ซึ่งเป็นการพัฒนากระบวนการคิด การสำรวจตรวจสอบ เพื่อการค้นพบและการ แก้ปัญหาซึ่งเป็น การพัฒนาและปลูกฝังให้เด็กคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหา กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ยังเป็นการช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการศึกษาค้นคว้า เช่น การสังเกต การสำรวจตรวจสอบ การสืบค้นข้อมูล การอภิปราย การวิเคราะห์ เป็นต้น (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2549. 37-38) ซึ่งสอดคล้องกับ วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สารศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม เรื่อง หลักธรรมของศาสนาคริสต์ ที่มีลักษณะขอบเขตความรู้ที่เด่นชัดในตัวเอง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมของศาสนาคริสต์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้ (5Es) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 โรงเรียนค้อวังวิทยาคม
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 ที่มีต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมของศาสนาคริสต์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้ (5Es) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 โรงเรียนค้อวังวิทยาคม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 โรงเรียนค้อวังวิทยาคม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563

1.2 ตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6/2 โรงเรียนค้อวังวิทยาคม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) ตัวแปรต้น คือ รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และ 2) ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการจัดรูปแบบการเรียนรู้แบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และความพึงพอใจของผู้เรียนจากการร่วมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้ (5Es)

3. ขอบเขตเนื้อหา

หลักธรรมของศาสนาคริสต์ ได้แก่ หลักบัญญัติ 10 ประการ หลักตรีเอกานุภาพ หลักความรัก และหลักอาณาจักรพระเจ้า

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 4.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เรื่อง หลักธรรมของศาสนาคริสต์ จำนวน 3 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง
- 4.2 แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 4.3 แบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยรูปแบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้ (5Es)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาค้นคว้าแบบกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่างได้มาจาก การเลือกแบบเจาะจง ผู้ศึกษาค้นคว้าเป็นผู้ดำเนินการทดลอง และใช้เวลาทดลอง 6 ชั่วโมง โดยมีขั้นตอนดังนี้

- 5.1 ดำเนินการทดสอบก่อนเรียนของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
- 5.2 ดำเนินการสอนตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยรูปแบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้ (5Es) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง หลักธรรมของศาสนาคริสต์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 แผน นักเรียน จำนวน 29 คน
- 5.3 ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

5.4 วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าร้อยละที่ได้จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยโดยรูปแบบแบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้(5Es) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง หลักธรรมของศาสนาคริสต์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

5.5 วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยของเจตคติความพึงพอใจผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยรูปแบบ แบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้(5Es) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง หลักธรรมของศาสนาคริสต์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ผลการดำเนินวิจัย

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้ (5Es) หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 เรื่อง หลักธรรมของศาสนาคริสต์ และผลการวิเคราะห์เจตคติความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยรูปแบบ วัฏจักรสืบเสาะหาความรู้(5Es) รายวิชาสังคมศึกษา เรื่อง หลักธรรมของศาสนาคริสต์แสดงดังตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยรูปแบบ วัฏจักรสืบเสาะหาความรู้(5Es) รายวิชาสังคมศึกษา เรื่อง หลักธรรมของศาสนาคริสต์

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1	เนื้อหา			
1.1	เนื้อหามีความเหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอน	4.00	0.76	พึงพอใจมาก
1.2	เนื้อหามีความเข้าใจง่าย	4.38	0.70	พึงพอใจมาก
1.3	เนื้อหาสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้	3.63	0.87	พึงพอใจมาก
2	ผู้สอน			
2.1	ผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่สอน	4.44	0.56	พึงพอใจมาก
2.2	ผู้สอนใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนได้ดี	4.09	0.77	พึงพอใจมาก
2.3	ผู้สอนมีความเอาใจใส่ผู้เรียน	4.13	0.83	พึงพอใจมาก
2.4	ผู้สอนใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายเอื้อให้ผู้เรียนได้รับความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาบทเรียนมากยิ่งขึ้น	4.28	0.63	พึงพอใจมาก
3	ด้านการจัดการเรียนรู้			
3.1	รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้(5Es) ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้เข้าใจในเนื้อหาเพิ่มขึ้น	4.63	0.87	พึงพอใจมาก

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
3.2	รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้(5Es) ช่วยให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ได้	4.44	0.56	พึงพอใจมาก
3.3	รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้(5Es) ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง	4.13	0.83	พึงพอใจมาก
3.4	รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้(5Es) ช่วยให้ผู้เรียนมีความตั้งใจในการเรียนวิชาสังคมศึกษาเพิ่มขึ้น	4.51	0.63	พึงพอใจมาก
4	4.ความรู้ความเข้าใจ			
4.1	ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหา เรื่อง หลักธรรมของศาสนาคริสต์	4.64	0.89	พึงพอใจมาก
4.2	ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ ในเนื้อหา เรื่อง หลักธรรมของศาสนาคริสต์	4.51	0.63	พึงพอใจมาก
4.3	ผู้เรียนความรู้ ความเข้าใจในเรื่องหลักธรรมของศาสนาคริสต์ ก่อน ทำการเรียนการสอน	4.07	0.75	พึงพอใจมาก
4.4	ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องหลักธรรมของศาสนาคริสต์ หลัง การทำการเรียนการสอน	4.64	0.89	พึงพอใจมาก
	5.การนำความรู้ไปใช้			
5.1	ผู้เรียนสามารถนำความรู้ เรื่อง หลักธรรมของศาสนาคริสต์นำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้จริง	4.44	0.56	พึงพอใจมาก
5.2	ผู้เรียนสามารถแบ่งประเภทและองค์ประกอบของหลักธรรมได้ถูกต้อง	4.51	0.63	พึงพอใจมาก
5.3	ผู้เรียนมีความมั่นใจในการแบ่งประเภทและองค์ประกอบของหลักธรรมได้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น	4.25	0.67	พึงพอใจมาก
5.4	ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปเผยแพร่/ถ่ายทอดได้	4.44	0.56	พึงพอใจมาก
รวม		8.07	1.38	พึงพอใจมาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การวัดเจตคติต่อรูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้(5Es) มีค่าเฉลี่ยภาพรวม อยู่ที่ (=8.07) อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคะแนนสอบก่อนเรียนและคะแนนสอบหลังเรียน

การจัดการเรียนรู้	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	df	t	sig
ผลการพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน (ก่อนเรียน)	29	20	8.51	1.84	56	3.37	0.05
ผลการพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน (หลังเรียน)	29	20	16.82	2.67			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน หลักธรรมของศาสนาคริสต์ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้(5Es) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6/2 พบว่าคะแนนค่าเฉลี่ยก่อนเรียน ($=8.51$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($SD=1.84$) และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ ($=16.82$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานหลังเรียนเท่ากับ ($SD=2.67$) แสดงให้เห็นว่าการใช้การจัดการเรียนรู้วิธีการสอนแบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้(5Es) มีส่วนพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05

1. โมเดลการพัฒนาแบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้(5Es) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6/2 โรงเรียนค้อวังวิทยาคม เรื่อง หลักธรรมของศาสนาคริสต์

ภาพที่ 1 โมเดลการพัฒนาแบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้(5Es)
ที่มา: Austin (2003)

ภาพที่ 2 โมเดลการพัฒนาารูปแบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้(5Es)
ที่มา: Austin (2003)

ภาพที่ 3 โมเดลการพัฒนาารูปแบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้(5Es)
ที่มา: Austin (2003)

อภิปรายผล

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมของศาสนาคริสต์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/2 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง หลักธรรมของศาสนาคริสต์ ก่อนการจัดการเรียนรู้เท่ากับ 8.51 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.84 (คะแนนเต็ม 20 คะแนน) และคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง หลักธรรมของศาสนาคริสต์ หลังการจัดการเรียนรู้ เท่ากับ 16.82 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.67 (คะแนนเต็ม 20 คะแนน) เมื่อเปรียบเทียบพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมของศาสนาคริสต์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/2 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) พบว่าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ศึกษาค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง และกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ควรนำวิธีการสอนโดยใช้แบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และปรับใช้ในสาระอื่นๆ ของรายวิชาสังคมศึกษา

1.2 ควรอธิบายรูปแบบการสอนแบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ให้ผู้เรียนเข้าใจ เพื่อให้การจัดการเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากการวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมของศาสนาคริสต์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/2 โรงเรียนค้อวังวิทยาคม ยังเป็นการวิจัยที่เกี่ยวกับเนื้อหาในเรื่องของหลักธรรมของศาสนา การวิจัยในครั้งหน้าควรที่จะพัฒนาและต่อยอดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ในส่วนของสาระอื่นๆหรือเนื้อหาของหลักธรรมของศาสนาอื่นๆ

2.2 ควรมีการเพิ่มกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย โดยการแยกนักเรียนประเภทห้องเรียนแผนการเรียนวิทย์-คณิต และแผนการเรียนศิลป์-ภาษา เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของแต่ละแผนการเรียน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม

(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

คณะกรรมการการศึกษาธิการขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2549). แนวทางการจัดการเรียน

รู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

เจษฎา กิตติสุนทร. (2549). การศึกษาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษารายวิชาการ

ออกแบบและการจัดการเรียนรู้ จากการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้

(5Es). นครราชสีมา: ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบและการจัดการ

เรียนรู้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

ฉล่องชัย สุรวัฒน์บุรณ์. (2528). องค์ประกอบของแบบฝึก. ไม่ปรากฏโรงพิมพ์

ทิตนา แคมณี. (2551). ศาสตร์การสอน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประเวศ วะสี. (2542). กระบวนการทางปัญญา. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี – สฤษดิ์วงศ์และสำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ:

คุรุสภาลาดพร้าว.

รุจิรุ ภูสาระ. (2545). การเขียนแผนการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: บั๊ค พอยท์.

ลวน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: วีริยาสาสน.

- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2544). เอกสารประกอบการสอนวิชาการพัฒนาการเรียนการสอน. มหาสารคาม: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2549). เอกสารประกอบการสอนนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม , ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2549). การวัดผลการศึกษา. กทม: ประสานการพิมพ์.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ :กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2549). การเขียนแผนจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิด. กรุงเทพฯ: อี เค บุคส์.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2546). หลักการสอน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เอกรินทร์ สีมหาศาล. (2545). กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา แนวคิดสู่ปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบ วัฏจักรการเรียนรู้หรือ 4 MAT ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ความขัดแย้งและความร่วมมือของมนุษยชาติในคริสต์ศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบัน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมหาชนะชัยวิทยาาคม อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร

สุทิน สิงห์นา
Suthin Singna

นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
Teacher Experience Training Students, Faculty of Education Sisaket Rajabhat University

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบวัฏจักรการเรียนรู้หรือ 4 MAT รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สารการเรียนรู้ที่ 4 ความขัดแย้งและความร่วมมือของมนุษยชาติในคริสต์ศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนมหาชนะชัยวิทยาาคมครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.เพื่อสร้างรูปแบบการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT เรื่อง ความขัดแย้งและความร่วมมือของมนุษยชาติในคริสต์ศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบัน 2.เพื่อหาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สารประวัติศาสตร์ เรื่อง ความขัดแย้งและความร่วมมือของมนุษยชาติในคริสต์ศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบัน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนมหาชนะชัยวิทยาาคม อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร ภาคเรียนที่ 2/2563 โดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposing Sampling) จำนวน 29 คน รายวิชาประวัติศาสตร์ (ส32104) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 4 แผนการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน (Pretest) และหลังเรียน (Posttest) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่างสัมพันธ์กัน (t-test Dependent Samples) และทดสอบค่าเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่าง 1 กลุ่ม ทดสอบค่า t-test

ผลการวิจัยพบว่า 1. สร้างรูปแบบการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT เรื่อง ความขัดแย้งและความร่วมมือของมนุษยชาติในคริสต์ศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบัน เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ 4 แผน จำนวน 4 ชั่วโมง 2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชาประวัติศาสตร์ เรื่องความขัดแย้งและความร่วมมือของมนุษยชาติในคริสต์ศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบัน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพ 91.72 / 86.38 และ 3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ในเรื่องความขัดแย้งและความร่วมมือของมนุษยชาติในคริสต์ศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบัน รายวิชาประวัติศาสตร์ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT โดยคะแนนเก็บระหว่างเรียนและคะแนนการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

คิดคะแนนเป็นร้อยละ 91.72 และ 86.38 และ นักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4 MAT มีความสามารถคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

คำสำคัญ : การใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบวัฏจักรการเรียนรู้หรือ 4 MAT

บทนำ

ปัจจุบันการศึกษานับว่ามีความสำคัญมากต่อการพัฒนาบุคลากรตลอดจนไปถึงเป็นพื้นฐานของการพัฒนาส่วนอื่น ๆ ด้วย เพราะไม่ว่าจะทำการพัฒนาในส่วนทางด้านเศรษฐกิจ สังคม หรือการเมือง การปกครองต่างต้องเริ่มมาจากการพัฒนาคนเสียก่อน ดังนั้นการพัฒนาคนสามารถทำได้หลาย ๆ รูปแบบ อย่างที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาคนคือการให้การศึกษา ดังนั้นการพัฒนาประเทศต้องพัฒนาควบคู่ไปกับการพัฒนาคนโดยต้องคำนึงถึงการศึกษาเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศที่ก้าวล้ำนำโลกไปมาก การศึกษาก็ต้องพัฒนาไปให้ทันกับโลก โดยการเตรียมความพร้อมเยาวชนคนทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญาและวิธีการเรียนรู้ ให้พวกเขาเติบโตเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่เปี่ยมด้วยศักยภาพ และทักษะแห่งอนาคต คือ หัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมและเศรษฐกิจไทยด้วยการสร้างสรรค์นวัตกรรมและเทคโนโลยี ตามโมเดลการพัฒนาประเทศ “ไทยแลนด์ 4.0” ในมุมมองของนักการศึกษา “ครูผู้สอน” คือกุญแจสำคัญสู่การปฏิรูปการศึกษาไทย เพื่อสร้างโอกาสการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ให้กับเยาวชนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียน ทั้งนี้เพราะกลุ่มสาระการเรียนรู้นี้ ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันบนโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา การเชื่อมโยงเศรษฐกิจซึ่งแตกต่างกันอย่างหลากหลาย การปรับตัวเองกับบริบทสภาพแวดล้อมของสังคมทำให้ตนเองเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ มีความสามารถทางสังคม มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในด้านความรู้ ด้านทักษะ กระบวนการ ทักษะความคิด ทักษะการเรียนรู้ กระบวนการกลุ่ม เจตคติและค่านิยม รวมทั้งการจัดการ และการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถนำความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของผู้เรียน นอกจากนี้ยังช่วยให้ได้รับความรู้ทางจริยธรรม หลักธรรมทางศาสนามาพัฒนาตนเองและสังคมได้ ทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข (จริณ แก้วสนธิ. 2549: 29) จึงอาจกล่าวได้ว่า ผู้สอนวิชาสังคมศึกษาต้องเป็นผู้ที่พัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนอยู่เสมอ เพื่อฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะการคิด ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนทักษะการปฏิบัติด้วย

ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย สติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจและความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง การจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้นจึงควรนำรูปแบบและวิธีการสอนที่หลากหลายเข้ามาใช้ โดยมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้แบบบูรณาการ อีกทั้งการส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่เรียนรู้ ผู้สอนจะต้องสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน โดยการกระตุ้นและให้กำลังใจผู้เรียนที่จะค้นคว้าหาความรู้ ชี้แนะวิธีการแสวงหาความรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ มีการถกเถียงแก้ปัญหาในกลุ่มร่วมกันเพื่อให้รู้จักการวางแผนปฏิบัติงาน เลือกวิธีการปฏิบัติงานร่วมกัน ดำเนินการปฏิบัติตามแผนและประเมินงาน มีการประชุมปรึกษาหารือข้อมูลต่างๆ มาวิเคราะห์ข้อสรุปเป็นความรู้ที่จะนำไปใช้จริง

ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนจึงได้นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้หรือ 4 MAT มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยมุ่งส่งเสริมความถนัดของผู้เรียนและส่งเสริมการใช้สมอง 2 ซีกอย่างสมดุล

กันอันจะส่งผลให้การเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพโดยการร่วมกันศึกษาค้นคว้า รวบรวม ทำความเข้าใจ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปความรู้ด้วยตนเอง รูปแบบการจัดกิจกรรมเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT นี้ โดยได้รับอิทธิพลแนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้ของคอลัม (Kolb) ที่เสนอแนวความคิดเรื่อง รูปแบบการเรียนรู้ว่า การเรียนรู้เกิดจากความสัมพันธ์ 2 มิติ คือ การรับรู้ (perception) และกระบวนการจัดการข้อมูล (processing) การรับรู้ของบุคคลอาจเป็นประสบการณ์ตรง อาจเป็นความคิดรวบยอดหรือ มโนทัศน์ที่เป็นนามธรรม ส่วนกระบวนการจัดการกระทำกับข้อมูลคือการลงมือปฏิบัติ ในขณะที่บางคนเรียนรู้ โดยผ่านการสังเกต และนำข้อมูลนั้นมาคิดอย่างไตร่ตรอง

แมคคาร์ธีแบ่งผู้เรียนออกเป็น 4 แบบ คือ 1) ผู้เรียนที่ถนัดการเรียนรู้โดยจินตนาการ (Imaginative Learners) 2) ผู้เรียนที่ถนัดการรับรู้มโนทัศน์ที่เป็นนามธรรม นำกระบวนการสังเกตอย่าง ไตร่ตรอง หรือเรียกว่าผู้เรียนที่ถนัดการวิเคราะห์ (Analytic Learners) 3) ผู้เรียนที่ถนัดการรับรู้มโนทัศน์ แล้วผ่านกระบวนการลงมือทำหรือที่เรียกว่าผู้เรียนที่ถนัดการใช้สามัญสำนึก (Commonsense Learners) และ 4) ผู้เรียนที่ถนัดการรับรู้จากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมและน่ารู้ ลักษณะการพัฒนา รูปแบบแมคคาร์ธี และคณะ (ศักดิ์ชัย นิธิยทวิ และไพเราะ พุ่มมัน, 2542) ได้นำแนวคิดของคอลัม มา ประกอบกับแนวคิดเกี่ยวกับการทำงานของสมองทั้ง 2 ซีก ทำให้เกิดเป็นแนวคิดทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้คำถามหลัก 4 คำถาม กับผู้เรียน 4 แบบ คือ ผู้เรียนแบบที่ 1 (Imaginative Learners) คือ ผู้เรียนที่มีความถนัดในการรับรู้จากประสบการณ์รูปธรรมผ่านกระบวนการจัดการข้อมูลด้วยการสังเกตอย่าง ไตร่ตรอง เขาจะเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับประสบการณ์เดิมของตนเองได้อย่างดี การเรียนแบบร่วมมือ การอภิปรายและการทำงานกลุ่มจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนกลุ่มนี้ คำถามนำทางสำหรับผู้เรียนกลุ่มนี้คือ “ทำไม” (Why ?) ผู้เรียนแบบที่ 2 (Analytic Learners) คือ ผู้เรียนที่มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์จะสามารถเรียนรู้ความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรมได้เป็นอย่างดี ผู้เรียนกลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับ ความรู้ที่เป็นทฤษฎี รูปแบบ และความรู้จากผู้เชี่ยวชาญ การอ่าน การค้นคว้าข้อมูลจากตำราหรือเอกสาร ต่าง ๆ รวมทั้งการเรียนรู้แบบบรรยาย จะส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนเหล่านี้ คำถามนำทางสำหรับผู้เรียนในกลุ่มนี้คือ “อะไร” (What ?) ผู้เรียนแบบที่ 3 (Commonsense Learners) คือ ผู้เรียนที่มีความสามารถ/มีความถนัดในการรับรู้ความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรมแล้วนำสู่การลงมือปฏิบัติ เขาให้ความสำคัญกับการประยุกต์ใช้ความรู้ ความก้าวหน้า และการทดลองปฏิบัติ กิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติและ กิจกรรมการแก้ปัญหาจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนในกลุ่มนี้ คำถามนำทางสำหรับผู้เรียนในกลุ่มนี้คือ “อย่างไร” (How ?) ผู้เรียนแบบที่ 4 (Dynamic Learners) คือ ผู้เรียนที่มีความถนัดในการเรียนรู้ ประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมแล้วนำสู่การลงมือปฏิบัติ เขาให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่เป็นการสำรวจ ค้นคว้า การค้นพบด้วยตนเอง แล้วเชื่อมโยงความรู้เหล่านั้นไปสู่การทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง

คำถามนำทางสำหรับผู้เรียนในกลุ่มนี้คือ “ถ้า” (If ?) ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แบบ 4 MAT นี้จึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ใช้สมองซีกซ้ายและขวาสลับกันไป โดยเริ่มที่สมองซีกขวาก่อน เพราะ เชื่อว่าการเรียนรู้ของมนุษย์เริ่มต้นด้วยการใช้สมองซีกขวาหรือเกิดภาพรวมก่อนแล้วจึงเป็นหน้าที่ของ สมองซีกซ้ายเมื่อกล่าวถึงรายละเอียด และจบลงด้วยภาพรวมโดยใช้สมองซีกขวากลับครั้ง โดยขั้นตอนการจัดกิจกรรมมีดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นนำเสนอประสบการณ์ที่มีความสัมพันธ์กับผู้เรียน (Experience) ขั้นตอนนี้ เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจเรื่องที่เรียน ค้นพบเหตุผลของตนเองว่าทำไมต้องเรียนเรื่องนั้น (Why) ขั้นที่ 2 ขั้นเสนอเนื้อหาสาระข้อมูลแก่ผู้เรียน (Presentation) ขั้นนี้เป็นการเชื่อมโยงการเรียนรู้ขั้นที่ 1 มาสู่การสร้างความคิดรวบยอด เพื่อตอบคำถามให้ได้ว่าสิ่งที่เรียนนั้นคืออะไร (What) ขั้นที่ 3 ขั้นฝึกปฏิบัติเพื่อพัฒนาความคิดรวบยอด (Practice) เป็นการพัฒนาความคิดรวบยอดมาสู่การปฏิบัติจริง เพื่อ หาคำตอบว่าจะทำได้อย่างไร (How) และ ขั้นที่ 4 ขั้นนำความคิดรวบยอดไปสู่การประยุกต์ใช้

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2564)

(Application) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากการลงมือกระทำด้วยตนเอง เพื่อชี้ให้เห็นว่าถ้าจะนำไปใช้ในชีวิตจริงแล้วจะเป็นอย่างไร (If) โดยกิจกรรมการเรียนรู้ 4 MAT ขั้นที่ 1 สร้างประสบการณ์ (Creating an Experience) : นำอย่างน่าสนใจ ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ประสบการณ์ (Analyzing the experience) : ให้คิดความสำคัญ ขั้นที่ 3 ปรับประสบการณ์เป็นความคิดรวบยอด (Integrating reflection concepts) : ช่วยกันค้นคว้า ขั้นที่ 4 สรุปเป็นทฤษฎีหลักการสาระความรู้ (Developing theories and concepts) : นำมาสรุปเป็นหลักการ ขั้นที่ 5 ทำตามแนวคิดที่กำหนด (Working on defined concepts) : ทำงานตามแนวคิด ขั้นที่ 6 สร้างชิ้นงานตามความถนัด (Messing around) : ประดิษฐ์งานส่วนตน ขั้นที่ 7 วิเคราะห์ชิ้นงานและประยุกต์ใช้ (Analyzing their own application of the concepts for usefulness) : รายงานผลประยุกต์ใช้ ขั้นที่ 8 แลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Doing it themselves and sharing what they do with others) : ให้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ จากขั้นตอนการเรียนการสอนแบบวัฏจักรการเรียนรู้หรือ 4 MAT เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนรู้สึกท้าทาย น่าสนใจ กระตุ้นผู้เรียน เข้าใจเนื้อหา เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์และสิ่งที่ผู้เรียนนั้นมีโอกาสสำเร็จ

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงจัดทำวิจัยศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบวัฏจักรการเรียนรู้หรือ 4 MAT ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ความขัดแย้งและความร่วมมือของมนุษยชาติในคริสต์ศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบัน กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมหาชนะชัยวิทยาคมอำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างรูปแบบการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT เรื่อง ความขัดแย้งและความร่วมมือของมนุษยชาติในคริสต์ศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบัน
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระประวัติศาสตร์ เรื่อง ความขัดแย้งและความร่วมมือของมนุษยชาติในคริสต์ศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบันชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70
3. เพื่อให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ในเรื่อง ความขัดแย้งและความร่วมมือของมนุษยชาติในคริสต์ศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบัน รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมสาระประวัติศาสตร์ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนมหาชนะชัยวิทยาคม อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 109 คน

1.2 ตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 ของโรงเรียนมหาชนะชัยวิทยาคม อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธรในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 29 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง

1.3 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ คือ การจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 เพิ่มขึ้น และเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์

2. ขอบเขตเนื้อหา

1. เนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่ 4 สารประวัติศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่มีผลต่อโลกปัจจุบัน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

- ความขัดแย้งในคริสต์ศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบัน
- ความร่วมมือในคริสต์ศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบัน

2. แผนการจัดการเรียนรู้จะใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT จำนวน 4 แผน เวลา 4 ชั่วโมง เพื่อหาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นบทบาทการมีส่วนร่วม และการทำงานเป็นกลุ่มของผู้เรียน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ผู้วิจัยได้ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บ รวบรวมข้อมูลโดยมีรายละเอียดดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องความขัดแย้งและความร่วมมือของมนุษยชาติในคริสต์ศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบัน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ (4 MAT) จำนวน 4 แผน 4 ชั่วโมง

ชั่วโมงที่ 1 - 2 ความขัดแย้งในคริสต์ศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบัน

ชั่วโมงที่ 3 - 4 ความร่วมมือในคริสต์ศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบัน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน (Pretest) และหลังเรียน (Posttest) หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ความขัดแย้งและความร่วมมือของมนุษยชาติในคริสต์ศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบัน มีลักษณะเป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ กำหนดการให้ค่า คะแนน คือ ตอบถูกได้ 1 คะแนน และ ตอบผิด ได้ 0 คะแนน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังได้รับการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ (4 MAT) เรื่อง ความขัดแย้งและความร่วมมือของมนุษยชาติในคริสต์ศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบัน โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ (4 MAT) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนมหาชนะชัยวิทยาคม และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนมหาชนะชัยวิทยาคม ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบการใช้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ (4 MAT) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวโดยทดสอบก่อนเรียน และทดสอบหลังเรียน โดยมีรูปแบบการวิจัยแบบกลุ่มเดียววัดก่อน - หลังการทดลอง (One group pretest – posttest design) สำหรับรายละเอียดการดำเนินการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้ วิชา สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง เรื่อง ความขัดแย้งและความร่วมมือของมนุษยชาติในคริสต์ศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบัน โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ (4 MAT) มีขั้นตอน ดังนี้

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2564)

1. นักเรียนทำการทดสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ความขัดแย้งและความร่วมมือของมนุษยชาติในคริสต์ศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบัน ก่อนเริ่มจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้เรื่อง เรื่อง ความขัดแย้งและความร่วมมือของมนุษยชาติในคริสต์ศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบัน โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ (4 MAT) แล้วบันทึกผลการสอบไว้เป็นคะแนนสอบก่อนเรียน สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

2. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ รายวิชา สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้เรื่อง ความขัดแย้งและความร่วมมือของมนุษยชาติในคริสต์ศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบัน โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ (4 MAT) ที่ผู้วิจัยได้จัดสร้างขึ้น จำนวน 4 แผนการเรียนรู้รวมเวลา 4 ชั่วโมง

3. นักเรียนทำการทดสอบหลังเรียน หลังจากเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ความขัดแย้งและความร่วมมือของมนุษยชาติในคริสต์ศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบัน โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ (4 MAT) จำนวน 4 ชั่วโมง โดยให้นักเรียน ทำแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน หน่วยการเรียนรู้ ความขัดแย้งและความร่วมมือของมนุษยชาติในคริสต์ศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบัน แล้วบันทึกผลการสอบไว้เป็นคะแนนหลังเรียน สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

4. นักเรียนทำแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบรูปแบบการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ (4 MAT)

ผลการดำเนินวิจัย

1. สร้างรูปแบบการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT เรื่อง ความขัดแย้งและความร่วมมือของมนุษยชาติในคริสต์ศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบัน เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ 4 แผน จำนวน 4 ชั่วโมง

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชาประวัติศาสตร์ เรื่องความขัดแย้งและความร่วมมือของมนุษยชาติในคริสต์ศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบัน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพ 91.72 / 86.38

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ในเรื่องความขัดแย้งและความร่วมมือของมนุษยชาติในคริสต์ศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบัน รายวิชาประวัติศาสตร์ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT โดยคะแนนเก็บระหว่างเรียนและคะแนนการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดคะแนนเป็นร้อยละ 91.72 และ 86.38 และ นักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4 MAT มีความสามารถคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีประเด็นที่ควรนำอภิปรายผล ดังนี้

1. สร้างรูปแบบการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT เรื่อง เรื่องความขัดแย้งและความร่วมมือของมนุษยชาติในคริสต์ศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบัน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ 4 แผน จำนวน 4 ชั่วโมง มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด หมายความว่าจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านแล้วนำผลมาประเมินหาค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.68 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุดและจากการหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT มีค่าคะแนนเท่ากับ

91.72 / 86.38 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 70/70 ที่ตั้งไว้ และเป็นไปตามความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้ศึกษาค้นคว้าได้สร้าง และพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT โดยผ่านกระบวนการขั้นตอนการสร้างอย่างมีระบบ การตรวจสอบ ปรับปรุงจากอาจารย์ที่ปรึกษา และได้ผ่านการประเมินตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ได้แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพเหมาะสมที่จะนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ผ่านการทดลองใช้กับนักเรียน เพื่อหาความเหมาะสมของเวลาในการใช้จัดกิจกรรม สื่อการเรียนรู้ และเนื้อหาโดยผู้ศึกษาได้แก้ไขปรับปรุงและนำมาใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งนักเรียนได้ทำกิจกรรมตามใบงาน แบบทดสอบย่อย แบบประเมินพฤติกรรม แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตลอดจนวิธีการนำเสนอผลงานที่ถูกต้อง เนื่องจากนักเรียนได้ทำตามขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4 MAT ซึ่งเป็นกระบวนการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาสมองทั้งซีกซ้ายและซีกขวามาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการเกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ และศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มาลี พวนกิ่ง (2552:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.10 / 83.93 หมายความว่า นักเรียนทั้งหมดได้คะแนนเฉลี่ย จากการประเมินพฤติกรรม การปฏิบัติงาน และจากแบบทดสอบย่อยท้ายแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 7 แผน คิดเป็นร้อยละ 82.10 และคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 83.93 แสดงว่าแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งผู้ศึกษาค้นคว้าพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ และเป็นไปตามความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณีย์ แสนคำภา (2553:บทคัดย่อ) วิจัยเพื่อศึกษาความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4 MAT โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 12 แผน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ โดยมีคุณภาพมากที่สุด จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และเป็นไปตามความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จรินทร์ สิบุดดี (2552:บทคัดย่อ) วิจัยเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4 MAT กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา เรื่อง ความปลอดภัยในชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 11 แผน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ โดยมีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์มากที่สุด

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชาประวัติศาสตร์ เรื่องความขัดแย้งและความร่วมมือของมนุษยชาติในคริสต์ศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบัน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพ 91.72 / 86.38 และมีคุณภาพมากที่สุด หมายความว่าหมายความว่าจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านแล้ว นำผลมาประเมินค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.68 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุดและจากการหาประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT มีค่าคะแนนเท่ากับ 91.72 / 86.38 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 70/70 ที่ตั้งไว้ และเป็นไปตามความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นภาพร เสวียงวาศ (2552:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องผลการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง ภาษาต่างประเทศในภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ผลวิจัยพบว่า การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.18/82.25 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจทิพย์ เชษฐพันธ์ (2552:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนา

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2564)

ฝึกทักษะประกอบการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของทักษะประกอบการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สูงกว่าเกณฑ์ 75/75 และสอดคล้องกับผลวิจัยของ วรณีย์ แสนคำภา(2553:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์แบบ 4MAT เรื่องอัตราส่วนและร้อยละ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์แบบ 4MAT เรื่องอัตราส่วนและร้อยละ มีประสิทธิภาพ 82.75/80.08 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 แผนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและมาตรฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากปัจจัยดังนี้

2.1 ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ศึกษาแนวทางการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ (4 MAT) จากตำรา เอกสารประกอบการเรียน คู่มือการเขียนแผน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หนังสือเรียน หลักการ ทฤษฎี เทคนิคที่หลากหลาย ควบคู่กับวิธีการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ แบบวัฏจักรการเรียนรู้ (4 MAT) ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ดำเนินการคัดเลือกและกำหนดเนื้อหา เพื่อให้เหมาะสมกับวัย ความต้องการและความสามารถของผู้เรียน

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้ศึกษาค้นคว้าสร้างขึ้นได้รับการตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษา และได้ผ่านการประเมินตรวจสอบคุณภาพที่เหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญในด้านสาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้และการวัดประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อให้ได้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบวัฏจักรการเรียนรู้(4 MAT) ให้เหมาะสมกับวัยและได้มาตรฐาน

2.3 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ (4 MAT) ที่ผู้ศึกษาค้นคว้าจัดทำขึ้น ช่วยให้ผู้เรียน มีความก้าวหน้าทางการเรียน มีการคิดวิเคราะห์ ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้(4MAT)เป็นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในการพัฒนาสมองทั้งซีกซ้ายและซีกขวาให้มีความสมดุลกัน

2.4 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้(4 MAT) จำนวน 4 แผน ถูกนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างก่อนที่จะนำมาใช้กับตัวอย่างจริงจึงทำให้มีประสิทธิภาพ

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ในรายวิชาประวัติศาสตร์ เรื่องความขัดแย้งและความร่วมมือของมนุษยชาติในคริสต์ศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบัน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT โดยคะแนนเก็บระหว่างเรียนและคะแนนการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดคะแนนเป็นร้อยละ 91.72 และ 86.38 และนักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4 MAT มีความสามารถคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ซึ่งแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT ตอบสนองต่อกระบวนการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนและทำให้สมองสมดุลระหว่างซีกซ้ายและซีกขวา ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบูรณ์ ภูสนธิ(2551:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4 MAT ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนเรื่องสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4 MAT มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 สอดคล้องกับวิจัยของ จันทรเพ็ญ หาดขุนทด (2551:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4 MAT กับวิธีสอนตามรูปแบบปกติที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง สถิติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4 MAT มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพชรศิริวรรณ อินธิสาร (2553:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบ ผลการเรียนรู้การสร้างผลงานด้วยทักษะคอมพิวเตอร์ กลุ่มสาระเพิ่มเติมคอมพิวเตอร์ ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการเรียนรู้ด้วยบทเรียนบนระบบเครือข่ายตามรูปแบบ 4 MAT กับการเรียนรู้ ปกติ ผลวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนระบบเครือข่ายตามรูปแบบ 4 MAT มีค่าเฉลี่ยของ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนปกติอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ครูควรศึกษาวิธีการสอน และเทคนิคที่สำคัญของการเรียนรู้แบบวัฏจักร 4 MAT ก่อน นำไปใช้

1.2 ครูควรศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ให้ละเอียด ทำความเข้าใจ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพสูงสุด และผู้เรียนได้ประโยชน์สูงสุด

1.3 ครูต้องพยายามให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมต่างๆให้ครบตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ พัฒนาทักษะต่างๆโดยเฉพาะการคิดทั้งคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมเท่าๆกัน

1.4 ครูควรแจ้งผลการปฏิบัติในทันที เช่น ผลสัมฤทธิ์ ก่อนเรียน คะแนนทำใบงาน งานกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT ให้หลายชั่วโมงมากขึ้น เพื่อประสิทธิภาพที่ดีมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการเปรียบเทียบการสอนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT กับแผนการจัดการเรียนรู้แบบอื่นๆเพื่อหาข้อมูลมาพัฒนาการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น

2.3 ควรมีการศึกษาลึก เช่น หากวัดชั้นปีประสิทธิภาพ ความพึงพอใจของผู้เรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กมลทิพย์ ไยริอ่าง. (2559). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้และการคิดอย่างมีวิจารณญาณของ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4 MAT.

มหาสารคาม: วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

จันทร์เพ็ญ หาดขุนทด. (2551). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4 MAT กับวิธีสอน

ตามรูปแบบปกติที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง

สถิติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2543). ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ.

พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.

- พระมหาทองนภา สิงห์ศร. (2560). ผลการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. สงขลา: วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พัชรวิทย์ เกตุแก่นจันทร์. (2544). สมอกับการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เพชรศิริวรรณ อินธิสาร. (2553). การเปรียบเทียบผลการเรียนเรื่องการสร้างผลงานด้วยทักษะคอมพิวเตอร์ กลุ่มสาระเพิ่มเติมคอมพิวเตอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการเรียนด้วยบทเรียนบนระบบเครือข่ายตามรูปแบบ 4 MAT กับการเรียนปกติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เรืองศักดิ์ หงส์thane. (2551). การพัฒนาแผนการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องทรัพยากรของโลก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้รูปแบบการสอน แบบ 4 MAT. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วรรณิ์ แสนคำภา. (2553). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์แบบ 4MAT เรื่องอัตราส่วนและร้อยละ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วัฒนา วิชัย. (2550). ผลการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม วิชาพระพุทธศาสนา เรื่องวันสำคัญทางพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ (4 MAT). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศักดิ์ชัย นิธิภูทิว และ ไพเราะ พุ่มม่น. (2543). วัฏจักรการเรียนรู้ (4 MAT) การจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะ ดี เก่ง มีสุข. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: แว่นแก้ว.
- สมบูรณ์ ภูสนธิ. (2551). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4 MAT. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมบูรณ์ สุขเกษม. (2551). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการและการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. สืบค้นเมื่อ 2 ธันวาคม 2563. จาก <<http://academic.obec.go.th/newsdetail.php?id=75>>.

สุจริรา. รูปแบบการเรียนการสอนแบบ 4 MAT. สืบค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2563. จาก
<<http://krusucheera.blogspot.com/2011/04/4-mat.html>>.

**การพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ
ตามข้อตกลงความร่วมมือมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ**
**Development for Well-being of Students in Ban Nhongsaad
Noncharoen School According to the Cooperation Agreement
with Sisaket Rajabhat University**

รุ่งรัตน์ สหัสดี
Rungrat Sahasde

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ อำเภอเมืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ
School Director, BanNongsadnonjaroean School, Amphoe MueangSisaket, Sisaket Province

บทคัดย่อ

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ ตามข้อตกลงความร่วมมือ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ วัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาผลการประเมินสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ และกำหนดแนวทางการพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ ตามข้อตกลงความร่วมมือมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster sampling) ประกอบด้วย ครูประจำการ ครูอัตราจ้าง บุคลากร ตัวแทนนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ ภายนอก (ม.ราชภัฏศรีสะเกษ) และตัวแทนผู้ปกครอง รวมทั้งหมด 14 คน

ผลการวิจัย พบว่า

1. การประเมินสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ โดยภาพรวม ซึ่งผลการประเมินโดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.23 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.83 และมีระดับผลการประเมินโดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านสุขภาวะทางสังคม มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.54 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.66 และมีระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านสุขภาวะทางกาย มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.38 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.79 และมีระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก และลำดับสุดท้าย คือ ด้านสุขภาวะทางปัญญา มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.85 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.04 และมีระดับผลการประเมินอยู่ในระดับมาก
2. แนวทางการพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ ตามข้อตกลงความร่วมมือมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

2.1 โรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญควรจะพัฒนา ด้านสุขภาวะทางปัญญา โดยเฉพาะเน้นให้นักเรียนมีความสามารถอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น เหมาะสมกับช่วงวัย มีความกระตือรือร้นสนใจในการเรียน หมั่นแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้มากขึ้น

2.2 โรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญควรจะพัฒนา ด้านสุขภาวะทางกาย โดยเน้นให้นักเรียนมีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพ และหมั่นออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ

2.3 โรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญควรจะขอขยายข้อตกลงความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ให้นานยิ่งขึ้นกว่าเดิม ทั้งเพื่อเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนได้มีสุขภาวะที่ดีตลอดไป
คำสำคัญ : การพัฒนาสุขภาวะของนักเรียน

ABSTRACT

The purposes of this research are to study the assessment of students' well-being of Ban Nhongsaad Noncharoen School by applying participatory procedure following the cooperation agreement between Sisaket Rajabhat University and school's commission, school executives, teachers, students and parents who belong to participatory procedure according to academic cooperation agreement with Sisaket Rajabhat University; and to define the way to develop students' well-being in Ban Nhongsaad Noncharoen School the cooperation agreement with Sisaket Rajabhat University.

The results showed that:

The assessment of students' well-being of Ban Nhongsaad Noncharoen School, for the whole, was at high level. The author found that the highest was social well-being – the highest sub-issue was the good relationship of students with their peers, teachers and others, and the next sub-issue was confidence, assertiveness and honoring others. The next issue was physical well-being, at high level - the highest sub-issue was students do not smoke and do not drink, the next sub-issue was students have the expected weight and height, and the last sub-issue was students have good health habits and exercise regularly. The issue which gained the lowest score after the assessment was cognitive health, at high level - the highest sub-issue was students are enthusiastic and interested in learning and seeking knowledge from learning resources, and the next sub-issue was students are able to read/write and calculate which are suitable for the age of them. For the way to develop students' well-being in Ban Nhongsaad Noncharoen School the cooperation agreement with Sisaket Rajabhat University, there should be 3 issues: 1) cognitive health: emphasizing on ability to read/write and calculate which are suitable for

the age of students, and also, encouraging students to be more enthusiastic about learning and seeking knowledge from learning resources; 2) physical well-being: encouraging students to have good health habits and exercise regularly; and 3) the school should make the request to extend the cooperation agreement with Sisaket Rajabhat University for a longer period in order to increase the opportunity for the children to have better chance of well-being.

Keywords : Development for Well-being of Students.

บทนำ

การศึกษาถือว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติเป็นกลไกหลักในการพัฒนากาลังคนให้มีคุณภาพเป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ 21” คือ มีปัญญาที่เฉียบแหลม (Head) มีทักษะที่เห็นผล (Hand) มีสุขภาพที่แข็งแรง (Health) และมีจิตใจที่งดงาม (Heart) เพื่อก้าวไปสู่การเป็น “คนไทย 4.0” และสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 ซึ่งระบบการศึกษาของประเทศไทยยังมีปัญหาหลายประการ นับตั้งแต่ปัญหาคุณภาพของคนไทยทุกช่วงวัย ปัญหาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกกระดับ จุดอ่อนของระบบการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เทคโนโลยี และการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ยังไม่เหมาะสม ขาดความคล่องตัว ยังมีความเหลื่อมล้ำในด้านโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา รวมทั้งปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และการขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะของคนไทยส่วนใหญ่ ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาที่ต้องปรับเปลี่ยนการจัดการศึกษาเชิงระบบให้สนองและรองรับความท้าทายที่เกิดขึ้น เพื่อให้ระบบการศึกษาเป็นกลไกหลักของการขับเคลื่อนประเทศ ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่ กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 กรอบทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) แผนการศึกษาชาติ (พ.ศ. พ.ศ. 2560 - 2579) เพื่อให้สามารถนำพาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนในอีก 20 ปี ข้างหน้าได้ ปรากฏการณ์ทางการศึกษาที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นคุณภาพของผู้เรียน คุณภาพครู คุณภาพโรงเรียน แท้จริงเป็นเพราะมีบางอย่างขับเคลื่อนอยู่เบื้องหลัง เช่น แบบแผนพฤติกรรมของผู้ที่เกี่ยวข้อง โครงสร้างหรือระบบที่ส่งผล ให้เกิดแบบแผนพฤติกรรมนั้น ซึ่งมาจากโลกทัศน์ และความเชื่อ (Mindset) เป็นสิ่งขับเคลื่อนทำให้เกิดปรากฏการณ์ทั้งหมด (กัมปนาท ศรีเชื้อ และคณะ. 2561)

สุขภาพหรือสุขภาวะเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งต่อความเจริญงอกงามและพัฒนาการทุก ๆ ด้านในตัวบุคคล ถ้าการศึกษาคือความเจริญงอกงามจริง บุคคลจะเจริญงอกงามไม่ได้ หากสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจของเราไม่สมบูรณ์ดี หรือมีข้อบกพร่อง แม้ในสมัยกรีกโบราณก็ยังเล็งเห็น

ความสำคัญของสุขภาพอยู่เป็นอันมาก กล่าวคือ มีนักปรัชญา 2 คน คือ อาริสโตเติล และเพลโต (Aristotle and Plato) ได้มีความคิดสอดคล้องต้องกันว่า “การที่จะให้การศึกษาทางด้านอื่น ๆ นั้นสมควรที่จะให้เด็กมีสุขภาพดีเสียก่อน” หมายความว่า หากเด็กมีสุขภาพไม่ดีเสียแล้ว แม้จะให้การศึกษาอบรมที่ดีพิเศษอย่างไรก็ตาม การศึกษาเล่าเรียนก็ย่อมจะไม่ได้รับผลเต็มเม็ดเต็มหน่วย หรืออาจจะไร้ผลเกิดความเสียหายก็เป็นได้ นับเป็นการลงทุนที่หวั่นไหวได้ยากมาก แต่ตรงกันข้ามถ้าเด็กมีสุขภาพดี การศึกษาเล่าเรียนก็ย่อมจะดำเนินไปได้ด้วยดี เด็กสามารถนำความรู้หรือประสบการณ์ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้อย่างสมบูรณ์ทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม(สุชาติ โสมประยูร และเอมอัสมา วัฒนบุรณนธ์, 2542 : 3)

การพัฒนาประเทศจะดีหรือไม่เพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับสุขภาวะหรือสุขภาพที่ดีของคนในประเทศเป็นสำคัญ ประเทศที่ประชากรมีสุขภาวะ มีสติปัญญา มีคุณธรรม มีความสามารถในการทำงานประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ ไม่ทำร้ายหรือเบียดเบียนกัน ย่อมมีความสุขสงบสุข และเมื่อบุคคลในชาติมีสุขภาวะดีทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคม ย่อมมีความสามารถในการเรียนรู้และสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ได้ดี อันจะส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติได้ (เอมอัสมา วัฒนบุรณนธ์, 2556 : 4) การพัฒนาศักยภาพของคนให้เป็นคนที่มีคุณภาพ ต้องเริ่มที่การเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการตั้งแต่เด็ก ซึ่งประกอบด้วยลักษณะของการมีความรู้ความสามารถในการทำงาน หรือดำรงชีวิตได้อย่างเป็นปกติสุข มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจด้วยนั้น ต้องดำเนินการพัฒนาองค์ประกอบการศึกษากับสุขภาพควบคู่กันไป โดยเริ่มจากวัยเด็กอันเป็นวัยพื้นฐานของการเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีศักยภาพและคุณภาพได้อย่างแท้จริง และต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งจากทางบ้าน โรงเรียน ชุมชน ซึ่งเป็นลักษณะพื้นฐานที่มีคุณภาพ (วราภรณ์ บุญเชียง, 2556 : 7)

โรงเรียนจึงมีหน้าที่เสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนเพื่อบรรลุเป้าหมาย โดยเฉพาะด้านมีสุข ซึ่งสุขทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ ซึ่งสุขภาวะเป็นแนวคิดสุขภาพที่มีความหมายในเชิงบวก โดยให้ความสำคัญกับพฤติกรรมและกิจกรรมของคนซึ่งตอบสนองต่อสุขภาวะของตนเองในทุกมิติอย่างเป็นพลวัต สามารถปรับตัวอยู่ในสมดุลและบรรลุสุขภาวะตามศักยภาพที่แต่ละคนพึงมีได้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2549 : 23–24) การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กมีความสุขจะเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ให้มากขึ้น เมื่อเด็กได้เรียนรู้อย่างมีความสุขทำให้เด็กเรียนรู้ที่จะดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ดำรงชีวิตอย่างคนที่มีประสิทธิภาพ ดำรงชีวิต อย่างคนที่คิดถึงประโยชน์ของสังคมและประเทศชาติมากกว่าประโยชน์ส่วนตน เป็นคนที่มีความสุขในการที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เป็นคนที่มีความสุขที่จะทำประโยชน์ให้กับประเทศชาติ (คันสนีย์ ฉัตรคุปต์ และคณะ, 2544 : 14–31)

โรงเรียนสุขภาวะ เป็นโจทย์สำคัญของการพัฒนาคุณภาพโรงเรียน เนื่องจากทิศทางที่ผ่านมาเรามุ่งพัฒนาโรงเรียนให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการ มุ่งสร้างนักเรียนเก่งที่มีความสามารถในการแข่งขันและมุ่งสู่ระบบการศึกษาที่เอาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัววัดคุณภาพโรงเรียนและคุณภาพครูมีการประเมินต่าง ๆ ยึดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นหลักจนมองข้ามเจตจำนงทางการศึกษาที่เราต้องการ “พลเมืองที่มีปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2564)

ความสุขทั้งมิติของกาย ใจ สังคม และจิตวิญญาณ มีวิถีชีวิตที่เชื่อมโยงและสัมพันธ์กันในตัวมนุษย์และสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งกายภาพและสังคม และมีความสามารถเชิงการแข่งขันในเวทีโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี” ซึ่งจะเป็นการศึกษาที่สามารถรับมือความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ได้ แนวคิดการพัฒนาสุขภาวะโดยใช้ฐานโรงเรียนเป็นยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเยาวชนในวัยเรียนแทบทั้งหมดอยู่ในระบบโรงเรียน การปลูกฝังเรื่องสุขภาวะให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน จึงเป็นโอกาสที่ดีอย่างยิ่งที่จะหล่อหลอมเยาวชนของประเทศให้เป็นบุคคลที่มีสุขภาวะเมื่อเติบโตขึ้น โดยมีเป้าหมายการพัฒนาสุขภาวะในโรงเรียน 4 ด้าน คือ คนมีสุขภาวะ โรงเรียนมีสุขภาวะ สิ่งแวดล้อมมีสุขภาวะ และชุมชน/สังคมมีสุขภาวะ ซึ่งองค์ความรู้ที่พบว่า สุขภาวะในโรงเรียนเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของคนในสังคม (ประวิต เอรารวรรณ์, 2547 : 44)

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ และ โรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ ได้ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ ระยะ ๔ ปี (พ.ศ. 256๓–256๖) โดยกำหนดวัตถุประสงค์และบทบาทหน้าที่เพื่อให้มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษและโรงเรียนมีความร่วมมือกันทางวิชาการ เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้และส่งเสริมกิจกรรมสร้างแหล่งเรียนรู้ความมั่นคงทางอาหารให้แก่ชุมชนและโรงเรียนภายใต้การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกัน จากความสำคัญดังกล่าว โรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ ตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เพื่อการพัฒนาให้เป็นโรงเรียนสุขภาวะต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการประเมินสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ โดยใช้กระบวนการความร่วมมือ ตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครองที่มีต่อการใช้กระบวนการความร่วมมือ ตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
2. เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ ตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ

1.2 ตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูประจำการ ครูอัตราจ้าง ผู้ปกครอง บุคลากร นักเรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาผลการประเมินสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ โดยใช้กระบวนการความร่วมมือ ตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครองที่มีต่อการใช้กระบวนการความร่วมมือ ตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ประกอบด้วย

- ครูประจำการ จำนวน 2 คน
- ครูอัตราจ้าง จำนวน 2 คน
- บุคลากร จำนวน 2 คน
- ตัวแทนนักเรียน จำนวน 2 คน
- คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 2 คน
- ผู้ทรงคุณวุฒิ ภายนอก (ม.ราชภัฏศรีสะเกษ) 2 คน
- ตัวแทนผู้ปกครอง 2 คน

รวมทั้งหมด 14 คน

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ ตามข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ รวมทั้งหมด 9 คน

ผลการดำเนินวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาผลการประเมินสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ โดยใช้กระบวนการความร่วมมือ ตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครองที่มีต่อการใช้กระบวนการความร่วมมือ ตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

การประเมินสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ โดยภาพรวม ซึ่งผลการประเมินโดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.23 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) = 0.83 และมีระดับผลการประเมินโดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านสุขภาวะทางสังคม มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.54 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.66 และมีระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านสุขภาวะทางกาย มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.38 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.79 และมีระดับผลการประเมิน อยู่ใน

ระดับมาก และลำดับข้อสุดท้าย คือ ด้านสุขภาวะทางปัญญา มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.85 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.04 และมีระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก

การประเมินสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ ด้านสุขภาวะทางกาย ซึ่งผลการประเมินโดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.38 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.79 และมีระดับผลการประเมินด้านสุขภาวะทางกาย อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักเรียนไม่สูบบุหรี่ ไม่ดื่มสุรา มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 5.00 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.00 และมีระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ นักเรียนมีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.31 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.92 และมีระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก และลำดับข้อสุดท้าย คือ นักเรียนมีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพ และมีการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.95 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.01 และมีระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก

การประเมินสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ ด้านสุขภาวะทางใจ ซึ่งผลการประเมินโดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.14 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.84 และมีระดับผลการประเมินด้านสุขภาวะทางใจ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ตามเกณฑ์ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.17 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.83 และมีระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ นักเรียนสามารถป้องกันตนเองจากสิ่งเสพติดให้โทษ และหลีกเลี่ยงสภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรคภัย อุบัติเหตุ และปัญหาทางเพศ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.08 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.94 และมีระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก

การประเมินสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ ด้านสุขภาวะทางสังคม ซึ่งผลการประเมินโดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.54 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 0.66 และมีระดับผลการประเมินด้านสุขภาวะทางสังคม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักเรียนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู และผู้อื่น มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.61 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.63 และมีระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ นักเรียนมีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและให้เกียรติผู้อื่น มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.47 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.74 และมีระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก

การประเมินสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ ด้านสุขภาวะทางปัญญา ซึ่งผลการประเมินโดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.85 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 1.04 และมีระดับผลการประเมินด้านสุขภาวะทางปัญญา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักเรียนมีความกระตือรือร้น ให้ความสนใจในการเรียน หมั่นแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.97 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.02 และมีระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ นักเรียนมีความสามารถอ่านออก เขียนได้ คิดเลข

เป็น เหมาะสมกับช่วงวัย มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.69 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.13 และมีระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก

ข้อมูลเพิ่มเติม

ภายหลังจากที่โรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญได้ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษแล้ว เห็นได้ชัดเจนว่านักเรียนได้รับโอกาสมากมายทั้งด้านความรู้ ประสบการณ์ และทักษะที่แปลกใหม่ จากทีมมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษได้นำโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ มาดำเนินการที่โรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ และยังพบอีกว่านักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ มีความสุขมากยิ่งขึ้น มีรอยยิ้ม มีการปฏิสัมพันธ์กันมากยิ่งขึ้นกว่าเดิมที่เคยเป็น มีกิจกรรมที่ร่วมกันบ่อย ถึงแม้จะมีความแตกต่างกันในระดับสติปัญญาบ้าง แต่ก็ไม่เป็นอุปสรรคแต่อย่างใด จึงเป็นผลให้การพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญดีขึ้นในทุกๆ ด้าน (อ้างอิงคำกล่าวของ ผศ. ดร. ประดิษฐ์ วงศ์สุวรรณ ผู้รับผิดชอบประสานโครงการและกิจกรรมของมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ)

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ ตามข้อตกลงความร่วมมือมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์การประเมินสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ ผู้วิจัยได้นำแนวทางในการพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญนี้ ที่ผู้วิจัยใช้คำว่า (ร่าง) แนวทางการพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ ตามข้อตกลงความร่วมมือมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เข้าที่ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา ณ วันที่ 23 ธันวาคม 2563 เพื่อให้วิพากษ์ (ร่าง) แนวทางการพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญฯ ที่ประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา ประชุมเห็นด้วยทุกประการ แต่อยากจะให้เพิ่มอีก 1 ประการ คือ โรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญควรจะขยายข้อตกลงความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ให้นานยิ่งขึ้นกว่าเดิม ทั้งเพื่อเพิ่มโอกาสให้ลูกหลานได้มีสุขภาวะที่ดีตลอดไป ผู้วิจัยจึงรับไปปฏิบัติ เพราะฉะนั้นแนวทางการพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ ตามข้อตกลงความร่วมมือมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ จึงสรุปได้ 3 ประการ คือ

1. โรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญควรจะพัฒนา ด้านสุขภาวะทางปัญญา โดยเฉพาะเน้นให้นักเรียนมีความสามารถอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น เหมาะสมกับช่วงวัย และให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น ให้ความสนใจในการเรียน หมั่นแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้มากขึ้น
2. โรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญควรจะพัฒนา ด้านสุขภาวะทางกาย โดยเน้นให้นักเรียนมีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพ และหมั่นออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ
3. โรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญควรจะขยายข้อตกลงความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ให้นานยิ่งขึ้นกว่าเดิม ทั้งเพื่อเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนได้มีสุขภาวะที่ดีตลอดไป

อภิปรายผล

การประเมินสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ โดยภาพรวม ซึ่งผลการประเมินโดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.23 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) = 0.83 และมีระดับผลการประเมินโดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก พบว่า ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านสุขภาวะทางสังคม ระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักเรียนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู และผู้อื่น ระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ นักเรียนมีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและให้เกียรติผู้อื่น ระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก และอัจฉรา ประเสริฐสิน (บทคัดย่อ, 2561) ยังกล่าวว่าถึงปัจจัยภายนอก เช่น การเกษียณอายุโดยสมัครใจ การทำกิจกรรมทางกาย ความปลอดภัย รายได้ การสมรส การศึกษา ถิ่นที่อยู่อาศัย ความสะดวกในการเดินทาง หากบุคคลเกิดความพอใจ รับรู้ และปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่ ปัจจัยเหล่านี้ยังแสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นจะมีแนวโน้มที่จะมีสุขภาวะที่ดี และริญญารัตน์ วรจินตนาลักษณ์ (บทความวิจัย, 2563) ยังกล่าวเพิ่มเติมอีกว่า การอยู่ร่วมกันที่ดี ยังสามารถพัฒนาสุขภาวะทางสังคมได้ด้วย รองลงมา คือ ด้านสุขภาวะทางกาย ระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านสุขภาวะทางกาย ระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักเรียนไม่สูบบุหรี่ ไม่ดื่มสุรา ระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ นักเรียนมีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์ ระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก และศราวดี แสงคำ (บทคัดย่อ, 2560) ยังกล่าวว่า สุขภาพกายจะส่งผลต่อการทำงาน โดยเฉพาะการปวดเมื่อยร่างกาย ปวดบริเวณน่องและข้อเท้า เป็นต้น และลำดับสุดท้าย คือ นักเรียนมีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพ และมีการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ มีระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก และลำดับสุดท้าย คือ ด้านสุขภาวะทางปัญญา ระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ นักเรียนมีความกระตือรือร้น ให้ความสนใจในการเรียน หมั่นแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ ระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ นักเรียนมีความสามารถอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น เหมาะสมกับช่วงวัย ระดับผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก และ ชนัญธิดา จิรกรวงศ์ (บทความวิจัย, 2554) ยังได้กล่าวว่าหากใช้โปรแกรมการเรียนรู้แบบโครงงานสามารถส่งผลในทางที่ดีขึ้นต่อความรู้และการปฏิบัติตนด้านสุขภาวะของนักเรียนประถมศึกษา

และแนวทางการพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ ตามข้อตกลงความร่วมมือมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ สรุปได้ 3 ประการ คือ 1) ควรจะพัฒนา ด้านสุขภาวะทางปัญญา โดยเฉพาะเน้นให้นักเรียนมีความสามารถอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น เหมาะสมกับช่วงวัย และให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น ให้ความสนใจในการเรียน หมั่นแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้มากขึ้น และเลอลักษณ์ มหิพันธ์ (บทคัดย่อ, 2560) ยังกล่าวว่า สุขภาวะทางปัญญา ส่งผลต่อการสร้างเสริมความยึดมั่นและการปฏิบัติตามหลักศาสนา และการสนับสนุนทางสังคม 2) ควรจะพัฒนา ด้านสุขภาวะทางกาย โดยเน้นให้นักเรียนมีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพ และหมั่นออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ 3) ควรจะขอ

ขยายข้อตกลงความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ให้นานยิ่งขึ้นกว่าเดิม ทั้งเพื่อเพิ่มโอกาสให้ลูกหลานได้มีสุขภาวะที่ดีตลอดไป

และอติติยา อินแก้ว (บทคัดย่อ, 2558) ได้การพัฒนาเครื่องมือวัดความฉลาดทางสุขภาวะของนักเรียน ยังพบว่า การพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนควรจะมีฉลาดทางสุขภาวะ ซึ่งความฉลาดทางสุขภาวะ ที่ควรคำนึงถึง ยังประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ 12 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การเข้าถึง ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ คือ 1) การสืบค้นข้อมูลสุขภาพ และ 2) การเลือกแหล่งข้อมูลสุขภาพ องค์ประกอบที่ 2 ความรู้ความเข้าใจ ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ คือ 1) มีความรู้ข้อมูลสุขภาพพื้นฐาน และ 2) การตีความข้อมูลสุขภาพ องค์ประกอบที่ 3 การประเมิน ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ คือ 1) การตรวจสอบข้อมูลสุขภาพ 2) การวิเคราะห์ข้อมูลสุขภาพ และ 3) การตัดสินใจใช้ข้อมูลสุขภาพ องค์ประกอบที่ 4 การนำความรู้ไปใช้ ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ คือ 1) การวางแผนในการปฏิบัติตนเพื่อให้มีสุขภาพที่ดี 2) การปฏิบัติตนเพื่อส่งเสริมสุขภาพ และ 3) การปรับเปลี่ยนวิธีปฏิบัติตนให้มีสุขภาพที่ดีขึ้น และองค์ประกอบที่ 5 การสื่อสาร ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ คือ 1) การเผยแพร่ข้อมูลสุขภาพ และ 2) การรณรงค์ให้ผู้อื่นเห็นความสำคัญของการปฏิบัติตนเพื่อส่งเสริมสุขภาพ และต้องรัก จิตบรรเทา (บทความวิจัย, 2562) ยังกล่าวว่า ไม่เดลการวัดสุขภาวะของผู้ให้คำปรึกษา ยังสามารถนำมาอธิบายสุขภาวะของผู้ให้คำปรึกษาได้ โดยสามารถเรียงลำดับค่าน้ำหนักองค์ประกอบได้ดังนี้ ด้านสุขภาวะทางการรู้คิด มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านสุขภาวะทางกาย ด้านสุขภาวะด้านสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล และด้านสุขภาวะทางอารมณ์ (0.92) ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านสุขภาวะทางปัญญา โดยเฉพาะเน้นให้นักเรียนมีความสามารถอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น เหมาะสมกับช่วงวัย และให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น ให้ความสนใจในการเรียน หมั่นแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้มากขึ้น มีคะแนนต่ำ โรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญ ควรที่จะเร่งพัฒนาที่สุด และควรจะอาศัยภาคีเครือข่าย เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านสุขภาวะทางกาย โดยเน้นให้นักเรียนมีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพ และหมั่นการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษควรให้การสนับสนุนด้านบุคลากรหรือนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสาขาวิชาพลศึกษา หรือ สาขาวิชาส่งเสริมสุขภาพ

1.3 ควรจะมีการขยายเครือข่ายตนเองให้มากขึ้น นอกเหนือมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผู้วิจัยควรจะมีการหาแนวทางการพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญที่ยั่งยืนกว่าในปัจจุบัน อาจจะทำวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญอย่างยั่งยืน

2.2 ผู้วิจัยควรจะมีการขยายเครือข่ายเพื่อที่โรงเรียนบ้านหนองสาตโนนและโรงเรียนเครือข่ายจะได้เกิดการพึ่งพากัน ด้านการพัฒนาสุขภาวะของนักเรียน อาจจะทำวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองสาตโนนเจริญและโรงเรียนเครือข่ายแบบพึ่งพากัน

เอกสารอ้างอิง

- กนกอร สมปราษฎณ์ และคณะ. (2548). ความร่วมมือเพื่อพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา. รายงานการวิจัยได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- กัมปนาท ศรีเชื้อ และคณะ. (2561). การบริหารจัดการโรงเรียนสุขภาวะ โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2.
- ชนัญธิดา จีรวงศ์. (2554). ผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบโครงงานที่มีต่อความรู้และการปฏิบัติตนด้านสุขภาวะของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4. กรุงเทพฯ : สาขาประถมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ประวิต เอราวรรณ. (2547). การสังเคราะห์โครงการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการจัดการและกระบวนการเรียนรู้ด้านสุขภาวะในโรงเรียน. มหาสารคาม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิสิฐ เทพไกรวัล. (2554). การพัฒนารูปแบบความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาเล็ก. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ริญญรัตน์ วรจินตนาลักษณ์. (2563). การศึกษาสุขภาวะยุคไทยแลนด์ 4.0 ตามหลักทฤษฎี 4 ของนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. คณะครุศาสตร์ อาคารเรียนรวม โซนซี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เลอลักษณ์ มหิพันธ์. (2560). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับสุขภาวะทางปัญญาของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภท. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วรภรณ์ บุญเชียง. (2556). อนามัยโรงเรียน. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- วุทธิศักดิ์ โกชนกุล. (2554) กระบวนการทางนวัตกรรม : วารสารภาควิชาเทคโนโลยี 23(92), 1.
- คันสนีย์ ฉัตรคุปต์ และคณะ. (2544). การเรียนรู้อย่างมีความสุข : สารเคมีในสมองกับความสุขและการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: สกายบุ๊กส์.
- ศราวุฒิ แสงคำ. (2559). ทักษะคิดของแรงงานก่อสร้างต่อความปลอดภัยในการทำงาน กรณีศึกษา เขตเทศบาลเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ. วารสารวิชาการเฉลิมกาญจนา, 3(2).
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุชาติ โสมประยูร และเอมอัชมา วัฒนบุรณนธ์. (2542). การบริหารงานสุศึกษาในโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ.
- อติยา อินแก้ว การพัฒนาเครื่องมือวัดความฉลาดทางสุขภาวะของนักเรียน An Online Journal of Education, 10(1), 262-273. Retrieved from <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/OJED/article/view/40492>
- อัจตรา ประเสริฐสิน. (2563). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแบบวัดพฤติกรรมผู้สูงอายุไทยในสถานสงเคราะห์คนชรา. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 40(3).
- อุมาพร บุญเพชร. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา กับความร่วมมือของบุคลากรในสถานศึกษา สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เอมอัชมา วัฒนบุรณนธ์. (2556). หลักการทางสอนสุศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส. พรินต์ติ้ง เฮาส์.
- Batten, T.R. 1959. *School and Community in Tropies*. London : London Oxford University.
- Graham, J. & Wright. J.A. (1999). What does interprofessional collaboration mean to Professionals working with pupils physical disabilities? *British Journal of Special Education*, 22(1).
- Mesa Public School. (2003). Individual Collaboration Rubic. Retrieved August 10, 2003, from <http://www.mpsaz.org/webquest/jones/collaboration_rubic.html>
- Plymouth State University. (2003). Area of Concern/Targets for Growth Indicators. Retrieved January 9, 2004, from <http://www.plymouth.edu/educate/growth_indicators.pdf>
- Weltch, M., & Tulbert, B. (2000). Practitioner's Perspective of Collaboration: A Social Validation and Factor Analysis. *Journal of Educational and psychological consultant*, 11(3-4), 357-378.
- ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2564)

“สร้อยสายคำ” คัมภีร์ปกครองศาสนจักรและอาณาจักร “Soi Sai Kham” The book of governing the church and kingdom

ชาญวิช ทุมโหมง
Chanchawit Thummong

ครูโรงเรียนบ้านหนองบาก อำเภอป่าติ้ว จังหวัดยโสธร
Instructor, Bannongbak School, Patio District, Yasothon Province

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาด้านฉบับคัมภีร์ใบลานสร้อยสายคำ วัดสำโรงใหญ่ ตำบลสำโรง อำเภอยุทธพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ 2) เพื่อศึกษาคัมภีร์สร้อยสายคำที่มีผลต่อการปกครองศาสนจักรและอาณาจักร และ 3) เพื่อศึกษาบทลงโทษในคัมภีร์สร้อยสายคำ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านฉบับคัมภีร์ใบลานสร้อยสายคำ วัดสำโรงใหญ่ ตำบลสำโรง อำเภอยุทธพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ มีลักษณะเป็นลานก้อม จำนวน 29 ลาน 58 หน้าลาน จารด้วยอักษรไทยน้อย 2) เนื้อหาที่ปรากฏในคัมภีร์สร้อยสายคำ มีเนื้อหาที่บัญญัติขึ้นตามแนวทางศาสนา ดังมีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสอดแทรกอยู่ เช่น พระวินัย เขตอุปจาร อุกุศลกรรมบถ ราชธรรม อปรีหานิยธรรม จำแนกได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นส่วนที่ใช้ปกครองศาสนจักร โดยใช้ข้ออาบัติในทางศาสนาใช้ในการปกครอง ส่วนที่ 2 เป็นส่วนปกครองอาณาจักร มีเนื้อหาประกอบด้วย กฎหมายอุปจาร กฎหมายกล่าวริษยา กฎหมายละเมิดอกุศลกรรมบถ กฎหมายเล่นชู้ เมีย 12 จำพวก ข้อประพฤติเสนาอำมาตย์ โลกธรรม กฎหมายค่าคน กฎหมายคุ้มครองเครื่องปลูกของสวน กฎหมายเสพสังวาสสัตว์ มาตราการาคาสัตว์ กฎหมายลักทรัพย์ ปาราชิกภายนอกศาสนา และปิกณกะโทษ 3) บทลงโทษหรือการใส่สินไหมในคัมภีร์สร้อยสายคำมีชื่อเรียก 11 ชื่อ ได้แก่ ปาราชิก สังฆาติเสส ฤกษ์จัจัย ปาจิตตีย์ ปาฏิเทศนียะ ทุกกฎ ทุกภาสิต ชันคำคอ ชันไหม ชันแปง และชันสมมา ซึ่งสินไหมในแต่ละข้อจะมีโทษแตกต่างกันไปตามแต่ละฐานะเพศ และศักดิ์นา

คำสำคัญ : สร้อยสายคำ, กฎหมายโบราณ

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) study the manuscripts of the palm leaves scriptures at Samrong Yai Temple, Samrong Sub-district, Uthumphon Phisai District, Sisaket Province; 2) study the Soi Sai Kham scriptures which affect the governance of the

religion and the kingdom; and 3) study the punishments mentioned in the Soi Sai Kham scriptures.

The results of this research were as follows 1) Manuscripts of the palm leaves of Soi Sai Kham at Samrong Yai Temple, Samrong Sub-district, Uthumphon Phisai District, Sisaket Province have short features, the number of them is 29 leaves, 58 pages and engraved with Thai Noi characters. 2) The contents of the Soi Sai Kham scriptures were made by citing Buddhism as many of the doctrines shown in them, for example, the discipline, the nearby area of the temples, sinful way, the obligations or responsibilities of a king to his people, the things leading never to decline but only to prosperity. They can be divided into 2 parts: The first part is used for governance the religion by using religious offenses to govern. Another part is used for governance the kingdom. Its contents consist of the laws about the nearby area of the temples, slander, violation of sinful way, committing adultery, the 12 types of wives, regulations for the government officers, 8 worldly concerns, human rights, gardening protection, rape animals, the scale of animals prices, theft, Buddhist monk who committed the gravest transgression of the rules and other miscellaneous laws. 3) There are 11 types of penalties or indemnifications mentioned in the scriptures namely Parajika, Sanghadisesa, Thullaccaya, Pacittiya, Patidesaniya, Dukkata, Dubhasita, Khankhakho, Khan mai, Khanpaeng and Khansomma, in which each compensation has different penalties depending on the status, gender and dignity.

Keywords: Soi Sai Kham necklace, ancient law

บทนำ

สังคมิ์อีสานในอดีตเป็นสังคมิ์ที่อยู่ห่างไกลจากอำนาจรัฐ การปกครองต้องอาศัยตามจารีตคำสอนตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา รูปแบบวิธีการควบคุมทางสังคมิ์เป็นการสอนโดยตรงแก่สมาชิกในสังคมิ์ ต่อมาเป็นการสอนโดยบุคคลโอบายในการควบคุมสังคมิ์ผ่านจารีต และขั้นสุดท้ายเป็นการใช้กฎหมายลายลักษณ์อักษร (อำนาจ พรหมกัลป์ และ ศิวัช ศรีโกคางกุล, 2560: 654) สังคมิ์อีสานเป็นสังคมิ์ที่มีความผูกพันอยู่กับอาณาจักรล้านช้าง เนื่องจากบรรพบุรุษของชาวอีสานส่วนใหญ่มีถิ่นเดิมอยู่บริเวณฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง

สำลิต บัวสีสะหวัด (1993: 1-3) กล่าวว่า กฎหมายชนชาติลาวมี 8 คัมภีร์ ได้แก่ มูลตันโต สร้อยสายคำ พระธรรมศาสตร์หลวง สุวรรณมุกขะ ราชศาสตร์ โคสาราช สังคหปรณ และ

คัมภีร์คติโลกดศีธรรม คัมภีร์สร้อยสายคำเป็นคัมภีร์ที่ยึดวินัยสงฆ์ 227 ข้อเป็นหลักการสร้างกฎหมายของสองฝ่าย คือ ฝ่ายบรรพชิต และฝ่ายฆราวาส

คัมภีร์สร้อยสายคำ แต่งขึ้นในสมัยพระเจ้าโพธิสารราช เมื่อประมาณ พ.ศ. 2063 มีเนื้อหาข้อห้ามและการลงโทษอิงตามหลักอาญาปาติโมกข์ กล่าวถึงพฤติกรรมกระทำความผิดของบุคคล อ้างเปรียบเทียบการกระทำความผิดละเมิดพระวินัยของภิกษุ แล้วกล่าวอธิบายบทลงโทษจากหนักไปหาเบาตามอย่างวินัยสงฆ์ แต่บทลงโทษและการปรับโทษบุคคลจะนำสถานะ ศักดินา อายุ เพศ มาประกอบด้วย (วิลาวรรณ มหาราช และ ประสาน กมลพุทธิ, 2555: 65)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาต้นฉบับคัมภีร์ใบลานสร้อยสายคำ
2. เพื่อศึกษาคัมภีร์สร้อยสายคำที่มีผลต่อการปกครองศาสนาจักร และอาณาจักร
3. เพื่อศึกษาบทลงโทษในคัมภีร์สร้อยสายคำ

วิธีดำเนินการ

1. ปฎิวัติคัมภีร์ใบลานสร้อยสายคำ และศึกษาเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. นำข้อมูลมาสังเคราะห์และเรียบเรียงเนื้อหา

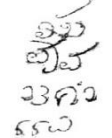
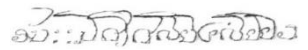
สรุปผล

1. ต้นฉบับ

ต้นฉบับสร้อยสายคำ เป็นเอกสารใบลาน จำนวน 1 ผูก แต่เดิมจำนวน 30 ลาน สูญหาย 1 ลาน คือลานที่ 22 ปัจจุบันคงเหลือ 29 ลาน 58 หน้าลาน ไม่มีปกหน้าและปกหลัง ขนาดกว้าง 5.5 เซนติเมตร ยาว 23 เซนติเมตร เป็นเอกสารใบลานวัดสำโรงใหญ่ ตำบลสำโรง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดศรีสะเกษ จารด้วยอักษรไทยน้อย หน้าลานละ 6 บรรทัด

ชื่อเรื่องสร้อยสายคำมีปรากฏการเขียนดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงชื่อเรื่อง

อักษร	ข้อความ
	อัน (นี้) สร้อยสายคำแล
	อันนี้สร้อยสายคำแล (30/1/5) ¹

¹ การอ้างอิงเนื้อหาใบลาน ลาน/หน้า/บรรทัด เช่น 30/1/5

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 การปกครองศาสนจักร

ศาสนจักร คือ อำนาจในการปกครองทางศาสนา คำว่าศาสนจักรในที่นี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาไปที่การปกครองฝ่ายพระพุทธศาสนา เรียกอีกอย่างว่าพุทธจักร การปกครองศาสนจักรในคัมภีร์สร้อยสายคำยัดการปฏิบัติตามพระธรรมวินัยหรือพระปาติโมกข์เป็นหลัก และนอกจากนี้แล้วการปกครองศาสนจักรยังมีการนำเอากฎหมายบ้านเมืองมาใช้ปกครองร่วมด้วย เช่น กฎหมายเล่นชู้ กฎหมายลักขโมย และการสร้างกฎวิหารที่เหมาะสมแก่สมณสาธิตและสมณศักดิ์ของพระสงฆ์ เป็นต้น มีเนื้อหาจำแนกได้ ดังนี้

3.1.1 สังฆาติเสส

สังฆาติเสสเป็นเรื่องที่ถูกล่ามถึงในคัมภีร์สร้อยสายคำเป็นเรื่องแรก สังฆาติเสส เป็นชื่อหมวดอาบัติหนักรองจากปาราชิก ต้องอยู่กรรมจึงพ้นได้ คือเป็นครุกาบัติ (อาบัติหนัก) (พระพรหมคุณาภรณ์, 2559: 422) สังฆาติเสสมิ 13 ข้อ ได้แก่ 1) จงใจทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน 2) ถูกต้องกายกับมาตุคาม 3) พุดเกี้ยวหญิง 4) ให้บำเรอความใคร่ของตน 5) ชักสื้อหญิงชายให้เป็นผัวเมียกัน 6) การสร้างกุฎิ 7) การสร้างวิหาร 8) ภิกษุใส่ความภิกษุด้วยอาบัติปาราชิก 9) ภิกษุแก่งสมมติแล้วใส่ความว่าปาราชิก 10) ภิกษุทำสังฆเภท 11) สนับสนุนภิกษุทำสังฆเภท 12) ภิกษุเป็นคนว่ายาก 13) ภิกษุประจบคฤหัสถ์

3.1.2 ปาราชิก

ปาราชิกสิกขาบทจัดอาบัติหนัก เมื่อภิกษุละเมิดแล้วจะขาดจากความเป็นภิกษุทันที ต้องสละสมณเพศและไม่ได้รับอนุญาตให้อุปสมบทอีก ได้แก่ 1) การเสพเมถุน ต้นบัญญัติเกิดจากพระสุทินได้ออกบวชในพระพุทธศาสนา ต่อมาได้กลับไปเสพเมถุนกับอดีตภรรยา 2) การถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ ต้นบัญญัติเกิดจากพระธนิยะกุมภการบุตร ได้ลักไม้ของหลวงมาสร้างกุฎิ 3) การพรากกายมนุษย์ ต้นบัญญัติเกิดจากภิกษุได้ฆ่ากัน และ 4) การกล่าวอวดอุตริมนุสสธรรม ต้นบัญญัติเกิดจากภิกษุกล่าวอวดอ้างคุณวิเศษที่ไม่มีในตัว

3.1.3 การสร้างกุฎิวิหาร

คัมภีร์สร้อยสายคำได้ระบุถึงการสร้างกุฎิถวายพระสงฆ์ ซึ่งความกว้างหรือความใหญ่ของกุฎิสถาจะแตกต่างกันไปตามแต่สมณศักดิ์ของภิกษุรูปนั้น ซึ่งสมณศักดิ์ในที่นี้เป็นสมณศักดิ์ที่แต่งตั้งขึ้นจากคนในท้องถิ่น ไม่ใช่การแต่งตั้งขึ้นจากส่วนกลางดังเช่นปัจจุบัน สมณศักดิ์ในอดีตแบ่งเป็น 2 ฝ่าย คือฝ่ายการศึกษา และฝ่ายบริหาร สมณศักดิ์ฝ่ายการศึกษา เป็นฝ่ายที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษา สังคมจึงมีการจัดระดับความรู้ไว้เป็น 4 ระดับ ได้แก่ 1) ญาสำเร็จ 2) ญาชา 3) ญาคู 4) ญาท่าน (พระปลัดอำพร กุศลจิตโต, 2541: 6-8)

หลักเกณฑ์ในการสร้างกุฎิพระสงฆ์ในคัมภีร์สร้อยสายปรากฏตำแหน่งสมณศักดิ์เพียง 3 ตำแหน่ง ได้แก่ สมเด็จหรือสำเร็จ ชา และหัวครูหรือครู ดังนี้ 1) กุฎิสมเด็จ กว้างยาว 5 วา กุฎิ 9 ห้อง แต่ละห้องกว้างยาว 5 ศอก หน้าต่างกว้าง 7 กำ ดวดสูง 8 ศอก พื้นสูง 3 ศอก 2) กุฎิชา ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2564)

กว้างยาว 5 วา กุฏิ 5 ห้อง แต่ละห้องกว้างยาว 5 ศอก หน้าต่างกว้าง 3 ก้าว ดวดสูง 6 ศอก พื้นสูง 3 ศอก และ 3) กุฏิหวัศร กว้างยาว 2 เส้น กุฏิ 7 ห้อง แต่ละห้องกว้างยาว 5 ศอก หน้าต่างกว้าง 5 ก้าว ดวดสูง 7 ศอก พื้นสูง 3 ศอก

การปกครองศาสนจักรในสร้อยสายคำล้นได้รับต้นแบบมาจากพระปาติโมกข์ ซึ่งพระวินัยที่นำมาบัญญัติไว้ในคัมภีร์สร้อยสายคำมีเพียงอาบัติ 2 ประการ คือ อาบัติปาราชิก และอาบัติสังฆาทิเสส ซึ่งนับว่าเป็นอาบัติหนักหรือโทษหนักในทางพระพุทธศาสนา ถึงแม้อาบัติ 5 ประการที่เหลือไม่ได้ถูกนำมาบัญญัติไว้อย่างละเอียด แต่มีการกล่าวถึงในส่วนท้ายว่า “...อาบัติติยา อันว่าอาบัติภิกขุมี 2 ร้อย ยี่สิบ 7 ตัวแล...” (4/1/5-4/2/5)

2.2 การปกครองอาณาจักร

อาณาจักร คือ อำนาจปกครองทางบ้านเมือง จำแนกได้ ดังนี้

2.2.1 กฎหมายอุปจาร

อุปจาร หมายถึง เฉียด, จวนเจียน, ที่ใกล้ชิด, ระยะใกล้เคียง, ชาน, บริเวณรอบ ๆ ดังตัวอย่างที่ว่า อุปจารเรือน อุปจารบ้าน (พระพรหมคุณาภรณ์, 2559: 572) พ่อบ้านมีหน้าที่ในการตรวจตราชุมชนที่ตนปกครองให้พ้นจากโจรขโมย อีกทั้งมีหน้าที่รักษาอุปจารต่าง ๆ คัมภีร์สร้อยสายคำได้กำหนดอุปจารต่าง ๆ ไว้ดังนี้ อุปจารไร่ 10 วา อุปจารนา 15 วา อุปจารบ้าน 60 เส้น อุปจารวัด 70 วา

2.2.2 กฎหมายกล่าวริษยา

ริษยา คือ ความไม่ยากให้คนอื่นได้ดี เขาได้ดีตนอยู่ไม่ได้ เห็นผู้อื่นได้ดีไม่สบายใจ คำเดิมในสันสกฤตเป็น อิริษา บาลีใช้ว่า อีสสา (พระพรหมคุณาภรณ์, 2559: 343) ในต้นฉบับเขียน ตัว ล ประสมกับสระอี ตัว ด เป็นตัวสะกด ตัว ส ตัว ย ห้อยประสมกับสระอา “ลิตสยา” (อิธ: ๗๖) และ ตัว ล ประสมกับสระอี ตัว ด เป็นตัวสะกด ตัว ท ประสมกับสระ อะ ตัว ห ตัว ย ห้อยประสมกับสระอา “ลิตทะยา” (อิธ: ๗๗) มีตัวอย่างการคือ *ไผ่ผู้กล่าวลิตสยากันถึกโทษขึ้นถูลัจจย* (6/2/2) และ *ไผ่ผู้กล่าวลิตทะยาแสนถึกโทษขึ้นสังฆา* (6/1/5)

คัมภีร์สร้อยสายคำกล่าวถึงกฎหมายการกล่าวริษยาบุคคลต่าง ๆ ไว้ดังนี้ 1) ริษยาเสนาอำมาตย์โทษปาราชิก 2) ริษยาเพียโทษสังฆาทิเสส 3) ริษยาแสนโทษสังฆาทิเสส 4) ริษยาหมื่นด้านโทษขึ้นทุกกฎ 5) ริษยาหัวท้าวโทษปาจิตตีย์ 6) ริษยาหม่อมบ่าวโทษปาฏิเทสนียะ 7) ริษยาซึ่งกันและกันโทษถูลัจจย 8) ริษยาครูสังฆราชโทษเทียน 1,000 บาท 9) ริษยาเจ้าหัวชาโทษเทียน 100 บาท กล่าวริษยาพระภิกษุสามเณรโทษเทียน 1 บาท

2.2.3 กฎหมายละเมิดอภิสกุลกรรมบถ

คัมภีร์สร้อยสายคำได้กล่าวถึงอภิสกุลกรรมบถ คือข้อที่ไม่ควรประพฤติจำแนกได้ 3 ทาง คือ กายกรรม วจีกรรม และมโนกรรม ดังนี้

1) กายกรรม สิ่งไม่ควรประมาณ 13 ประการ ดังนี้
1.พระมหากษัตริย์ 2. เสนาอำมาตย์ 3. พระภิกษุสงฆ์ 4. พ่อแม่ผู้เฒ่าผู้แก่ 5. ญาติพี่น้อง 6. แยกบ้านแยกเมือง 7. พ่อค้าแม่ค้า 8. ราชทูตต่างประเทศ 9. ลูกเมียผู้อื่น 10. ไร่นาผู้อื่น 11. เรือกสวนผู้อื่น 12. บ้านเรือนผู้อื่น และ 13. ข้าวของเครื่องใช้

2) วจีกรรม สิ่งที่ไม่ควรด่าทอ 9 ประการ ดังนี้
1. พระมหากษัตริย์ 2. เสนาอำมาตย์ 3. พระภิกษุสงฆ์ 4. พ่อแม่ผู้เฒ่าผู้แก่ 5. ญาติพี่น้อง 6. แยกบ้านแยกเมือง 7. พ่อค้าแม่ค้า 8. ราชทูตต่างประเทศ และ 9. ลูกเมียผู้อื่น

3) มโนกรรม สิ่งที่ไม่ควรกระทำ ดังนี้ 1. พุดสวนพระมหากษัตริย์เมื่อพระมหากษัตริย์กำลังคุยกัน 2. พุดสวนครูอาจารย์เมื่อครูอาจารย์กำลังคุยกัน 3. เดินผ่านผู้คนโดยไม่ขออนุญาต 4. นั่งในที่ไม่เหมาะสมเมื่อไปบ้านเรือนผู้อื่น 5. นั่งในที่ไม่เหมาะสมขณะคุยกับพระสงฆ์ 6. เด็ดผลไม้ในวัดโดยไม่ขออนุญาต

คัมภีร์สร้อยสายคำได้กล่าวโทษของบุคคลที่ล่วงละเมิดอภิสกุลกรรมไว้ว่าบุคคลใดได้ละเมิดกายกรรมถูกโทษทุกกฎ ละเมิดวจีกรรมและมโนกรรมถูกโทษสังฆาทิเสส

2.2.4 กฎหมายเล่นขู้

คัมภีร์สร้อยสายคำได้กำหนดโทษการเล่นขู้ไว้ ดังนี้

1) หัวครูสังฆราชเล่นขู้เมียเสนาอำมาตย์ หัวครูปาราชิก 9 สีกาปาราชิก 4 2) เจ้าหัวชาเล่นขู้เมียขุนนาง หัวชาปาราชิก 4 สีกาปาราชิกตัน 3) ขุนนางเล่นขู้ไพร่ ผู้ชายโทษปาราชิก 8 ผู้หญิงโทษปาราชิกตัน 4) ไพร่เล่นขู้ขุนนาง ผู้ชายโทษปาราชิก 4 ผู้หญิงโทษปาราชิกตัน 5) ไพร่เล่นขู้นางสนมในวัง ผู้ชายโทษปาราชิก 9 ผู้หญิงโทษปาราชิก 5 เขียนผู้ชาย 500 ครั้ง เขียนผู้หญิง 250 ครั้ง โทษจำคุกคนละ 3 เดือน เลี้ยงช้างอีกคนละ 3 ปี 6) ไพร่เล่นขู้กับภรรยาที่สามีไปราชการ โทษผู้ชาย 15 บาท โทษผู้หญิง 12 บาท 7) สามีไปค้าขาย ภรรยาแอบมีขู้ โทษผู้ชาย 15 บาท โทษผู้หญิง 8 ตำลึง 8) สามีอยู่บ้าน ภรรยาแอบเล่นขู้ โทษผู้ชาย 8 ตำลึง โทษผู้หญิง 6 ตำลึง 2 บาท 9) ลูกเขยเล่นขู้แม่ยายไม่มีสามี โทษลูกเขย 2 บาท โทษแม่ยาย 3 บาท ให้ผู้เฒ่าผู้แก่ 1 บาท ให้เจ้าโทษ 1 บาท คารวะหลักคำ 3 บาท 10) ลูกเขยเล่นขู้แม่ยายมีสามี โทษลูกเขย 3 บาท โทษแม่ยาย 1 ตำลึง ให้คนเฒ่าคนแก่ 1 บาท ให้ฝ่ายสามี 1 บาท 11) พี่เขยเล่นขู้น้องภรรยาไม่มีสามี โทษพี่เขย 6 บาท ควาย 1 ตัว ให้คนเฒ่าคนแก่ 2 บาท ขอมมาพ่อ 2 บาท ขอมมาแม่ 2 บาท ให้เจ้าโคตรควาย 1 ตัว 12) พี่เขยเล่นขู้น้องเมียมีสามี พี่เขยโทษปาราชิก 4 13) น้องเมียมีสามี พี่เขยโทษปาราชิก 4 น้องเมียโทษปาราชิกสะหัด 14) น้องเขยเล่นขู้พี่สาวของเมีย ไม่มีสามี มีโทษ 13 บาท ให้คนเฒ่าคนแก่ 2 บาท ให้แม่ 2 บาท 15) น้องเขย เล่นขู้พี่สาวเมียมีสามี น้องเขยโทษปาราชิก 4 พี่สาวเมียโทษปาราชิกตัน 16) พ่อเล่นขู้กับลูกสาวไม่มีสามี พ่อโทษ

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2564)

สังฆาภิเสส ลูกสาวโทษทุกกฎ ให้ผู้เฒ่าผู้แก่ 5 บาท คารวะหลักคำ 5 บาท ให้แม่ 3 บาท ให้เจ้าโคตร 2 บาท 17) พ่อมีชู้กับลูกสาวมีสามี พ่อโทษปาราชิก 8 ลูกสาวโทษปาราชิกต้น 18) พี่ชายมีชู้กับน้องสาวมีสามี พี่ชายโทษปาราชิกต้น น้องสาวโทษปาราชิกสะหงัด 19) พี่ชายมีชู้กับน้องสาวไม่มีสามี พี่ชายโทษปาจิตติย์ น้องสาวโทษถูกลักจ้าย ให้คนเฒ่าคนแก่ 1 บาท ให้เจ้าโคตร 1 บาท คารวะหลักคำ 1 ตำลึง เทียน 1 พันบาท

2.2.5 เมีย 12 จำพวก

เมีย 12 จำพวก ดังนี้ 1) ผัวแต่งเมียแปง คือ หญิงที่ชายหมั้นหมายไว้ 2) หญิงที่พระมหากษัตริย์หมั้นหมายไว้ 3) หญิงที่เฝ้าทาสมาเป็นเมีย 4) หญิงที่มีสามีแล้วตนเอามาเป็นเมีย 5) หญิงที่ฝ่ายชายชู้เอาเป็นเมีย 6) หญิงที่ปลงใจเสพลังวาสเป็นผัวเมียกัน 7) หญิงที่ชู้ฝ่ายชายเป็นสามี 8) เมียได้จากการเป็นชู้กับเมียผู้อื่น 9) เมียที่บังคับลูกหลานเป็นเมีย 10) เมียที่ได้จากการรักษาพยาบาล 11) เมียได้จากขันกั้นขันพัน 12) เมียได้จากการชิงปล้น

เมีย 12 จำพวกนี้ มีค่าโทษ ดังนี้ 1) จำพวก 1: 12 ตำลึง 2 บาท 2) จำพวก 2: 12 หัต 3) จำพวก 3: 11 ตำลึง 2 บาท 4) จำพวก 4: 12 ตำลึง 1 หัต 5) จำพวก 5: 10 ตำลึง 1 บาท 6) จำพวก 6: 10 ตำลึง 7) จำพวก 7: 9 ตำลึง 2 บาท 8) จำพวก 8: 9 ตำลึง 9) จำพวก 9: 8 ตำลึง 2 บาท 10) จำพวก 10: 8 ตำลึง

2.2.6 ข้อประพุดติเสนาอำมาตย์

1) บุคคลมีหน้าที่ตัดสินความ ให้ตัดสินคดีอย่างถ้อยถ้อย อย่าเห็นแก่สินจ้างรางวัล หากละเมิดโทษปาราชิก 10 2) บุคคลทำร้ายชีวิตพระมหากษัตริย์โทษปาราชิก 2 3) บุคคลขโมยของโทษปาราชิก 3 4) บุคคลสมสู่เมียคนอื่นโทษปาราชิก 4 5) เสนาอำมาตย์ใช้อำนาจข่มเหงสมสู่ลูกเมียผู้อื่น ถือว่าทำผิดตามธรรมศาสตร์ 6) หากตัดสินยังไม่เป็นที่ชอบธรรม ให้ยกเลิกการตัดสินนั้นแล้วให้ตัดสินใหม่ 7) การตัดสินคดีความต้องประกอบด้วยพยาน 2 ส่วน คือ นักบวช และผู้รักษาศีลได้ 8) พุดกลับความโทษปาราชิก 4 9) เหล่าเสนาพาริพลหลบหนี โทษปาราชิก 6 10) ทำสงครามยังไม่เสร็จหนีกลางคัน โทษปาราชิก 7 11) มหาเสนาพาริพลหนีออกจากเมืองโทษปาราชิก 8 12) มหาเสนาผู้การบริหารบ้านเมืองไม่ร่วมประชุมโทษปาราชิก 9

2.2.7 โลกธรรม

โลกธรรม คือ ธรรมที่ประจำโลก ธรรมดาของโลก มี 8 อย่าง คือ มีลาภ ไม่มีลาภ มียศ ไม่มียศ นินทา สรรเสริญ สุข ทุกข์ ในคัมภีร์สรวัยสายคำได้กล่าวถึงโลกธรรมดังที่ปรากฏว่า “...บัดนี้จักจาโลกธรรมทั้ง 8 บาลีตั้งว่าดังนี้...” (13/2/3-13/2/4) เมื่อพิจารณาแล้วพบว่าโลกธรรมที่กล่าวนั้นหมายถึงราชธรรม หรือธรรมสำหรับพระเจ้าแผ่นดินซึ่งโดยทั่วไปมี 10 ประการ คือ 1. ทาน 2. ศีล 3. ปริจจาคะ 4. อาชวชะ 5. มัททวะ 6. ตบะ 7. อักโกธะ 8. อวิหิงสา 9. ขันติ 10. อวิโรธนะ

คัมภีร์สรวัยสายคำได้กล่าวถึงโลกธรรมไว้ว่ามี 8 ประการ แต่สามนำมาตีความได้เพียง 6 ข้อ ได้แก่ 1. ทาน 2. ศีล 3. ปริจจาคะ 4. อชฺชว 5. ตบะ 6. อุกโกธ

2.2.8 กฎหมายค่าคน

1) ค่าพ่อคนตายโทษ 35 ทัด 2) ค่าพ่อคนเป็น 30 ทัด 3) ค่าแม่คนตาย 30 ทัด 4) ค่าแม่คนเป็น 1 ชั่ง 5) ค่าลูกคนตาย 1 ชั่ง 6) ค่าลูกผู้ชายเป็น 15 7) ค่าลูกผู้หญิงตาย 15 8) ค่าลูกผู้หญิงเป็น 12 บาท 9) ค่าหลานผู้ชายตาย 12 บาท 10) ค่าหลานผู้ชายเป็น 6 ตำลึง 1 บาท 11) ค่าหลานผู้หญิงตาย 8 ตำลึง 12) ค่าหลานผู้หญิงเป็น 4 ตำลึง

2.2.9 กฎหมายคัมของเครื่องปลูกของสวน

1) บุคคลใดตัดต้นกล้วย ตัดใบตองกล้วยมึงกล้วยแนนผู้อื่น ปรับ 10 บาท ขุดต้นทิ้ง ปรับ 5 ตำลึง 2) บุคคลใดฆ่าไก่ขวัญผู้อื่น ปรับ 10 บาท ฆ่า 1 ตัวชดใช้ค่า 2 ตัว 3) บุคคลใดขโมยผัสดัด ปรับ 5 สลึง ผัสดัดปรับ 10 สลึง ผัสดัดปรับ 5 บาท ผัสดัดปรับ 10 บาท ผัสดัดปรับ 5 ตำลึง 4) ผัสดัด 5 ครั้ง ผัสดัดปาราชิก 9 ปรับ 2 ชั่ง 4) ผัสดัด 151 ครั้ง จำคุก 3 เดือน และเลี้ยงช้างให้ราชการอีก 3 ปี

2.2.10 กฎหมายเสพสังวาสสัตว์

1) พ่อเสพสังวาสควาย โทษ 10 บาท 2) ลูกเสพสังวาสควาย โทษ 5 บาท 3) หลานเสพสังวาสควาย โทษ 10 สลึง 4) พ่อเสพสังวาสสุนัข โทษ 6 บาท 5) ลูกเสพสังวาสสุนัข โทษ 4 บาท 6) หลานเสพสังวาสสุนัข โทษ 6 สลึง 7) พ่อเสพสังวาสม้า โทษ 3 ตำลึง 8) ลูกเสพสังวาสม้า โทษ 6 บาท 9) หลานเสพสังวาสม้า โทษ 3 บาท

2.2.11 มาตรการราคาสัตว์

ช้างตาย 35 ทัด ช้างเป็น 30 ทัด แม่ช้างตาย 30 ทัด แม่ช้างเป็น 1 ชั่ง 5 ตำลึง พ่อม้าตาย 62 บาท พ่อม้าเป็น 6 ตำลึง แม่ม้าตาย 5 ตำลึง 2 บาท แม่ม้าเป็น 5 ตำลึง พ่อควายตาย 4 ตำลึง พ่อควายเป็น 2 ตำลึง แม่ควายตาย 3 ตำลึง แม่ควายเป็น 10 บาท ลูกควายตัวเมีย 1 บาท ตัวผู้ 2 บาท ลูกม้าตัวเมีย 3 บาท ตัวผู้ 6 บาท ลูกช้างออกใหม่ ช้างพัง 6 บาท ช้างพลาย 3 ตำลึง สัตว์เลี้ยงเข้าทำลายเรือกสวนไร่นา เสียค่าปรับ 5 บาท

2.2.12 กฎหมายลักทรัพย์

1) ขโมยข้อมโทษ 5 บาท 2) ขโมยไซโทษ 6 สลึง 3) ขโมยชุดโทษ 3 บาท 4) ขโมยตุ้มโทษ 6 สลึง 5) ขโมยไถโทษ 10 บาท 6) ขโมยคราดโทษ 2 ตำลึง 7) ขโมยแอกโทษ 1 บาท 8) ขโมยอ้อมโทษ 2 สลึง 9) ขโมยไถไม่ไช้ฤดูทำนาโทษ 5 บาท 10) ขโมยคราดไม่ไช้ฤดูทำนาโทษ 4 บาท 11) ขโมยแอกไม่ไช้ฤดูทำนาโทษ 2 สลึง

2.2.13 ปาราชิกภายนอกศาสนา

ปาราชิกภายนอกศาสนาเป็นข้อปฏิบัติของพระมหากษัตริย์และเสนาอำมาตย์ ปรากฏในคัมภีร์สร้อยสายคำความว่า “...ปาราชิกกับท้าวพระยาเสนาอำมาตย์ภายนอกศาสนามี 9 ประการ...” (26/2/4-5) ปาราชิกภายนอกประกอบด้วย 9 ข้อ ดังนี้ 1) พระมหากษัตริย์ไม่ปฏิบัติตามหลักคำของบ้านเมือง 2) ปองร้ายพระมหากษัตริย์ 3) ออกจากสนามรบขณะกำลังทำศึก 4) ด่าทอนางปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2564)

สนม 5) ขโมยของจากคลังหลวง 6) น้อราชฎ์บังหลวง 7) ขณะประชุมไม่ออกความคิดเห็น เมื่อเสร็จสิ้นการประชุมแล้วจึงออกความเห็น 8) ไม่รู้สึกยินดียินร้ายกับการประชุม 9) ไม่ใส่ใจการบริหารบ้านเมือง

เมื่อเราพิจารณาถึงปาราชิก 9 หรือปาราชิกภายนอกศาสนาแล้ว จะพบว่า เป็นข้อปฏิบัติของเหล่าเสนาอำมาตย์ นักปกครองที่ต้องเอาใจใส่ต่อการบริหารบ้านเมือง ซึ่งปาราชิก 9 สอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ชื่อว่า อปริหานิยธรรม คือ ธรรมที่ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม ประกอบด้วย 1. หมั่นประชุม 2. ประชุมและเลิกประชุมอย่างพร้อมเพรียง 3. ไม่ถืออำนาจใจบัญญัติสิ่งที่มิได้บัญญัติ ไม่ล้มล้างสิ่งที่ได้บัญญัติ 4. เคารพนบถผู้อื่น 5. ไม่ข่มเหงสตรี 6. เคารพบุชณียสถานในศาสนา 7. ให้ความคุ้มครองบรรพชิต

2.2.14 ปกิมกะโทษ

ปกิมกะโทษคือข้อปฏิบัติเล็ก ๆ น้อย ๆ ตัวอย่างเช่น “...อย่าตัดเส อย่าพะแลหวน อย่าตามปะนม อย่าถ่มสละหลุด อย่าชู้ตธณิ อย่าตีโอด...” (26/1/5-26/2/4)

2.3 การใส่สินไหม

การใส่สินไหม มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า ปรับไหม คือ การให้ผู้กระทำความผิดหรือกระทำละเมิดชำระเงินค่าสินไหมทดแทน การใส่สินไหมคัมภีร์สร้อยสายคำจำแนกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ การใส่สินไหมตามข้ออาบัติพระภิกษุ และการใส่สินไหมตามคักดินา ดังนี้

2.3.1 การใส่สินไหมตามข้ออาบัติของพระภิกษุ

ข้ออาบัติพระธรรมวินัยจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ ครุกาบัติหรืออาบัติหนัก และลหุกาบัติหรืออาบัติเบา ยังจำแนกได้เป็นอาบัติที่แก้ไขได้และแก้ไขไม่ได้ อาบัติหนักและแก้ไขไม่ได้ได้แก่ ปาราชิก อาบัติหนักและสามารถแก้ไขได้ ได้แก่ สังฆาติเสส อาบัติที่เป็นอาบัติเบาและสามารถแก้ไขได้ ได้แก่ ฤทธัจจย ปาจิตตีย์ ทุกกฏ และทพภาสิต

คัมภีร์สร้อยสายคำได้มีการนำเอาข้ออาบัติไปใช้ในการตัดสินข้อปฏิบัติ เช่น หากทำความผิดร้ายแรง จะมีโทษเป็นปาราชิก หากทำความผิดรองลงมาจะมีโทษเป็นสังฆาติเสสเรื่อยไปตามลำดับ ซึ่งโทษในแต่ละข้อจะมีการกำหนดค่าโทษไว้ต่างกัน

ปาราชิกเป็นอาบัติที่ร้ายแรงที่สุดในข้ออาบัติของพระภิกษุ หากภิกษุใดต้องอาบัตินี้จะพ้นจากภิกษุทันที การปรับอาบัติปาราชิกในคัมภีร์สร้อยสายคำนอกจากจะพ้นจากความเป็นภิกษุแล้วต้องเสียเป็นค่าปรับอีกด้วย โทษปาราชิกที่ปรากฏในคัมภีร์สร้อยสายคำมีกำหนดไว้ถึง 9 ขั้นด้วยกัน โดยมีค่าปรับที่แตกต่างกันไปตามแต่ละขั้น และสถานะ ดังตารางแสดงตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ตารางแสดงตัวอย่างค่าปรับปาราชิกชั้นต่าง ๆ

ลำดับปาราชิก	พระสงฆ์	ฆราวาส	
		ผู้หญิง	ผู้ชาย
ปาราชิก 1	18 ตำลึง	4 ตำลึง	8 ตำลึง
ปาราชิก 2	12 บาท	5 ตำลึง	10 ตำลึง
ปาราชิก 3	ไม่ปรากฏ	7 ตำลึง 2 บาท	15 (ตำลึง)

2.3.2 ใส่สินไหมตามคักดินา

การใส่สินไหมตามคักดินากำหนดโทษไว้ 4 ชั้น ได้แก่ 1. ชั้นชั้นไหม 2. ชั้นชั้นแปลง 3. ชั้นชั้นสมมา และ 4. ชั้นชั้นค่าคอ ลำลิต บั้วสะหวัน (1993: 3) ได้กล่าวถึงโทษ 4 สถานนี้ไว้ว่า “ชั้นค่าคอ” เป็นชั้นหมั่นตโทษ “ชั้นไหม” เป็นโทษค่อนข้างหนัก “ชั้นแปลง” เป็นโทษปานกลาง “ชั้นสมมา” เป็นโทษสถานเบา

บัวริน วงศ์ศรี (2553: 87-88 อ้างถึงใน ชวนาการ จันนาเวช, 2560: 22-23) อธิบายลักษณะโทษชั้นต่าง ๆ ดังนี้ โทษชั้นชั้นไหม เป็นโทษปรับไหม ซึ่งจะปรับเป็นเงินมากน้อยตามแต่ยศศักดิ์ โทษชั้นชั้นแปลง เป็นโทษซ่อมแซมในกรณีที่สร้างความเสียหายให้แก่ข้าวของหรือสิ่งปลูกสร้าง ชั้นชั้นสมมา เป็นชั้นที่ทำให้ผู้กระทำผิดขอมาแก่ผู้เสียหาย ในบางครั้งหากเป็นโทษที่สร้างความเสียหาย เช่น การขโมยอุปกรณ์ทำนา ผู้กระทำผิดต้องชดใช้ค่าของที่ขโมยไปด้วย ชั้นชั้นค่าคอ เป็นโทษประหาร ส่วนใหญ่เป็นคดีร้ายแรง เช่น ทำร้ายผู้อื่นให้ถึงแก่ชีวิต เมื่อต้องโทษประหารชีวิตก็ต้องไถ่ชีวิตด้วยเงินเท่ากับจำนวนค่าคอ

การปกครองในอดีตมีการปกครองที่เรียกว่า “อาญาสี่” เป็นตำแหน่งปกครองหัวเมืองตามธรรมเนียมอาณาจักรล้านช้าง ซึ่งกำหนดตำแหน่งสำคัญไว้ 4 ตำแหน่ง คือ เจ้าเมืองอุปราช ราชวงศ์ ราชบุตร นอกจากนี้ยังมีตำแหน่งเสนาบดี ที่อยู่ลำดับต่อจากอาญาสี่ และตำแหน่งพิเศษที่อาญาสี่แต่งตั้งขึ้น (ธวัช ปุณโณทก, 2542: 5210) ซึ่งแต่ละชั้นมีการกำหนดค่าโทษไว้แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับชั้นโทษและตามตำแหน่งคักดินา ในคัมภีร์สร้อยสายคำได้ปรากฏตำแหน่งคักดินาถึง 10 ตำแหน่ง ได้แก่ พันนาหัวเค็ก เพี้ยในนา แสนในนา หมั่นในนา ไพรน้อย เพี้ยนานอก นาเมือง แสนนอกเมือง หมั่นนอกเมือง หัวท้าวนอกเมือง หม่อมบ่านนอกเมืองผู้วิจยไต่ยกมานำเสนอเพียง 5 ตำแหน่งดังตารางที่ 3 ตารางที่ 3 ตารางแสดงการปรับโทษชั้นต่าง ๆ ตามคักดินา

ตำแหน่ง	ชั้นโทษ		
	ชั้นค่าคอ	ชั้นไหม	ชั้นแปลง
พันนาหัวเค็ก	1,600 บาท	800 บาท	400 บาท
เพี้ยในนา	1,400 บาท	700 บาท	302 บาท
แสนในนา	1,200 บาท	600 บาท	300 บาท

หมื่นในนา	800 บาท	400 บาท	200 บาท
ไพร่น้อย	400 บาท	200 บาท	100 บาท

โดยเทียบข้อบัตินของพระภิกษุกับการใส่สินไหมแล้วจะพบว่า ปาราชิกเทียบได้กับชั้นค่าคอ สังฆาติเสสเทียบได้กับชั้นไหม ฤทธัจจยเทียบได้กับชั้นแปง ปาจิตตีย์ ปาฏิเทสนียะ ทุกกฎ และพุทธานุสิต เป็นชั้นสมมา

การใส่สินไหมที่ปรากฏในคัมภีร์มีชื่อเรียก ดังนี้ 1) ปาราชิก 2) สังฆาติเสส 3) ฤทธัจจย 4) ปาจิตตีย์ 5) ปาฏิเทสนียะ 6) ทุกกฎ 7) พุทธานุสิต 8) ชั้นค่าคอ 9) ชั้นไหม 10) ชั้นแปง และ 11) ชั้นสมมา ซึ่งสินไหมมีโทษแตกต่างกันไปตามแต่ละฐานะ เพศ และศักดิ์นา

อภิปรายผล

ต้นฉบับคัมภีร์สร้อยสายคำ เป็นเอกสารใบลาน จำนวน 1 ผูก แต่เดิมจำนวน 30 ลาน สูญหาย 1 ลาน คือลานที่ 22 ปัจจุบันคงเหลือ 29 ลาน 58 หน้าลาน เอกสารใบลานวัดสำโรงใหญ่ ตำบลสำโรง อำเภอกุฑมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ อักษรไทยน้อย หน้าลานละ 6 บรรทัด

คัมภีร์สร้อยสายคำมีเนื้อหาที่กล่าวถึงการปกครองผู้คนในสังคม จำแนกออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นข้อปกครองของบรรพชิต หรือส่วนศาสนจักร และส่วนที่ 2 เป็นข้อปกครองของฆราวาส หรือส่วนอาณาจักร การปกครองฝ่ายศาสนจักรจะยึดหลักการปกครองตามพระธรรมวินัยเป็นหลัก การปกครองฝ่ายอาณาจักร ผู้วิจัยได้จำแนกออกเป็น 14 ข้อ ได้แก่ 1) กฎหมายอุปจาร 2) กฎหมายกล่าวริษยา 3) กฎหมายละเมิดอกุศลกรรม 4) กฎหมายเล่นขู้ 5) เมีย 12 จำพวก 6) ข้อประพฤตินามัตย 7) โลกธรรม 8) กฎหมายค่าคน 9) กฎหมายคุ้มครองเครื่องปลูกของสวน 10) กฎหมายเสพสังวาสสัตว์ 11) มาตราคาราคาสัตว์ 12) กฎหมายลักทรัพย์ 13) ปาราชิกภายนอกศาสนา และ 14) ปกิณกะโทษ

บทลงโทษที่ปรากฏมีการกำหนดโทษตามพระวินัยและกำหนดโทษตามลักษณะโทษชั้นต่าง ๆ การกำหนดตามพระวินัยมีทั้งสิ้น 7 ข้อ หรืออาบัติ 7 ประการ ดังนี้ 1) ปาราชิก 2) สังฆาติเสส 3) ฤทธัจจย 4) ปาจิตตีย์ 5) ปาฏิเทสนียะ 6) ทุกกฎ และ 7) พุทธานุสิต และโทษตามลักษณะโทษชั้นต่าง ๆ 4 ชั้น ดังนี้ 1) ชั้นไหม 2) ชั้นแปง 3) ชั้นสมมา และ 4) ชั้นค่าคอ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบกับต้นฉบับอื่นในท้องถิ่นต่าง ๆ
2. ควรศึกษาฉบับปริวรรตของผู้อื่นเทียบเคียง

เอกสารอ้างอิง

- คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2551). **พระวินัยปิฎก (Vinaya Pitaka)**.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ชวนากร จันนาเวช. (2560). **กฎหมายโบราณ จากเอกสารโบราณในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**.
มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.
- ธวัช ปุณโณทก. (2542). “ใส่สินไหม : กฎระเบียบ” ใน **สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคอีสาน เล่ม 14**.
กรุงเทพฯ: มูลนิธิธนาคารไทยพาณิชย์.
- _____. (2542). “อาญาสี่ : ระบอบการปกครอง” ใน **สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคอีสาน เล่ม 15**.
กรุงเทพฯ: มูลนิธิธนาคารไทยพาณิชย์.
- ปรีชา พิณทอง. (2532). **สารานุกรมภาษาไทย-อังกฤษ = Isan-Thai-English dictionary /**
โดย ปรีชา พิณทอง. อุบลราชธานี: โรงพิมพ์ศิริธรรม.
- พระปลัดอำพร กุศลจิตโต. (2541). **อีสานเมืองน่ารู้ : ตอนกองหทัยศอีสาน**. กรุงเทพฯ: พิทักษ์อักษร.
- พระพรหมคุณาภรณ์. (2559). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ 27.
กรุงเทพฯ: พระพุทธศาสนาของธรรมสภา.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. กรุงเทพฯ:
ราชบัณฑิตยสถาน.
- วิลาวรรณ มหาราช และประสาน กมลพุทธ. (2555). **กฎหมายและจารีตการควบคุมทาง**
สังคมอีสาน: กรณีศึกษาจังหวัดมหาสารคาม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏ
มหาสารคาม.
- สำลิต บัวสีสะหวัด. (1993). **คัมภีร์พระธรรมศาสตร์หลวง กฎหมายโบราณลาว**. เวียงจันทน์:
กระทรวงศึกษาธิการ.
- อำนาจ พรหมกลัป และ ศิวะ ศรีโกคายกุล. (2560). **กฎหมายโบราณอีสานในสยาม: การปกครองท้องถิ่น**
สาเกตุนคร พ.ศ. 2397 – 2414. ฉบับภาษาไทย มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 10(1),
647-655.
- เอกสารโบราณ**
- สร้อยสายคำ**. ไม่ปรากฏปีที่จาร. วัดสำโรงใหญ่ ตำบลสำโรง อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดศรีสะเกษ.
อักษรไทยน้อย. 1 ผูก 58 หน้าลาน

**คุณค่าและความสำคัญของจิตรกรรมฝาผนังของพระอุโบสถ
วัดเจียงอีศรีมงคลวราราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ**

**Value and signifiante of murals of Buddhist temple
in Wat Chiang Ei Si Mongkol Wararam (Phra Aram Luang),
Mueang District, Sisaket Province**

ธัญพงศ์ สารรัตน์¹, ทศพล ทองอร่าม², ณัฐพล เกษกุล³, สิริโชค สิงห์วงษา⁴
Thanyapong Sararat¹, Thossaphol Thongaram², Natthaphon Ketkun³,
Sirichok Singwongsa⁴

¹อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

¹Lecturer, Faculty of Education, Sisaket Rajabhat University

²⁻⁴นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

²⁻³Undergraduate Student, Faculty of Education, Sisaket Rajabhat University

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์คุณค่าและความสำคัญของจิตรกรรมฝาผนังของพระอุโบสถวัดเจียงอีศรีมงคลวราราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ จากข้อมูลการสำรวจภาคสนาม ผลการศึกษาพบว่า ภาพจิตรกรรมฝาผนังของพระอุโบสถวัดเจียงอีศรีมงคลวราราม พระอารามหลวง เล่าเรื่องสำคัญคือ พุทธประวัติ เวสสันดรชาดก และสถานที่และเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นที่วัดเจียงอีฯ โดยภาพเหล่านี้เป็นภาพสีฝุ่น ภาพลายเส้น และภาพสีน้ำมัน ที่บ่งบอกถึงความเชื่อและสภาพสังคมเมืองศรีสะเกษ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ซึ่งงานจิตรกรรมอันทรงคุณค่าเหล่านี้เกิดจากความสนใจในเรื่องราวของท้องถิ่นของพระราชาธิบดีศรีฯ เจ้าอาวาส นักวิชาการด้านวัฒนธรรม ศิลปินของท้องถิ่น ที่เห็นคุณค่าของการถ่ายทอดเรื่องราวคติความเชื่อของพุทธศาสนิกชนและเรื่องราวของท้องถิ่น ทำให้พระอารามหลวงแห่งนี้มีแนวคิดอันลึกซึ้งที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของจิตรกรรม ความเชื่อ และสภาพสังคมในท้องถิ่น ให้ปรากฏออกมาอย่างชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางอีกด้านหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมเอกลักษณ์ของท้องถิ่นเมืองศรีสะเกษให้ทรงคุณค่าด้านศิลปวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : จิตรกรรม, วัดเจียงอีศรีมงคลวราราม พระอารามหลวง

ABSTRACT

The objective of this study was to analyze the value and significance of murals of the Buddhist temples in Wat Chiang Ei Si Mongkol Wararam (Phra Aram Luang), Mueang District, Sisaket Province from field survey data. The results showed that the murals of the Buddhist temples in Wat Chiang Ei Si Mongkol Wararam (Phra Aram Luang) told the important story of the Buddha's history, Vessantara Jataka, and places and important events that occurred at Wat Chiang Ei Si Mongkol Wararam (Phra Aram Luang). These murals were powder paintings, line drawings, and oil paintings that indicated the beliefs and social conditions of Sisaket, which have changed over time from past to present. These invaluable works of murals were born out of interest in the local stories of the royal family, abbots, cultural scholars, and local artists who valued in conveying Buddhist beliefs and local stories. This provides Wat Chiang Ei Si Mongkol Wararam (Phra Aram Luang) a profound idea that clearly illustrates the relationship of painting, beliefs, and local social conditions as another way to promote the identity of the local city of Sisaket to be more valuable in art and culture.

Keywords: Painting, Wat Chiang Ei Si Mongkol Wararam (Phra Aram Luang)

บทนำ

ศิลปะทุกแขนงย่อมจะมีวิถีทางที่จะสร้างประโยชน์และคุณค่าให้กับผู้พบเห็น บางครั้งผลงานเพียงชิ้นเดียว อาจเป็นพื้นฐานในการสร้างงานศิลปะแขนงต่างๆ ให้ต่อยอดและเกิดขึ้นกับชุมชนและท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ทำให้เกิดการพัฒนาด้านศิลปวัฒนธรรมเป็นตัวตั้ง เพื่อให้ศิลปะนั้นเป็นเครื่องช่วยพัฒนาวิถีชีวิตคนให้มีความสุขอย่างยั่งยืน (นิคม มูลิกะคามะ, 2545: 57) ทั้งนี้คือ ภาพจิตรกรรมที่เป็นความงามของศิลปะการวาดภาพ หรือการเขียนภาพอย่างประณีตละเอียดอ่อนที่จะคอยช่วยสร้างความสุขและความซาบซึ้งใจให้กับผู้ที่พบเห็นงานจิตรกรรมทุกครั้งทีล้นเกิดจากฝีมือด้านช่างอันล้ำเลิศ การมีสมาธิ และอารมณ์อันล้ำลึกที่จะจินตนาการสร้างสรรค์งานศิลปะอันล้ำค่าให้เกิดขึ้นมา (สมชาติ มณีโชติ, 2529: 15) ทั้งนี้งานจิตรกรรม หรือภาพวาดที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการแสดงหรือวิถีชีวิต ล้วนเป็นฝีมือช่างพื้นบ้านแต่ละท้องถิ่น บางครั้งจะมีอิทธิพลของช่างหลวงเข้าไปมีบทบาทในการสร้างงานขึ้นมา งานจิตรกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและภาพสะท้อนสังคมท้องถิ่นในรูปแบบงานจิตรกรรมก็เป็นปรากฏการณ์เช่นเดียวกัน ดังนั้นภาพที่เกิดขึ้นจะเป็นฝีมือและความสามารถของช่างพื้นบ้านและช่างหลวงหรือศิลปินจากส่วนกลางที่มีความสนใจและตั้งใจที่จะสร้างงานที่มีคุณค่าให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง งานดังกล่าวจึงสามารถสื่อถึงความสวยงาม ความหมาย ความสำคัญ และองค์ประกอบต่างๆ อันมีคุณค่าของศิลปะได้ชัดเจน (ประเสริฐ ศิลรัตน, 2526: 17)

แนวทางในการนำเสนอครั้งนี้จะเป็นการศึกษาจิตรกรรมฝาผนังแบบร่วมสมัยภายในวัดเจียงอีศรีมงคลวราราม พระอารามหลวง พระอุโบสถที่สวยงาม ภายในมีภาพจิตรกรรมฝาผนังร่วมสมัยอันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ซึ่งอุโบสถหลังเดิมเป็นของโบราณ วัสดุก่อสร้างเสื่อมคุณภาพแล้วจึงได้รื้อถอนออกปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2564)

สร้างขึ้นใหม่ ในสมัยพระสมุห์หนูโดยสร้างเมื่อ พ.ศ.2496 แล้วเสร็จ พ.ศ.2499 เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กกว้าง 9 เมตร ยาว 25 เมตร ต่อมาในสมัยพระราชกิตติรังสีได้บูรณะใหม่ในพื้นที่เดิม โดยเริ่มบูรณะเมื่อ พ.ศ.2553 เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กกว้าง 11.50 เมตร ยาว 28.50 เมตร และมีการวาดภาพจิตรกรรมแล้วเสร็จในต้นปี 2558 (หนังสือที่ระลึกพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประจำปี 2563 ณ วัดเจียงอีศรีมิ่งคลวราราม ตำบลเมืองใต้ อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ วันเสาร์ที่ 17 ตุลาคม 2563: 40.; และหนังสือสดมนต์วัดเจียงอีฯ, 2558: 5) ดังกล่าวถูกเขียนในสมัยรัชกาลที่ 9 ซึ่งผู้ชมจะได้สัมผัสในมุมของความงามด้านศิลปกรรมและด้านสุนทรียศาสตร์ โดยประเด็นหลักจะเป็นการนำเสนอคุณค่าและความสำคัญของจิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถแห่งนี้เป็นหลัก

แนวความคิดในการสร้างสรรค์ภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถวัดเจียงอีศรีมิ่งคลวราราม พระอารามหลวง คือ นำศิลปะหลากหลายรูปแบบมารวมกัน เพราะต้องการสิ่งที่เป็นความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นสากลนิยม ไม่ได้จำกัดเฉพาะแค่ศิลปกรรมแบบประเพณีเพียงอย่างเดียว ดังนั้นจึงไม่มีข้อจำกัดของรูปแบบศิลปะ แสดงความเป็นศิลปะของแต่ละประเภทได้เต็มที่ โดยยึดหลักให้เกี่ยวข้องกับคำสอนของพระพุทธเจ้า ทศชาติชาดก พุทธประวัติ ของดีและสถานที่สำคัญของจังหวัดศรีสะเกษ และพระมหากษัตริย์ของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่มีต่อวัด เป็นต้น ซึ่งแนวทางในการนำเสนอครั้งนี้จะเป็นการศึกษาจิตรกรรมฝาผนังแบบร่วมสมัยภายในพระอุโบสถวัดเจียงอีศรีมิ่งคลวราราม พระอารามหลวง ซึ่งผู้ชมจะได้สัมผัสในมุมของความงามด้านศิลปกรรมและด้านสุนทรียศาสตร์ แม้ว่าประเด็นหลักจะเป็นการนำเสนอคุณค่าและความสำคัญของจิตรกรรมฝาผนังต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แต่การนำเสนอครั้งนี้ได้วางวัตถุประสงค์ในการศึกษาเอาไว้ 3 ประเด็นหลักคือ 1) ศึกษาคุณค่าและความสำคัญของจิตรกรรมฝาผนังต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสังคมไทย 2) ศึกษาคุณค่าและความสำคัญของจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถวัดเจียงอีศรีมิ่งคลวราราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ ต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และ 3) ศึกษาวิเคราะห์คุณค่าและความสำคัญของจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถวัดเจียงอีศรีมิ่งคลวราราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่ายังไม่มีงานศึกษาในเรื่องดังกล่าวโดยตรง มีเพียงงานวิจัยของศุภสร ทรงงาม (2561) เรื่อง “อิทธิพลทางสังคมและการเมืองกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของพระอารามหลวงในจังหวัดศรีสะเกษ พ.ศ.2513 – 2552” งานวิจัยนี้ทำให้ได้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะสถาปัตยกรรมภายในวัดเจียงอีฯ งานวิจัยของธัญพงศ์ สารรัตน์ และคณะ (2563) เรื่อง “ความสำคัญของทรัพยากรทางวัฒนธรรมของวัดเจียงอีศรีมิ่งคลวราราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ” งานวิจัยนี้ทำให้ได้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับความหลากหลายของทรัพยากรทางวัฒนธรรมในวัดเจียงอีฯ รวมถึงงานศึกษาของพระมหาหรรษา ธมฺมหาโส และ กรรณิการ์ ตั้งตุลานนท์ (2556) เรื่อง “คุณค่าและความสำคัญของจิตรกรรมฝาผนังของอุโบสถกลางน้ำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” ซึ่งผู้เขียนได้ศึกษาวิธีวิจัยโดยนำมาประยุกต์ใช้กับการศึกษาเรื่องนี้ โดยทำการศึกษาเก็บข้อมูลภาพถ่ายจากสถานที่จริง สัมภาษณ์ช่างท้องถิ่นผู้วาดภาพ เจ้าอาวาส และศึกษาข้อมูลมาประกอบการวิจัยจากแหล่งข้อมูลประเภทต่างๆ เช่น หนังสือเชิงวิชาการ เว็บไซต์ของสถานที่จริง และเว็บไซต์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้สร้างสรรคงานในด้านที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาประมวลวิเคราะห์และนำเสนอตามลำดับ

1. คุณค่าและความสำคัญของจิตรกรรมฝาผนังไทย

จิตรกรรมไทย (Thai Painting) หมายถึง วิจิตรศิลป์ ที่แสดงเรื่องราวเกี่ยวกับศาสนา ประวัติศาสตร์ โบราณคดี วิถีชีวิต วัฒนธรรม การแต่งกาย การละเล่นพื้นเมืองของแต่ละยุคสมัยให้ปรากฏ ซึ่งส่งผลสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ คุณค่าทางศิลปะที่ช่วยสร้างสุนทรียภาพขึ้นในมนุษย์ และเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าเรื่องราวต่างๆ (สมชาติ มณีโชติ, 2529: 74.; ประเสริฐ ศิลรัตน์, 2542: 119) มีลักษณะเป็นแบบจิตรกรรมไทยแบบประเพณีที่เป็นศิลปะที่มีความประณีต สวยงาม แสดงความรู้สึก และความเป็นไทยที่มีความอ่อนโยนละมุนละไม สร้างสรรค์สืบต่อมาจากอดีตจนได้ลักษณะประจำชาติ มีลักษณะและรูปแบบเป็นพิเศษ นิยมเขียนบนฝาผนังในอาคารศาสนสถาน ได้แก่ วิหาร หอไตร พระที่นั่ง เป็นต้น โดยเขียนสีฝุ่นตามวิธีการของช่างเขียนไทยในสมัยโบราณ นิยมเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธประวัติ ทศชาติชาดก ไตรภูมิ วรรณคดี และวิถีชีวิตชุมชนเพื่ออุทิศถวายเป็นพุทธบูชา ทำให้ผู้ชมเกิดความสงบขึ้นในจิตใจ เกิดการทำกรรมดี ละเว้นความชั่ว เลื่อมใสศรัทธาต่อพระพุทธเจ้า ผสมกับเรื่องราวที่เป็นจิตรกรรมไทยแบบร่วมสมัยที่ถ่ายทอดเรื่องราวที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น และสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น โดยเขียนไว้ตามฝาผนัง เพดาน เสา คอสอง ซี่ง คาน บานประตู หน้าต่าง ในพระอุโบสถ วิหาร หอไตร ศาลาการเปรียญ กรุในพระเจดีย์และพระปรางค์ เป็นต้น เรื่องที่เขียนเป็น เรื่องพุทธประวัติ ชาดก เทพชุมนุม ไตรภูมิ วรรณกรรมทางศาสนา ตำนาน เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี วิถีชีวิตชุมชน เป็นต้น ซึ่งเมื่อพุทธศาสนิกชนได้เข้าไปสักการะพระพุทธรูปในพระอุโบสถ ได้ชมจิตรกรรมฝาผนัง ทำให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธา เกิดความสงบสุข และระลึกถึงหลักพุทธธรรมของพระพุทธเจ้า มีลักษณะเป็นจิตรกรรมฝาผนังเชิงพุทธอันเป็นศิลปกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องทางพระพุทธศาสนา คุณค่าของจิตรกรรมฝาผนังช่วยยกระดับจิตใจของผู้ชมผ่านความงามของลายเส้น มีแสงเงา และองค์ประกอบของภาพ ทำให้จิตใจผ่อนคลายจากความเคร่งเครียด ช่วยพัฒนาสุขภาพจิตให้ดีขึ้น ทำให้เกิดศรัทธาในพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ยังมีความสำคัญในการเผยแพร่หลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า และมุ่งเน้นให้ศึกษาพระพุทธศาสนาด้วยภาพเป็นหลัก ซึ่งจะเป็แรงจูงใจให้อยากเข้าใกล้เพื่อศึกษาภาพเหล่านั้นเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นจิตรกรรมฝาผนังจึงมีคุณค่าและความสำคัญต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ จรรโลงและยั่งยืนสืบต่อไป

2. พระอุโบสถวัดเจียงอีศรีมงคลวราราม พระอารามหลวง

วัดเจียงอีศรีมงคลวราราม พระอารามหลวง ตั้งแต่อยู่เลขที่ 1549 ถนนศรีสมังค์ ตำบลเมืองใต้ อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นพระอารามหลวงชั้นตรีชนิดสามัญ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ตั้งวัดเมื่อ พ.ศ.2330 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2499 ได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นพระอารามหลวงเมื่อวันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ.2513 เป็นพระอารามหลวงแห่งแรกของจังหวัดศรีสะเกษ ปัจจุบันมีพระราชกิตติรังษี (บุญทัน สนั่นจิตโต) ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดเจียงอีศรีมงคลวราราม พระอารามหลวง โดยใน พ.ศ.2513 นับเป็นปีที่ 25 ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 แห่งราชวงศ์จักรี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นวัดพัฒนาตัวอย่างของจังหวัดศรีสะเกษเป็นวัดปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2564)

แรกเมื่อวันที่ 21 กันยายน พ.ศ.2519 และเป็นพระอารามราษฎร์ ยกฐานะขึ้นเป็นพระอารามหลวงตามความแจ้งของกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง ยกวัดราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวงตั้งแต่วันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ. 2513

ภาพที่ 1,2 พระอุโบสถและพระประธานวัดเจียงอ้า

ที่มา: ฉันทพงศ์ สารรัตน์, 2564

พระอุโบสถหลังเดิมเป็นของโบราณ วัสดุก่อสร้างเดิมเสื่อมคุณภาพแล้วจึงได้รื้อออกและสร้างขึ้นใหม่ในสมัยพระสมุห์หนู โดบสร้างเมื่อ พ.ศ.2496 แล้วเสร็จ พ.ศ.2499 เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก กว้าง 9 เมตร ยาว 25 เมตร ต่อมาในสมัยพระราชกิตติรังษีได้บูรณะใหม่ในพื้นที่เดิม เริ่มบูรณะเมื่อ พ.ศ.2553 เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กกว้าง 11.20 เมตร ยาว 28.50 เมตร พระประธานในอุโบสถเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย หล่อด้วยทองเหลืองหน้าตักกว้าง 48 นิ้ว สร้างเมื่อ พ.ศ.2495 โดยมีคุณละม้าย ล้อมอักษร เป็นเจ้าภาพสร้างถวาย ส่วนพระประธานในวิหารชั้นบนเป็นพระพุทธรูปแบบพระพุทธรูปชินราช จำลอง หน้าตักกว้าง 59 นิ้ว หล่อด้วยทองเหลือง สร้างเมื่อ พ.ศ.2514 โดยมีคุณนายอรพิน เกษชุมพล เป็นเจ้าภาพสร้างถวายภายในพระวิหารมีการเขียนภาพเล่าเรื่องตามคติไตรภูมิ ภาพพุทธประวัติ พระเจ้าชาตที่ 10 คือ เวสสันดรชาดก (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2545: 8) สถานที่ท่องเที่ยวเมืองศรีสะเกษ ลำดับเจ้าอาวาสองค์ที่สำคัญ โดยมีเทคนิคในงานจิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถแบ่งออกเป็น 2 เทคนิคหลักๆ คือ เทคนิคการเขียนจิตรกรรมบนแผ่นกระเบื้องเซรามิก กับเทคนิคการเขียนจิตรกรรมสีอะคริลิก กับสีน้ำมันบนผืนผ้าใบ ทั้งในภายในพระอุโบสถวัดเจียงอ้า สร้างขึ้นภายในแนวความคิดในการออกแบบทางด้านรูปแบบศิลปกรรมของวิหารที่แสดงให้เห็นถึงการออกแบบที่มีการประยุกต์ระหว่างศิลปกรรมไทยกับศิลปะตะวันตก เป็นศิลปกรรมแบบร่วมสมัยที่มีพื้นฐานมาจากการงานศิลปะไทยแบบประเพณีและศิลปะแบบสากล รูปแบบของงานศิลปกรรมมีความสอดคล้องกับแนวความคิดที่อยากจะให้วิหารเป็นสถานที่

ท่องเที่ยว และลักษณะทางจิตรกรรมภายในวิหาร มีศิลปินหลายท่านร่วมออกแบบเรื่องราวในแต่ละตอน อีกทั้งศิลปินมีอิสระที่จะสร้างสรรค์งานตามรูปแบบและเทคนิคเฉพาะตน ทำให้เกิดงานที่มีรูปแบบหลากหลาย รวมทั้งการที่ได้รับแรงบันดาลใจจากงานแบบประเพณีและงานแบบร่วมสมัย

จิตรกรผู้สร้างสรรค์ผลงานคือ “นายสัมพันธ์ ชินใบ” ที่เขียนเรื่องราวตามคติไตรภูมิ พุทธประวัติ มหาเวสสันดรชาดก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2540: 17) ของดีเมืองศรีสะเกษ สถานที่สำคัญ ลำดับเจ้าอาวาส และพระมหากษัตริย์คุณของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่มีผลต่อวัดเจียงอ้า ซึ่งในการเขียนจะเน้นบรรยากาศของธรรมชาติ ป่าไม้ และสัตว์ป่า อีกทั้งมีการแทรกภาพโบราณสถานที่ยึดตนเองประทับใจและสนใจเป็นพิเศษในช่วงนั้น คือ พระธาตุเรืองรอง นำมาใส่ไว้ในบรรยากาศของธรรมชาติทำให้เหมือนกับฉากโบราณสถานกลางป่าตามความคิดของศิลปิน (สัมพันธ์ ชินใบ, 2564: สัมภาษณ์) และมีการเขียนในแต่ละภาพเล่าเรื่องลำดับพุทธประวัติและลำดับเรื่องราวของพระเวสสันดร ในแต่ละช่วงจะแสดงเฉพาะภาพฉากสำคัญของเรื่องนั้นๆ เป็นเหตุการณ์เดียว แต่มีภาพรวมทั้งหมด จะเป็นภาพบรรยากาศธรรมชาติในป่าที่มีโบราณสถานมาแทรกรวมอยู่ด้วย โดยเป็นทั้งฉากหลังและเป็นตัวแบ่งหรือตัวคั่นเรื่องราวในแต่ละเรื่อง และเป็นตัวเชื่อมทำให้ภาพทั้งหมดกลมกลืนอยู่ในบรรยากาศเดียวกันทั้งภาพ

ภาพที่ 3 บางส่วนของภาพจิตรกรรมภายในพระอุโบสถวัดเจียงอ้า

ที่มา: ธนยพงศ์ สารรัตน์, 2564

ภาพที่ 4 แผนผังตำแหน่งภาพจิตรกรรมภายในพระอุโบสถวัดเจียงอ้า โดยสังเขป

ที่มา: ฉันทพงษ์ สารรัตน์ และ ทศพล ทองอร่าม, 2564

ส่วนในเรื่องของดีเมืองศรีสะเกษและสถานที่สำคัญของเมืองศรีสะเกษ รวมถึงพระมหากรุณาธิคุณของกรมสมเด็จพระเทพรัตนฯ จะมีการเขียนขึ้นตามแนวนอน และไม่มีการเรียงลำดับ

ว่าเรื่องไหนก่อนหรือหลังจะต้องอยู่ตรงตำแหน่งไหน แต่ใช้การจัดวางเรื่องราวตามความคิดศิลปินเป็นหลัก มีลักษณะตัวภาพที่แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ตัวภาพบุคคลกับภาพสัตว์ ซึ่งตัวภาพบุคคลกับตัวภาพสัตว์ ซึ่งตัวภาพสำคัญหรือตัวเอกของเรื่องราวในแต่ละเรื่องเป็นสัตว์ชนิดต่างๆ เช่น ช้าง ม้า วัว เป็นต้น ตัวภาพมีลักษณะเป็นสัตว์ที่มีอยู่จริงตามธรรมชาติ มีรูปร่าง โครงสร้างหรือลายเส้นเป็นสัตว์เหมือนจริง และมีการแสดงน้ำหนักร่างกายเล็กน้อย เพื่อให้มีลักษณะที่เด่นชัดหรือแตกต่างกับตัวภาพประกอบอื่นๆ ซึ่งลักษณะตัวภาพประกอบเป็นภาพบุคคลแบบงานจิตรกรรมสากล กล่าวคือ ตัวภาพแสดงโครงสร้างลักษณะทางกายวิภาคเหมือนจริง มีกล้ามเนื้อ และลักษณะท่าทางแบบคนจริง แต่ไม่แสดงอารมณ์ความรู้สึกทางใบหน้า การแต่งกายจะคล้ายกันทุกคน โดยตัวภาพผู้ชายมีลักษณะนุ่งโจงกระเบน มีทั้งสวมเสื้อและไม่สวมเสื้อ มีผ้าพาดที่ไหล่ ส่วนตัวภาพผู้หญิงสวมเสื้อและผ้าถุง ส่วนภาพสถาปัตยกรรมจะมีแนวความคิดที่อยากจะทำภาพโบราณสถานที่ประทับใจและมีอยู่จริงมาแทรกไว้ในบรรยากาศของป่าไม้ ทำให้บรรยากาศของภาพเป็นแบบซากอาคารโบราณสถานที่รกร้างอยู่ตามป่าเขา โดยได้รับแรงบันดาลใจจากองค์พระธาตุเรืองรอง ซึ่งเป็นโบราณสถานที่ร่วมสมัยมีอยู่จริง ซึ่งจิตรกรได้เคยเดินทางไปศึกษายังสถานที่จริงมาแล้ว และเกิดความประทับใจขึ้น เลยเลือกนำมาเขียนไว้ภายในภาพจิตรกรรมด้วย (สัมพันธ์ ชินใบ, 2564: สัมภาษณ์)

ภาพที่ 5 บางส่วนของภาพจิตรกรรมภายในพระอุโบสถวัดเจียงอ้า

ที่มา: อนุรักษ์ เกษกุล และ สิริโชค สิงห์วงษา, 2564

ส่วนภาพทิวทัศน์ที่ปรากฏในจิตรกรรมคือ ภาพพื้นดิน ต้นไม้ และเขามอ โดยเป็นฉากประกอบที่ช่วยแสดงตำแหน่งขอบเขตของเรื่องราวพุทธประวัติในแต่ละตอน และเรื่องราวของพระเวสสันดร ของตีปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2564)

เมืองศรีสะเกษและสถานที่สำคัญ และมีการเลือกใช้เทคนิคการระบายสีน้ำ ซึ่งเป็นอีกหนึ่งเทคนิคที่ใช้สร้างสรรค์งานมาโดยตลอด และอยากจะนำมาใช้ในภาพนี้เพื่อให้ภาพมีอารมณ์บางๆ โปร่งใส ตามคุณสมบัติของการระบายสีแบบนี้ โดยต้องการแสดงให้เห็นถึงความสดใสของธรรมชาติผสมกับอาคารโบราณสถาน คล้ายๆ กับการเขียนภาพทิวทัศน์สีน้ำที่เป็นการระบายสีแบบใช้สีน้ำเป็นส่วนใหญ่ ทำให้บรรยากาศของสีที่ปรากฏในภาพจะเป็นโทนสีอ่อนที่ให้อารมณ์ที่ดูนุ่มนวล เบาบาง และสบายตา

ภาพต้นไม้และดอกไม้ มีลักษณะเป็นแบบประดิษฐ์ เขียนโดยอาศัยโครงสร้างจริงตามธรรมชาติเป็นพื้นฐาน แล้วลดตัดทอนให้เกิดรูปแบบใหม่ มีทั้งต้นไม้ที่มีอยู่จริงตามธรรมชาติ เช่น ต้นไม้ ต้นโพธิ์ เป็นต้น และที่ไม่มีอยู่จริงตามธรรมชาติ ไม่แสดงความชัดเจนว่าเป็นต้นไม้และดอกไม้อะไร เขียนเพียงแคให้เหมือนเป็นการประดับตกแต่งอย่างวิจิตรบรรจงเท่านั้น เทคนิคที่ใช้เขียนเป็นเทคนิคในงานจิตรกรรมไทยประเพณี คือ ภาพต้นไม้และดอกไม้ระบายสีเรียบ มีทั้งให้เห็นรอยที่ปรังเล็กน้อยในส่วนของลำต้น แล้วตัดเส้นใบเป็นกลุ่มๆ หรือแต้มสีใบเป็นพุ่มๆ ที่สอดคล้องกับเรื่องราวที่แสดงที่เป็นเรื่องราววิถีชีวิตปัจจุบันของผู้คนในชนบท

แนวคิดการจัดวางตำแหน่งของภาพบนสุดคือ ภาพของพระพุทธเจ้าองค์ปัจจุบันตั้งแต่ประสูติถึงปรินิพพาน กลางคือ มหาเวสสันดรชาดก ที่เป็นพระอดีตชาติขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่กระทำ “ทานบารมี” ซึ่งเป็นพระชาติที่สำคัญที่สุดขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ส่วนแฉกด้านล่างสุดคือ ลำดับเจ้าอาวาส พระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่มีต่อวัดเจียงอีฯ กล่าวคือ พระองค์ท่านได้เสด็จพระราชดำเนินมาถวายผ้าพระกฐินของสภาภชาตไทยและทรงงานด้านการจัดการศึกษา ณ โรงเรียนศรีเกษตวิทยา โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาต้นแบบในโครงการตามพระราชดำริเมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2558 และของดีเมืองศรีสะเกษ ซึ่งลักษณะรูปแบบต่างๆ ภายในภาพส่วนใหญ่เป็นลักษณะที่แสดงถึงความเป็นสากล เช่น ตัวภาพมีการแสดงระยะใกล้ไกล คือ ตัวภาพในระยะหน้าจะมีขนาดใหญ่กว่าตัวภาพที่อยู่ในระยะหลัง มีการแสดงลักษณะรายละเอียดบางอย่างแบบประเพณี เช่น การแต่งกาย ลวดลายผ้าและเครื่องประดับศิราภรณ์ แต่ไม่แสดงรายละเอียดเท่ากับงานแบบไทยประเพณี เบื้องหลังพระประธานและตรงซุ้มประตูทางเข้าภายในเป็นการวาดตามคติไตรภูมิ ต้นกล้วยพญักษ์ สวรรค์ เทวดา มีภาพเขียนเป็นแบบสากลทั้งจากการใช้สีที่รุนแรงตัดกันในฉากแต่ละตอน การระบายสีแบบทึบที่ปรังให้อารมณ์ความเคลื่อนไหวภายในภาพ องค์ประกอบการจัดวางมีการแสดงระยะใกล้ไกล ตัวภาพแสดงแสงเงาและกล้ามเนื้อทางกายวิภาคอย่างชัดเจน รวมถึงบรรยากาศทิวทัศน์ในฉากหลังเช่นกัน ลักษณะเฉพาะตอนที่เด่นชัดจะเป็นการระบายสีที่ได้แรงบันดาลใจมาจากศิลปะตะวันตก คือ การระบายมีแบบฉับไว ทึบที่ปรังอย่างรุนแรง การเขียนภาพผู้คนอยู่กันเป็นกลุ่มจำนวนมากแบบเน้นความสำคัญของตัวภาพที่อยู่ข้างหน้าจะมีความชัดเจน ส่วนตัวภาพที่อยู่ในระยะหลังจะค่อยๆ จางหายไปกับสีของบรรยากาศ (สวส์ดี ต้นตีสุข, 2512: 31-32)

จิตรกรรมฝาผนังของพระอุโบสถวัดเจียงอีฯ มีคุณค่าด้านความงามด้านเรื่องราวทางพระพุทธศาสนาและประวัติศาสตร์ไทย-ท้องถิ่น และด้านรูปทรงองค์ประกอบของจิตรกรรมฝาผนัง ซึ่ง

คุณค่าเหล่านี้จะช่วยพัฒนาจิตใจและความเลื่อมใสศรัทธาของผู้ชม ส่วนความสำคัญของจิตรกรรมฝาผนังเป็นการเผยแผ่หลักพุทธธรรมของพระพุทธเจ้า และเน้นให้ศึกษาพระพุทธศาสนาด้วยภาพเป็นหลัก ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจให้อยากเข้าใกล้เพื่อศึกษาภาพเหล่านั้นเพิ่มเติม ดังนั้นจิตรกรรมฝาผนังของอุโบสถ ดังกล่าวจึงมีทั้งคุณค่าและความสำคัญต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้อย่างมั่นคงสืบไป

3. วิเคราะห์คุณค่าและความสำคัญของจิตรกรรมฝาผนังของพระอุโบสถวัดเจียงอีศรีมงคลวราราม พระอารามหลวง

จากการศึกษาคุณค่าและความสำคัญของจิตรกรรมฝาผนังวัดเจียงอีฯ พบว่าแรงจูงใจในการสร้างผลงานของศิลปิน บางครั้งก็ต้องการแสดงออกเมื่อได้สัมผัสรับรู้หรือเกิดความรู้สึกกับเหตุการณ์บางอย่าง จึงแสดงออกถึงเสรีภาพ อาจเขียนแบบสนุกๆ ขำๆ หรือมีพลังสร้างสรรค์และเกิดมโนภาพใหม่ๆ ขึ้น ทำให้ได้เป็นผลงานออกมาและอยากให้สังคมได้รับรู้ในสิ่งที่ตนค้นพบ เพื่อเป็นการบันทึกความทรงจำและแบ่งปันความสุขอีกด้วย โดยเฉพาะความงดงามในส่วนของภาพที่พระมหาบุรุษประทับบนโพธิบัลลังก์ด้วยอาการสงบ รายล้อมด้วยจิตรกรรมที่เกี่ยวข้องอันวิจิตรตระการตาเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งการที่มีพระประธานปางมารวิชัย เบื้องหลังเป็นต้นพระศรีมหาโพธิ์ (ต้นกัลปพฤกษ์) เทพชุมนุม สวรรค์ สื่อถึงเหตุการณ์มารผจญ กล่าวคือ มีความสำคัญในด้านบริบทการเมืองไทยในปัจจุบัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสภาพหรือสถานการณ์ของประเทศในขณะนี้มีการชิงดีชิงเด่นในด้านการเมืองและวงราชการ การแย่งชิงอำนาจเพื่อหวังผลประโยชน์ให้ตนเองและพวกพ้อง การแย่งทำผลงานเพื่อเอาใจเจ้านายโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องตามหลักศีลธรรมและจริยธรรม ไม่มีหิริโอตตปละ จนทำให้สังคมวุ่นวาย ยุ่งเหยิง ชัดแย้ง และประชาชนโดยรวมไม่มีความสุข เกิดความวิตกว่าจะสูญเสียวัฒนธรรมอันดีงามของไทยไป พระประธานนี้เป็นแหล่งบอกเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ให้คนไทยรุ่นต่อไปได้รับรู้ และช่วยดึงดูดความสนใจหรือเป็นแรงจูงใจให้คนทั่วไปหันมาสนใจเข้าชมความงาม จนทำให้เกิดคุณค่าและความสำคัญในด้านเป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ทางประวัติศาสตร์ไทยได้เป็นอย่างดี มีหลักธรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตที่ดีงาม และต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอีกทางหนึ่ง และพระองค์ทรงแสดงธรรม เป็นการฝากฝังหลักธรรมของพระพุทธองค์ให้แก่พระสาวก และช่วยกันเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กว้างไกลออกไป

บริเวณจิตรกรรมเหนือซุ้มประตูทางเข้าด้านใน (ผนังสกัดด้านหน้า) สื่อถึงสัญลักษณ์ของจักรวาลหรือเขาพระสุเมรุที่มีเขาสัตตบริภัณฑ์ล้อมรอบ และจากการศึกษาวิเคราะห์ความสอดคล้องพบว่า เมื่อพุทธศาสนิกชนผู้มีศรัทธาเข้าไปในอุโบสถแล้วนั่งหันหลังเข้าหาพระประธานเพื่อทำการสักการบูชาพระพุทธเจ้า จิตใจก็จะสงบ รายล้อมด้วยภาพพุทธประวัติ มหาเวสสันดรชาดก ลำดับเจ้าอาวาสคนสำคัญที่มีบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มั่นคงสืบไป กอปรกับการเขียนเรื่องคติความเชื่อเรื่องไตรภูมิโลกสันฐาน ซึ่งแวดล้อมด้วยเขาจักรวาลที่มีศูนย์กลางเป็นเขาพระสุเมรุที่เรียงรายล้อมเขาสัตตบรรพตที่แวดล้อมด้วยวิมานทิพย์ของท้าวจตุโลกบาล เทวโลก 6 ชั้น พรหมโลก 16 ชั้น อรูปพรหม 4 ชั้น เรียงสูงขึ้นเรื่อยๆ ตามลำดับ มีพระอาทิตย์และพระจันทร์อยู่คนละฝั่ง ซึ่งเป็นจุดหมายปลายทางของคนดี

เมื่อตายจากโลกนี้แล้ว เมื่อมองผ่านพระประธานจะเป็นพระพุทธรูปเจ้ากำลังเทศนาธรรมในพระสาวกฟังจิตใจยิ่งปลาบปลื้มเมื่อนึกถึงธรรมะของพระพุทธองค์

ส่วนลำดับล่างสุดเป็นภาพของดีจังหวัดศรีสะเกษ สถานที่สำคัญ ได้แก่ ศาลากลางจังหวัด ปราสาทบ้านปราสาท ปราสาทสระกำแพงใหญ่ ปราสาทสระกำแพงน้อย ปราสาทวัดมณฑล พุทธอารามหลวง พระธาตุเรืองรอง ศาลหลักเมือง และภาพพระราชนิพนธ์ของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ผู้ทำนุบำรุงพระศาสนา ที่เป็นเรื่องราวโลกที่เชื่อมโยงกับเรื่องราวธรรมที่มนุษย์โลกได้พบความจริงของชีวิต คือ ความทุกข์ และการพ้นทุกข์ได้ด้วยความเพียรของภาพผจญมาร และการให้ทานในทางพระพุทธศาสนาผ่านการถวายพระภิกษุพระราชนิพนธ์เป็นต้น นอกจากนี้พระอุโบสถยังเป็นสถานที่ประกอบอุปสมบทกรรมเพื่อเปลี่ยนสถานภาพของคฤหัสถ์ไปเป็นบรรพชิต เพื่อละทางโลกแล้วมุ่งปฏิบัติธรรมเพื่อความหลุดพ้นจากกิเลสตามคำสอนของพระบรมศาสดา ดังนั้นจิตรกรรมฝาผนังและพุทธศิลป์อื่นดังกล่าวจึงถูกสร้างขึ้นให้มีความสอดคล้องกันเพื่อช่วยให้ผู้ชมได้ศึกษาเรียนรู้พระพุทธศาสนาให้เข้าใจยิ่งขึ้นผ่านภาพต่างๆ

ภาพที่ 6,7 บางส่วนของภาพจิตรกรรมภายในพระอุโบสถวัดเจียงอ้า

ที่มา: อนุรักษ์ เกษกุล และ สิริโชค สิงห์วงษา, 2564

ผลการศึกษาวิเคราะห์คุณค่าและความสำคัญของจิตรกรรมวัดเจียงอ้าศรีมณฑลวราราม สรุปได้ว่า จิตรกรรมฝาผนังดังกล่าวมีคุณค่าและความสำคัญในด้านบริบททางการเมือง สังคมวัฒนธรรม ซึ่งศิลปินและทางวัดได้จินตนาการสร้างสรรค์ผลงานออกมาในเชิงสัญลักษณ์เพื่อเป็นการบันทึกเตือนให้ผู้ชมหันมาสนใจและคิดทบทวนสิ่งที่กำลังเกิดขึ้นในสังคมไทย และเทียบกับบทบาทตัวเอง ซึ่งนานไปก็จะเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ยังเห็นความสอดคล้องระหว่างจิตรกรรมและประติมากรรม พระพุทธรูปพระประธานในอุโบสถวัด ซึ่งถูกสร้างขึ้นให้มีความสัมพันธ์กันในแง่คติจักรวาล ความเชื่อความศรัทธาทางพระพุทธศาสนา และเป็นแหล่งเรียนรู้พระพุทธศาสนา ส่วนหลักพุทธธรรมจากพุทธประวัติที่ปรากฏในจิตรกรรมฝาผนังก็ล้วนเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าให้ไว้เพื่อนำไปปฏิบัติเป็นปกติในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ชีวิตพบกับความสงบ ความสะอาด และความสว่างต่อไป และเป็นการแสดงให้เห็น

ถึงพลังของมนุษย์ที่สามารถสร้างสรรค์สิ่งดีงามอันจะก่อให้เกิดผลต่อการพัฒนาจิตใจ และสังคมคือชีวิตทางโลกผ่านบทบาทของอดีตเจ้าอาวาส พระมหากรุณาธิคุณสืบเนื่องถึงการจรจรท่องถิ่นผ่านสถานที่สำคัญที่เป็นตัวแทนของท้องถิ่นตามแนวทางพัฒนาที่ทางวัดเจียงอีฯ ได้กำหนดว่า “จัดการศึกษาพระพุทธศาสนา บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ พัฒนาจิตใจและสังคม” (ที่ระลึกงานทอดกฐินของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ณ วัดเจียงอีศรีมงคลวราราม พระอารามหลวง, 2563: 37)

บทสรุป

การนำเสนอในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณค่าและความสำคัญของจิตรกรรมฝาผนังต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสังคมไทย เพื่อศึกษาคุณค่าและความสำคัญของจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และเพื่อศึกษาวิเคราะห์คุณค่าและความสำคัญของจิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถวัดเจียงอีศรีมงคลวราราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งจากการศึกษาวิเคราะห์คุณค่าและความสำคัญของจิตรกรรมฝาผนังสรุปได้ว่า จิตรกรรมภายในพระอุโบสถวัดเจียงอีศรีมงคลวราราม พระอารามหลวง มีลักษณะเป็นจิตรกรรมฝาผนังเชิงพุทธ เป็นศิลปะการเขียนภาพสีบนผนังเพื่อบอกเล่าเรื่องราวทางพระพุทธศาสนา เรื่องเกี่ยวกับพระพุทธเจ้า เป็นการเชิดชูและจรจรทางพระพุทธศาสนา เป็นเครื่องประดับตกแต่งอุโบสถให้ดูสวยงาม และใช้ดึงดูดผู้ชมให้สนใจศิลปะคู่ธรรมะ และเป็นการเขียนประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณีที่เกิดจากการนับถือพระพุทธศาสนา ลักษณะการเขียนมีทั้งแบบประเพณีและแบบร่วมสมัย ซึ่งศิลปินใช้ฝีมือและแรงบันดาลใจในการสร้างผลงานจากลายเส้นจำนวนมาก แล้วจัดวางภาพบนพื้นที่จำกัด โดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้ชมที่เคยฟังเคยเรียนพระพุทธศาสนา เมื่อเห็นภาพก็จำได้และส่งผลให้เกิดความศรัทธาในพระพุทธเจ้าด้วย

ภาพที่ 8,9 หลวงตาจิณ บุญญโต ผู้เล่าเรื่องภาพจิตรกรรมแก่คณะผู้เขียน

ที่มา: ภัทรพล เกษกุล และ สิริโชค สิงห์วงษา, 2564

นอกจากนี้จิตรกรรมอันเนื่องในพระพุทธศาสนา มีคุณค่าในการยกระดับจิตใจ คุณค่าในเรื่องการให้คติธรรม และแนวคิดในการดำรงชีวิต คุณค่าทางพระพุทธศาสนาและหลักพุทธธรรม คุณค่าทางประวัติศาสตร์ที่เป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษาวิถีชีวิตของชาวพุทธในอดีต และคุณค่าทางศิลปกรรมที่เป็นต้นแบบของศิลปะในปัจจุบัน ส่วนความสำคัญของจิตรกรรมฝาผนังนั้นล้วนเป็นเรื่องเกี่ยวกับสาเหตุของการสร้างก็เพื่อเป็นการเชิดชูพระพุทธศาสนา เป็นสื่อประกอบคำสอนทางพระพุทธศาสนา เป็นเครื่องช่วยกล่อมเกล่าจิตใจของผู้ชมให้ผ่องใส ดังนั้นจิตรกรรมฝาผนังเชิงพุทธจึงถูกเขียนขึ้นเพื่อสนับสนุนความศรัทธาของพุทธศาสนิกชน ซึ่งมีคุณค่าและความสำคัญต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสังคมไทย

จิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถ เป็นจิตรกรรมฝาผนังแบบร่วมสมัยที่มีพัฒนาการในเรื่องการเขียนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ใช้สีอะคริลิกเขียนบนผืนผ้าใบ แล้วนำชิ้นงานไปติดตั้งบนผนังด้วยกาว ซึ่งมีรายละเอียดการเขียนคือ ผนังด้านข้างหรือขอบหน้าต่างบนสุด คือ พุทธประวัติ ประวัติพระเวสสันดร กัณฑ์ต่างๆ และของดีเมืองศรีสะเกษ ลำดับเจ้าอาวาสองค์สำคัญ ผนังสกัดหลังพระประธานเขียนรูปต้นพระศรีมหาโพธิ์และเทพชุมนุม ซึ่งเป็นภาพเทวดาทางเครื่องอย่างกษัตริย์ เหาะเป็นหมู่ท่ามกลางก้อนเมฆ มีอากัปกิริยาที่ต่างกัน เช่น พนมมือไหว้ ถือนช่อดอกไม้ ถือนเครื่องดนตรี แต่ละองค์มีท่าเหาะแบบนาฏลักษณ์ และลักษณะของท้องฟ้านั้นมีลักษณะสีคราม มีก้อนเมฆน้อยใหญ่ที่ทำให้เกิดมิติในระยะใกล้ไกล แสดงถึงเหตุการณ์ที่บรรดาเทวดามาร่วมสักการะพระพุทธองค์ ในที่นี้คือพระประธานทางมารวิชัยในพระอุโบสถที่สอดคล้องกับเนื้อความในพระคัมภีร์พระปฐมสมโพธิกถา (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส, 2537: 67.; พระพงศ์ สุขแก้ว, 2549: 12) ส่วนผนังตรงข้ามเขียนเรื่องไตรภูมิโลก สันฐานตอนสันฐานจักรวาลเป็นฉากประกอบ และถัดมาเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่มีต่อวัดเจียงอ้า และช่องว่างระหว่างหน้าต่างทั้งสองด้านเขียนภาพเทพประโคนธรรพบรรเลงทิพย์ดุริยางค์ ลายพันธุ์พฤกษา และสัตว์ป่านานาชนิดในป่าหิมพานต์และบานประตูมีลักษณะเป็นลายรดน้ำที่ได้รับอิทธิพลจากลวดลายที่วังสราญรมย์ กรุงเทพฯ เหนือซุ้มประตูทรงจอมแหที่ได้รับอิทธิพลจากส่วนกลาง (หลวงตาจิน บุญญโต, 2564: สัมภาษณ์.; และศุภสร ทรงงาม, 2561: 29)

ส่วนคุณค่าของจิตรกรรมฝาผนังของพระอุโบสถแห่งนี้ เป็นการรับรู้คุณค่าทางความงามที่ใช้ประดับตกแต่งอาคารให้ดูงดงามเพื่อสร้างศรัทธาให้ผู้พบเห็น คุณค่าทางเรื่องราวที่บ่งบอกถึงความหมาย ความเกี่ยวข้องและหลักพุทธธรรมที่แฝงอยู่ในภาพ และคุณค่าทางรูปทรงที่สัมผัสได้จากรูปลักษณะที่ก่อให้เกิดองค์ประกอบของจิตรกรรม ส่วนความสำคัญของจิตรกรรมฝาผนังนั้น สำคัญที่มูลเหตุของการสร้างเพื่อใช้เป็นสถานที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และศิลปินเขียนจิตรกรรมฝาผนังดังกล่าวด้วยความศรัทธาและความพยายามเพื่อเป็นพุทธบูชา และมีพัฒนาการของกระบวนการสร้างงานที่ทันสมัย นอกจากนี้เป็นการบันทึกประวัติศาสตร์เพื่อชนรุ่นหลัง และแสดงถึงความเจริญของชาติ เป็นต้น ดังนั้นจิตรกรรมฝาผนังเหล่านี้จึงมีคุณค่าและความสำคัญของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสังคมไทย

ผลการวิเคราะห์คุณค่าและความสำคัญของจิตรกรรมฝาผนังภายในวัดเจียงอีศรีมงคลวราราม พระอารามหลวง สามารถสรุปเป็นประเด็นได้ คือ ด้านบริบททางการเมือง สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งศิลปินได้สร้างสรรค์ผลงานผ่านจิตรกรรมฝาผนังเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมที่เป็นจริงในปัจจุบัน โดยใช้สัญลักษณ์แทนในภาพการผจญเพื่อต้องการให้ผู้ชมตีความหมายและทำความเข้าใจเอง เนื่องจากร้อยคนก็มีร้อยความคิดเห็น และมีความสอดคล้องระหว่างจิตรกรรมฝาผนัง อุโบสถ และพระประธานซึ่งเป็นสัญลักษณ์แทนพระพุทธเจ้า เพื่อสนับสนุนศรัทธาของคนในสังคมไทย และใช้เป็นสื่อในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านเรื่องราวที่ปรากฏในจิตรกรรมฝาผนัง ซึ่งหลักพุทธธรรมที่แฝงอยู่คือ หลักการดับกิเลสตอนมารผจญ สอนให้รู้จักควบคุมกิเลสในใจที่เป็นสาเหตุทำให้จิตใจเศร้าหมองและขัดขวางไม่ให้งานสำเร็จ หลักภพภูมิตอนไตรภูมิโลกสัณฐาน สอนให้รู้ว่าต้องหมั่นสะสมความดี รักษาศีลให้บริสุทธิ์ และเจริญภาวนาเสมอ เพื่อกรรมดีจะนำทางให้ผู้ปฏิบัติได้ไปสู่ภพภูมิที่ต้องการ และถือเป็นแผนภูมินำทางไปสู่จุดหมายปลายทางของชีวิต เป็นต้น ทั้งนี้การนำเสนอผลงานจิตรกรรมที่หลากหลายรูปแบบนั้นทำให้พุทธศาสนิกชนที่เข้ามาชมสามารถที่จะเลือกชมภาพจิตรกรรมในรูปแบบที่ตนเองชอบใจ ถูกจริตของตนเองและเกิดความสนใจในเรื่องราวเนื้อหาของภาพจิตรกรรมนั้น แล้วนำไปปฏิบัติแม้เพียงหลักธรรมข้อหนึ่งข้อใด ดังพุทธวจนะในพระไตรปิฎก ถึงแม้เขาจะเข้าใจธรรมที่แสดงสักบทเดียวนั้น ก็ยังจะเป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ชนทั้งหลายเหล่านั้นตลอดกาล

ผลจากการศึกษาค้นคว้านี้ ทำให้ทราบคุณค่าและความสำคัญของจิตรกรรมฝาผนังต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสังคมไทย ทำให้ทราบคุณค่าและความสำคัญของจิตรกรรมในพระอุโบสถวัดเจียงอีต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และทำให้ทราบผลการวิเคราะห์คุณค่าและความสำคัญของจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถ นอกจากนี้ยังทำให้ทราบเหตุผลสำคัญของการวิเคราะห์คุณค่าและความสำคัญของจิตรกรรมฝาผนังของวัดเจียงอี เพื่อให้เข้าใจหลักพุทธธรรมผ่านงานศิลปะ เพื่อให้รู้จักนำมาปรับใช้กับชีวิตให้รู้เท่าทันโลก ลดความยึดมั่นในตัวตน และหมั่นทำกรรมดี ซึ่งทั้งหมดนี้ก็จะช่วยส่งเสริมให้เกิดความสนใจและเกิดการเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา ซึ่งมีผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสังคมไทยให้มั่นคงต่อไป และการศึกษาค้นคว้านี้อาจเป็นแนวทางสำหรับการศึกษาในพื้นที่อื่นๆ ต่อไปได้อีกทั้งการศึกษาค้นคว้านี้มีสิ่งที่น่าศึกษาอยู่อีกมาก เพราะการศึกษาค้นคว้านี้เป็นเพียงการศึกษาภายในขอบเขตและวัตถุประสงค์แบบกว้างเพื่อที่จะให้ภาพรวมในลักษณะหนึ่ง ไม่สามารถที่จะศึกษาลงลึกในทุกมิติได้ ทั้งนี้ผู้สนใจอาจมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเปรียบเทียบรูปแบบจิตรกรรมพระอารามหลวงในจังหวัดศรีสะเกษตลอดจนแนวทางการพัฒนารูปแบบจิตรกรรมฝาผนัง กรณีศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากจิตรกรรมชุดนี้เป็นแหล่งความรู้และข้อมูลผ่านผลงานที่มีเนื้อหาของเอกลักษณ์ทางจิตรกรรมประเพณีสามารถนำมาสร้างสรรค์จนก่อให้เกิดผลงานทางทัศนศิลป์ ทั้งยังถ่ายทอดเจตนารมย์ให้ผู้คนในท้องถิ่นตระหนักถึงมรดกวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). **จิตรกรรมฝาผนังนิทานชาดก (พระเจ้า 500 ชาดก)**. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- ธัญพงศ์ สารรัตน์ คณิงชัย วิริยะสุนทร และสายใจ เกิดมงคล. (2563). ความสำคัญของทรัพยากรวัฒนธรรมในวัดเจียงอีศรีมิ่งคลวราราม พระอารามหลวง อำเภอเมืองฯ จังหวัดศรีสะเกษ. **การประชุมวิชาการระดับชาติ สรรพศาสตร์ สรรพศิลป์ ประจำปี 2563**. วันที่ 23 กรกฎาคม 2563.
- นิคม มูลิกะคามะ. (2545). **วัฒนธรรมศึกษา : วัฒนธรรม บทบาทใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์**. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- ประเสริฐ ศีลวัฒนา. (2526). **จิตรกรรม**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ประเสริฐ ศีลวัฒนา. (2542). **สุนทรียะทางทัศนศิลป์**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- พีระพงศ์ สุขแก้ว. (2549). **สุนทรียศาสตร์บนฝาผนัง : อลังการแห่งจิตรกรรมไทย**. กรุงเทพฯ: ปราญญสยาม.
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส และ กรรณิการั ตั้งตุลานนท์. (2556). **คุณค่าและความสำคัญของจิตรกรรมฝาผนังของอุโบสถกลางน้ำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (2545). **จิตรกรรมฝาผนังในอีสาน**. ขอนแก่น: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศุภศร ทองงาม. (2561). **อิทธิพลทางสังคมและการเมืองกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของพระอารามหลวงในจังหวัดศรีสะเกษ พ.ศ.2513 – 2552**. ศรีสะเกษ: สำนักพิมพ์สาขาวิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- สมชาติ มณีโชติ. (2529). **จิตรกรรมไทย**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส. (2537). **พระปฐมสมโพธิกถา : พุทธประวัติฉบับพิสดาร**. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- สัมพันธ์ ชินโย. **ชาวเมืองศรีสะเกษ**. สัมภาษณ์, 20 พฤษภาคม 2564.
- สวัสดี ต้นติสุข. (2512). **การดูภาพจิตรกรรมต่างๆ ไป**. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- หนังสือที่ระลึกพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประจำปี 2563 ณ วัดเจียงอีศรีมิ่งคลวราราม พระอารามหลวง ตำบลเมืองใต้ อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ วันเสาร์ที่ 17 ตุลาคม 2563**. (2563). ศรีสะเกษ: ศรีสะเกษการพิมพ์.
- หนังสือสวดมนต์วัดเจียงอีศรีมิ่งคลวราราม พระอารามหลวง**. (ม.ป.ป.). ม.ป.ท.: ม.ป.พ..
- หลวงตาจิม บุญญโต. **พระสงฆ์วัดเจียงอีศรีมิ่งคลวราราม พระอารามหลวง**. สัมภาษณ์, 5 พฤษภาคม 2564.

รูปแบบการเขียนบทความต้นฉบับ

วารสารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ จัดทำขึ้นเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัย และผลงานทางวิชาการ ในรูปแบบของบทความวิจัย บทความวิชาการ ในด้านทางการศึกษา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อให้วารสารมีมาตรฐานสากล จึงได้กำหนดหลักปฏิบัติเกี่ยวกับรูปแบบการเขียนบทความต้นฉบับไว้ ดังนี้

1. เขียนบทความด้วยภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ ขนาดมาตรฐาน A4 มีความยาวไม่เกิน 14 หน้า (รวมบรรณานุกรม) ด้วยโปรแกรม Microsoft Word for Windows ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 หรือ Time New Romans ขนาด 14 เพื่อการจัดรูปเล่ม

2. จัดกระดาษขนาด 18.4 ซม. x 26 ซม. ระยะระหว่างบรรทัด 0.82 เนื้อหาของบทความ ใส่เลขกำกับทุกหน้าที่มุมขวาบน

3. กรณีภาษาไทย: ชื่อเรื่องพิมพ์ไว้ตรงกึ่งกลางของหน้ากระดาษด้วยตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 ชื่อผู้เขียนพิมพ์ไว้ตรงกึ่งกลางของหน้ากระดาษด้วยตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 ส่วน หัวข้อหลักอื่น ๆ พิมพ์ชิดด้านซ้ายของหน้ากระดาษด้วยตัวหนาขนาด 16

4. กรณีภาษาอังกฤษ: ชื่อเรื่องพิมพ์ไว้ตรงกึ่งกลางของหน้ากระดาษด้วยตัวอักษร Time New Romans ขนาด 14 ชื่อผู้เขียนพิมพ์ไว้ตรงกึ่งกลางของหน้ากระดาษด้วยตัวอักษร Time New Romans ขนาด 12 ส่วนหัวข้อหลักอื่น ๆ พิมพ์ชิดด้านซ้ายของหน้ากระดาษด้วยตัวหนาขนาด 14

รายละเอียดบทความ ประกอบด้วย

1. บทความวิชาการ

ผู้เขียนสามารถจัดทำรูปแบบการนำเสนอได้ตามความเหมาะสม แต่เนื้อหาต้องนำเสนอ องค์ความรู้ใหม่ที่น่าสนใจในด้านที่ทำการศึกษามีการวิเคราะห์ วิจารณ์ประเด็นต่าง ๆ ตามหลักวิชาการ โดยมีหัวข้อย่อยประกอบด้วย

1.1 ชื่อเรื่องและชื่อผู้เขียนบทความ มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรเป็นชื่อเรื่องที่สั้น กระชับ ได้ใจความตรงกับเนื้อหา ตามด้วยชื่อผู้เขียนบทความ ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ในส่วน ที่อยู่หรือสถานที่ทำงานของผู้เขียน ให้ระบุไว้ที่เชิงอรรถ

1.2 บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยจัดทำเป็นร้อยแก้วย่อหน้าเดียว สรุปเนื้อหาสาระสำคัญของบทความมีความยาวไม่เกิน 1 หน้ากระดาษ ขนาดมาตรฐาน A4 โดย พิมพ์บทคัดย่อภาษาไทยมาก่อนบทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract)

1.3 บทนำ กล่าวถึงที่มา ความจำเป็นและความสำคัญของเรื่อง

1.4 เนื้อหา นำเสนอข้อมูลวิชาการแนวคิดทฤษฎีที่ทำการศึกษาในประเด็นต่าง ๆ

1.5 สรุปผล สรุปผลที่ได้จากบทความนี้ รวมถึงข้อเสนอแนะเพื่อประโยชน์ในการนำบทความ วิชาการนี้ไปใช้

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2564)

1.6 เอกสารอ้างอิง เป็นการรวบรวมรายชื่อหนังสือหรือสิ่งตีพิมพ์อื่น ๆ ที่ใช้สำหรับค้นคว้าอ้างอิงประกอบบทความตามที่ได้กำหนดไว้ในเอกสารนี้

2. บทความวิจัย

2.1 ชื่อเรื่องและชื่อผู้เขียนบทความ มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรเป็นชื่อเรื่องที่สั้น กระชับ ได้ใจความตรงกับเนื้อหา ตามด้วยชื่อผู้เขียนบทความ ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ในส่วนที่อยู่หรือสถานที่ทำงานของผู้เขียน ให้ระบุไว้ที่เชิงอรรถ

2.2 บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยจัดทำเป็นร้อยแก้วย่อหน้าเดียว สรุปเนื้อหาสาระสำคัญของบทความมีความยาวไม่เกิน 1 หน้ากระดาษ ขนาดมาตรฐาน A4 โดยพิมพ์บทคัดย่อภาษาไทยมาก่อนบทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract)

2.3 ความสำคัญและที่มาของปัญหา กล่าวถึงที่มา ความจำเป็นและความสำคัญของเรื่องที่ทํารวบรวม

2.4 วัตถุประสงค์ กล่าวถึงเป้าหมายหรือผลลัพธ์ของงานวิจัยที่ต้องการศึกษา

2.5 วิธีการวิจัย ควรอธิบายวิธีการดำเนินการวิจัย โดยกล่าวถึงแหล่งที่มาของข้อมูลกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและระเบียบวิธีการทางสถิติ

2.6 ผลการศึกษาวิจัย นำเสนอสิ่งที่ได้จากการวิจัย ตามลำดับขั้นตอนในการวิจัย

2.7 การอภิปรายและสรุปผลการวิจัย เป็นการเชื่อมโยงผลการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีหรืองานวิจัย ต้องสรุปให้ชัดเจนว่าผลงานของตนไปสนับสนุน หรือโต้แย้งกับงานวิจัยอื่นเพียงใด อย่างไรและสรุปผลที่ได้จากการวิจัย

2.8 ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)

2.9 บรรณานุกรม เป็นการรวบรวมรายชื่อหนังสือหรือสิ่งตีพิมพ์อื่น ๆ ที่ใช้สำหรับค้นคว้าอ้างอิงประกอบบทความตามที่ได้กำหนดไว้ในเอกสารนี้

ขั้นตอนการส่งบทความ

1. การส่งบทความให้ส่งต้นฉบับเป็นไฟล์ word ส่งมาที่ kanthong.969@gmail.com

2. กองบรรณาธิการจะนำบทความที่ส่งมานำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาผลงาน เพื่อพิจารณาต่อไป และกองบรรณาธิการอาจขอให้ปรับปรุงหรือแก้ไข ซึ่งผู้เขียนจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในกำหนดที่ประกาศในการประชุมแต่ละครั้ง

3. ผู้เขียนที่ปรับปรุงบทความเรียบร้อยแล้ว ให้ส่งบทความกลับมาที่อีเมลล์ kanthong.969@gmail.com เพื่อส่งให้ดำเนินการจัดพิมพ์ต่อไป

การเขียนอ้างอิงเอกสารในส่วนท้าย

ใช้ระบบของ APA (American Psychological Association) มีแบบแผนในการเขียน คือให้เรียงเอกสารที่ใช้อ้างอิงทั้งหมดตามลำดับตัวอักษร ตักรแรกของรายการที่อ้างอิง โดยยึดวิธีการเรียงลำดับตามแบบพจนานุกรมและมีรูปแบบการเขียนบรรณานุกรม และเน้นชื่อหนังสือและชื่อวารสาร ดังนี้

1. หนังสือ

ชื่อ-สกุลผู้แต่ง. \ (ปีที่พิมพ์). \ ชื่อหนังสือ. \ ครั้งที่พิมพ์. \ เมืองที่พิมพ์: \ สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

แมนเกล, อัลแบร์โต. (2546). **โลกในมือนักอ่าน**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: พินเคตพริ้นตัง เซ็นเตอร์.

สุมาลี วีระวงศ์. (2552). **วิถีชีวิตไทยในลิลิตพระลอ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊คส์.

Tidd, J., Bessant, J. and Pavitt, K. (2001). **Managing innovation**. 2nd ed. Chichester: John Wiley and Sons.

2. บทความจากวารสาร

ชื่อ-สกุลผู้เขียน. \ (ปี) \ ชื่อบทความ. \ ชื่อวารสาร \ ปีที่, \ (ฉบับที่) \ : \ หน้าที่ปรากฏบทความ.

ตัวอย่าง

ผ่อง แซ่กิ่ง. (2528). **ศิลปกรรมอันเนื่องกับไตรภูมิ**. ปาจารย์สาร 12 (2) : 113-122.

Shani, A., Sena, J. and Olin, T. (2003). **Knowledge management and new product development: a study of two companies**. European Journal of Innovation Management 6 (3) : 137-149.

3. วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้เขียนวิทยานิพนธ์. \ (ปีการศึกษา). \ ชื่อวิทยานิพนธ์. \ ระดับปริญญา \ สาขาวิชาหรือภาควิชา \ คณะ \ มหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง

ปณิธิ อดิตยกุล. (2547). **การย้ายถิ่นของชาวไทยใหญ่เข้ามาในจังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

4. รายงานการวิจัย/รายงานสัมมนา/ประชุมวิชาการ (Proceeding)

ผู้เขียน. (ปี). ชื่อเรื่อง. ชื่อรายงานการวิจัย หรือสัมมนา หรือการจัดการประชุมทางวิชาการ เล่มที่. ชื่อบรรณาธิการ (ถ้ามี). สถานที่. วันสัมมนา. หน้าของเรื่อง.

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2564)

ตัวอย่าง

วรวิชัย รุ่งรัตน์, ปรีชา วดีศิริศักดิ์, นันทกร บุญเกิด, วิทยา ธนานุสนธิ์ และเย็นใจ วสุวัต. (2527). **ศึกษาปริมาณเชื้อไรโซเบียมที่เหมาะสมในการคลุกเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสงพันธุ์ไทยนาน**. รายงานการสัมมนาเชิงปฏิบัติการงานวิจัยถั่วลิสง ครั้งที่ 3 ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน. 12-21 เมษายน 2537. หน้า 172-179.

5. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ

หนังสือออนไลน์ (Online/ E-Book)

ชื่อผู้เขียน. \ (ปีที่พิมพ์). \ ชื่อเรื่อง. \ [ประเภทของสื่อที่เข้าถึง]. \ สืบค้นเมื่อ \ วัน \ เดือน \ ปี. \ จาก \ แหล่งข้อมูลหรือ URL.

ตัวอย่าง

สรวิษฐ์ ห่อไพศาล. (2552). **นวัตกรรมและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในสหัสวรรษใหม่: กรณีการจัดการเรียนการสอนผ่านเว็บ (Web-Based Instruction : WBI).** (ออนไลน์) สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2553. จาก http://ftp.spu.ac.th/hum111/main1_files.
Humm, M. (1997). **Feminis and film**. [Online]. Retrieved October 20, 2001, from <http://www.netlibrary.com>.

จริยธรรมในการตีพิมพ์

วารสารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ จัดทำขึ้นเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัย และผลงานทางวิชาการในรูปแบบของบทความวิจัย บทความวิชาการ ในด้านทางการศึกษา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อให้วารสารมีมาตรฐานและเป็นไปตามระเบียบจริยธรรมทางวิชาการ จึงได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนสำคัญในการดำเนินการตีพิมพ์ คือ ผู้นิพนธ์บทความ บรรณาธิการ และผู้ประเมินบทความ ไว้เป็นหลักปฏิบัติ ดังนี้

บทบาทและหน้าที่ของผู้เขียนบทความ (Author Ethical Responsibilities)

1. บทความที่จะได้รับการพิจารณาลงตีพิมพ์จะต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อนและไม่ส่งต้นฉบับบทความซ้ำซ้อนกับวารสารอื่น
2. เนื้อหาของบทความจะต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวารสาร
3. บทความต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น
4. ผู้เขียนต้องอ้างอิงผลงานของผู้อื่น หากมีการนำผลงานเหล่านั้นมาใช้ในบทความของตนเอง เช่น ภาพ ตาราง เป็นต้น
5. ผู้เขียนต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิง ทั้งในแง่ของรูปแบบและเนื้อหา
6. ผู้เขียนบทความจะต้องปรับบทความตามรูปแบบและขนาดตัวอักษรตามแบบฟอร์ม (template) ของวารสาร
7. ผู้เขียนที่มีชื่อปรากฏในบทความทุกคน ต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในการดำเนินการบทความจริง
8. ผู้เขียนต้องระบุแหล่งทุนที่สนับสนุนในการทำวิจัยนี้ และ/หรือมีผลประโยชน์ทับซ้อนจะต้องระบุในบทความ และแจ้งให้บรรณาธิการทราบ
9. ผู้เขียนไม่ควรนำเอกสารวิชาการที่ไม่ได้อ่านมาอ้างอิง หรือใส่ไว้ในเอกสารอ้างอิง และควรอ้างอิงเอกสารเท่าที่จำเป็นอย่างเหมาะสม ไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่มากเกินไป
10. ในบทความผู้เขียนจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือเลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการวารสาร (Editor Roles and Responsibility)

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารที่ตนรับผิดชอบ และไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว
2. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน และผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่น ๆ

3. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง และให้ผลที่น่าเชื่อถือ โดยนำผลของการวิจัยมาเป็นตัวชี้ว่าสมควรตีพิมพ์เผยแพร่หรือไม่
4. บรรณาธิการต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียนและผู้ประเมิน
5. บรรณาธิการต้องมีการตรวจสอบบทความในด้านการคัดลอกผลงานอื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง
6. เมื่อบรรณาธิการตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่น จะต้องระงับการประเมินและติดต่อผู้เขียน เพื่อพิจารณาตอบรับหรือปฏิเสธการตีพิมพ์
7. หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการคัดลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับการยินยอมจากผู้เขียน ซึ่งถือเป็นสิทธิ์และความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ (Review Roles and Responsibilities)

1. ผู้ประเมินบทความต้องไม่เปิดเผยข้อมูลในบทความแก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ
2. หากผู้ประเมินบทความมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียน ผู้ประเมินบทความจะต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้นๆ
3. ผู้ประเมินบทความควรรับประเมินบทความเฉพาะสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ และหากมีส่วนใดของบทความที่มีความเหมือนกัน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่น ๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ